

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

KADIN KİMLİĞİNİN ALGILANMASINDA MEDYANIN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hülya İNCEKUL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Cengiz ANIK

Ankara – 2010

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

KADIN KİMLİĞİNİN ALGILANMASINDA MEDYANIN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hülya İNCEKUL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Cengiz ANIK

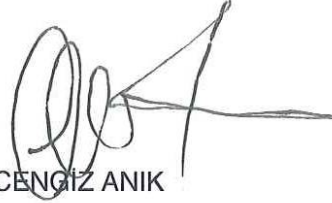
Ankara – 2010

ONAY

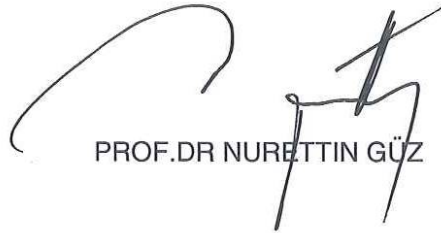
HÜLYA İNCEKUL tarafından hazırlanan "KADIN KİMLİĞİNİN ALGILANMASINDA MEDYANIN ROLÜ" başlıklı bu çalışma, 15.12.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

PROF DR. M.NACİ BOSTANCI (Başkan)

DOÇ.DR.CENGİZ ANIK

PROF.DR NURETTİN GÜZ

ÖNSÖZ

Kadınlık ve erkeklik doğumla belirlenirken, bizler içine toplumsallaştığımız cinsiyet kalıp yargılarına tutunarak yaşamaya devam ederiz. Toplumsal cinsiyet hakkında fikir sahibi olmayanlar ise bu kalıpları yeniden ve yeniden üretmeye devam ederler. Bir kadın olarak bu kavram hakkında daha detaylı sorgulama yaşamama sebep olan bu tez çalışmam sayesinde, geniş kitlelerin sesi, kulağı, dili ve ağzı haline gelmiş medya araçlarının toplumsal cinsiyet ve kadın hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını inceleme fırsatını da yakalamış olduğum için kendimi şanslı sayıyorum. Tamamı ile kişisel gelişimime ve farkındalık düzeyime katkısı olması amacıyla yürüttüğüm bu tez çalışmamda bana destek olan tez danışmanım Sayın Cengiz Anık Hocam'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KİMLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET

1.1. KİMLİK KAVRAMI VE SOSYAL KİMLİK KURAMI	5
1.1.1. Kimlik Kavramı ve Anlamı	7
1.1.2. Sosyal Kimlik Kuramı	12
1.1.2.1. Sosyal Kimlik Kuramı Temel Varsayımları	16
1.2. TOPLUMSAL CİNSİYET	17
1.2.1. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Bazı Gelişim Kuramları	21
1.2.1.1. Psikanalitik Kuram.....	21
1.2.1.1.1. Freud'un Toplumsal Cinsiyet Gelişim Kuramı	21
1.2.1.1.2. Chodorow'un Toplumsal Cinsiyet Gelişimi Kuramı	23
1.2.2. Cinsiyet Rollerine Sosyolojik Bakış	24

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYETİN İNŞAASINDA MEDYANIN ROLÜ

2.1. MEDYA	29
2.2. MEDYADAN AKTARILAN TOPLUMSAL CİNSİYET MESAJLARI	33
2.2.1. Televizyon Aracılığıyla Aktarılan Toplumsal Cinsiyet Mesajları	35
2.2.2. Gazete Aracılığıyla Aktarılan Toplumsal Cinsiyet Mesajları.....	37
2.2.2.1. Bir Medya Metni Olarak Gazete Köşeyazıları.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEDYADA KADIN KİMLİĞİNİN SUNUMU

3.1. TOPLUMSAL CİNSİYET MESAJLARI AÇISINDAN KADIN KÖŞE YAZARLARININ YAZILARINA BAKIŞ	42
3.1.1. Araştırmanın Metodolojisi	42
3.1.2. Araştırmanın Amacı	45
3.2. MEDYADA KADIN VE KADIN KÖŞE YAZARLARI	47
3.2.1. Hürriyet – Ayşe Arman Yazıları	47
3.2.1.1. 9 Haziran 2008 Tarihli Yazısı	48
3.2.1.2. 13 Ağustos 2008 Tarihli Yazısı	49
3.2.1.3. 20 Ağustos 2008 Tarihli Yazısı	50
3.2.1.4. 13 Ekim 2008 Tarihli Yazısı	52
3.2.1.5. 3 Kasım 2008 Tarihli Yazısı	54
3.2.2. Radikal- Perihan Mağden	56
3.2.2.1. 30 Mart 2008 Tarihli Yazısı	57
3.2.2.2. 12 Nisan 2008 Tarihli Yazısı	58
3.2.2.3. 28 Ekim 2008 Tarihli Yazısı	61
3.2.2.4. 13 Nisan 2008 Tarihli Yazısı	65
3.2.3. Zaman -Nihal Bengisu Karaca	67
3.2.3.1. 12 Mart 2008 Tarihli Yazısı	68
3.2.3.2. 1 Ekim 2008 Tarihli Yazısı	69
3.2.3.3. 5 Kasım 2008 Tarihli Yazısı	70
3.2.3.4. 16 Ekim 2008 Tarihli Yazısı	71
3.2.3.5. 16 Nisan 2008 Tarihli Yazısı	73
3.3. KADIN KİMLİĞİNE YÖNELİK KATEGORİLEŞTİRMELER	
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	83
ÖZET	93
ABSTRACT	94

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet, farklı kültürlerde, tarihin farklı anlarında ve farklı coğrafyalarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumlulukları ifade eder. Toplumsal cinsiyet kısaca, sosyal yönden kadın ve erkeğe verilen roller, sorumluluklar olarak tanımlanır. Toplumsal cinsiyet; yaşanan zamana, mekana ve kültüre göre değişiklikler gösteren, farklı cinsiyetlerdeki insanlardan beklenen norm ve değer yargılarıyla bağlantılı olarak, sosyal rol ve davranışların yanında fiziksel görünüşle bütünleşen bir kavramdır. Bunlara, içinde bulunduğumuz kültürde aileyle birlikte başlayan uzun bir sürecin sonunda modeller gözleyerek ve öğrenerek sahip oluruz.

Kadın ve erkek arasındaki algılanan farklılığın toplumsal yönünün etkisi arttıkça “cinsiyet (sex)” ve “toplumsal cinsiyet (gender)” kavramları arasındaki ayırmda belirginleşmeye başlamıştır. “Cinsiyet (sex) terimi kadın ya da erkek olman biyolojik tarafını ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) terimi ise kadın ve erkek olmaya toplum ve kültür tarafından yüklenen anlam, rol ve beklentileri ifade etmektedir.

Hepimiz dünyaya kız ya da erkek olarak geliriz. Hangi kültürde, çağda yaşarsak yaşayalım, kız ya da erkek olarak doğmak, tıpkı ölümlü olmak gibi, biyolojik varlığımızın bir niteliğidir. Ancak daha doğum öncesinde kız bebeklerin eşyaları için pembe, erkek bebeklerin eşyaları için mavi rengin tercih edilmesiyle başlayan süreç, erkeklerin ve kadınların yapabileceği işler konusunda da yapay ayrımlar üretir. Bu çerçevede erkek cinsiyeti ile kadın cinsiyeti arasında toplumsal yaşama katılma düzeyi açısından farklılıklar oluşur. Sayısal bakımdan eşit olmakla beraber iki cinsin toplumsal alanda temsiliyetleri farklılaşır. Kadın cinsiyeti daha çok ev gibi özel alanda kalırken, erkek cinsiyeti dışarıda her türlü kamusal alanda kendini ifade eder. Çalışma yaşamından siyasete, sivil toplum örgütlenmesinden eğitime kadar her türlü kamusal alanda iki cins temelindeki bu görünüm toplumsal cinsiyet eşitsizliğini oluşturur.

Kimlik, toplumsal cinsiyet ve bunların oluşumunun ve gelişiminin sosyal kimlik kuramı ışığı altında anlatıldığı ilk bölümün ardından, tezin ikinci bölümünde toplumsal cinsiyet kalıplarının inşasında medyanın rolünün ne olduğu bulunmaya çalışılacaktır. Hangi toplumsal cinsiyet mesajları medya aracılığıyla bize ulaşmaktadır incelenecektir.

Medya, diğer adıyla kitle iletişim araçları, toplumsal cinsiyet rol ve kalıplarının kitlelere aktarılmasında ve toplumda bu kalıpların kabul görmesinde son derece etkili rol oynamaktadır. Toplumun önemli bir kısmı gecelerinin büyük bir bölümünü televizyon karşısında geçirmektedir. Hatta çocukların eğitiminde önemli bir rol üstlenen ev hanımı anneler günlerinin büyük bir bölümünü televizyon karşısında geçirmektedirler. Yine toplumun büyük bir bölümü her gün çeşitli gazeteler okumakta, daha az bir kısmı ise farklı konular içeren dergileri okumaktadırlar.

Kitle iletişim araçları, kitleleri eğlendirmek ve onların hoşça vakit geçirmelerini sağlamanın dışında çok daha farklı ve önemli işlevler icra ederler. Öyle ki, yaşanan teknolojik gelişmelerin kitle iletişim sektörüne de yansısıyla medya toplumdaki en etkin güç merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak medya yöneticileri, editörler ve etkin köşe yazarlarını da içine alan medya elitleri de, toplumsal yapı içinde en önemli güç odaklarından biri haline dönüşmüştür. Medya ulaştığı bu gücüyle, bireylerin tutum ve davranışlarını etkilemekle de kalmayıp bunları değiştirebilmenin en etkin yöntem ve araçlarına sahip hale gelmiştir.

Medyanın etkisi bireyler bazında da sınırlı kalmaz. Toplumun geneli boyutunda da olanca ağırlığıyla gözlemlenebilir. Medya, toplumun yapısını kurulu düzenini ve bireyler arasında cereyan eden toplumsal ilişkileri yeniden yaratma, yeniden şekillendirme, yeniden üretme ve yorumlama gücüne ve yeteneğine sahiptir. Semboller, işaretler, sayılar, sözcükler ve resimlerden ya da bunların bileşkesinden oluşan iletiler yalnızca mesaj taşımazlar. Aynı zamanda insanların dünyasını yeniden şekillendirip yorumlar, ona yeni boyutlar kazandırır.

İkinci bölüm de ayrıca, televizyon ve gazeteler – köşe yazıları aracılığıyla kitlelere aktarılan toplumsal cinsiyet mesajları da incelenmektedir.

Medya kadınların uğradığı cinsel taciz ve tecavüz olaylarını haber haline getirirken, fail erkekleri değil, mağdur kadınları teşhir ediyor, onları maruz kaldıkları cinsel şiddet için suçluyor, yaşanan şiddeti magazinleştiriyor. Medya bu şekilde kadına tecavüz suçuna ortak olurken, bir anlamda tecavüzü normalleştirip bu durumu meşrulaştırıyor. Şiddetin temsili, erkeğin kadından daha güçlü olduğunu öne süren biyolojik farklılık söyleminden gelen bilgiye dayanıyor. Dolayısıyla kadınları doğaları gereği itaatkâr, pasif, bağımlı, güçsüz olarak gören bu anlatıda erkekler, saldırgan, her zaman etkin ve güçlü olarak resmediliyor.

Aynı zamanda medyada kadın sadece bedeniyle var olan bir varlıkmiş gibi resmedilmektedir çoğunlukla. Medyada, kadın bedeni üzerinden yürütülen cinsiyet politikasının bir uzantısı olarak, erkekler haber ve tartışma, politika spor gibi 'ciddi' konuların öznesi olurken, kadınlar magazin ve eğlence gibi 'hafif' konuların öznesi olmaktadır.

Haber bültenlerinde ve gazetelerin üçüncü sayfalarında ise töre cinayetleri, fiziksel ya da duygusal şiddet nedeniyle haberin öznesi olmuş mağdur kadınlar vardır en çok. Bir de güzellik ve estetik merkezli haberler de görünümünden başka derdi kederi olmayan kadınlar. Sokaktaki, evdeki, şehirdeki, taşradaki kadın, çalışan kadın ve sorunları sıra dışı bir şey olmadıkça pek görünmez medyada.

Tezin üçüncü bölümü ise “Medya da Kadın Kimliğinin Sunumu- Toplumsal Cinsiyet Mesajları açısından Kadın Köşe Yazarların Köşe Yazılarına Bakış” en çok okunan farklı ideolojilere sahip 3 kadın köşe yazarın, Hürriyet Gazetesinden Ayşe Arman, Radikal Gazetesinden Perihan Mağden ve Zaman Gazetesinden Nihal Bengisu Karaca vasıtasıyla hangi toplumsal cinsiyet mesajları satır arasına gizlenmektedir, bunun söylem analizi yöntemi ile incelenmesi ve bu vasıtaıyla medya da kadın kimliği nasıl

yansıtılmaktadır bunun incelenmesini içermektedir. Aynı zamanda bu yazarların medya aracılığıyla cinsiyetçi bir yaklaşım belirleyip belirlemediğinin araştırılmasını amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİMLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET

1.1. KİMLİK KAVRAMI VE SOSYAL KİMLİK KURAMI

“Ben kimin ?” sorusuna her bireyin kendi içinde verdiği yanıt o kişinin kimliğini tanımlar. “Ben kimim” sorusunun temeli olan “ben” in tanınması ve tanımlanması, kimliğin sosyo-psikolojik temeline dayanmaktadır. Buna kişinin varlığıyla ilgili tüm değerleri, anlamları içine alan öznel bir duygu olarak “kişisel kimlik” diyebiliriz (Güleç,1992:14).

Kimlik, kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların “kimsiniz, kimlerdensiniz?” sorusuna verdikleri cevaplardır (Güvenç, 1993:3). Bu sorunun akabinde bireylerin kendine sorduğu “ben kimim?” sorusunun kaynağı ya felsefik olarak hayatı sorunsallaştırma biçimi yada toplumsal olarak bu soruyu sorduracak etkilerle karşı karşıya kalmasıdır.

Kimlik bireyin tüm özelliklerini kapsar; hem kişinin kendisini nasıl gördüğü, hem de toplum tarafından nasıl görüldüğü kimlik kavramıyla yakından ilgili konulardır. Bu çerçevede kişilerin ya da toplumsal grupların tek bir kimliği bulunmaz, çeşitli kimliklerle tanınır ve çeşitli kimliklerle kendimizi tanıtırız. Kimlik kavramı kişisel olmakla birlikte, yaşayan insanların oluşturduğu toplumlarda şekillenip anlam kazanarak toplumsal bir boyut da içermektedir.

Kimlik kavramı kısaca, bir kişi ya da topluluğun kendi nitelikleri, konumu ve değeri hakkındaki bilinçli algılaması olarak tanımlanabilir. Bireysel kimlik genellikle hiyerarşik bir düzende başka kişisel ve kolektif kimlikleri de kapsayan karmaşık bir toplumsal yapı içerisinde oluşur. Benzer bir şekilde, sosyal kimlik de pek çok farklı kimliğin etkileşimi sonucunda meydana gelir. Bireysel ve kolektif kimlikler arasındaki ilişkilerin dinamik bir yapısı vardır:

değişen koşullara ve kimlikler arası dengelere göre sürekli olarak yeniden üretilir.

Marcia kimliği, duyu (sense), tutum (attitude) ve çözülme (resolution) kavramlarıyla açıklar ama yazar bu kavramla ilgili olarak en iyi terimin “içsel bir kendilik yapılanması” (internal self-constructed) olduğunu belirtir. Kimlik bireyin dürtülerinin, yeteneklerinin, inançlarının ve bireysel tarihinin dinamik bir organizasyonudur (Marcia, 1980).

Erikson ise kimlik oluşum sürecini bilinç ve bilinç-dışı mekanizmaların bileşimi olarak açıklamaktadır. Yazara göre ego-kimliği kavramı bireyin kendine bakışının yapılanmasıdır (Erikson,1968).

Kimlik kavramı ego kimliği, öz kimlik, kişisel kimlik, grup kimliği, ulusal kimlik, cinsel kimlik, kültürel kimlik, mesleki kimlik ve başkaları şeklinde çok çeşitli bağlamlarda kullanılan bir kavramdır. Bunların hepsi bireyin kimlik duygusunun değişik yanlarını oluştursa da bu duygunun kaynağına inmek açısından anahtar kavram ego kimliğidir (ego identity).

Dereboy kimlik duygusu ve bileşenlerini şöyle açıklar: “kimlik duygusu, bireyin kendini birey olarak benzersiz ve kendine özgü bir tarz içinde var olduğunu ve bu tarzın süreklilik gösterdiğini duyumsayıdır” (Dereboy, 1993). Kimlik duygusu belirli yaşantıların bileşimidir.

Kimliğimizin çekirdeği olan benliğimiz yaşamla beraber kendisine çevreden yeni anlamlar ve değerler ekleyerek, sürekli büyür ve gelişir Bu yönü ile kimlik çok katlı bir anlam semasıdır. Daha basit ifade ile insanın öğrendiği her şey kimliğini oluşturur. Biz bu anlam şemasının tümüne veya parçalarına değişik kimlik isimleri yakıştırırız. Kimliğimizin parçalan ve tümünün çevremizde ayna misali karşılığı vardır. Bilincimiz çevresinden dolar.

1.1.1. Kimlik Kavramı ve Anlamı

Kişilik gelişimi değişen birey ile onun değişen toplumsal çevresi arasındaki etkileşimin incelenmesi ile anlaşılabilir. Kimlik gelişim sürecinin etkili olduğu ergenlik döneminde ki içsel değişiklikler (fiziksel ve bilişsel) ve toplumun beklentileri de kimlik oluşum sürecini belirgin düzeyde etkiler (Grotevant, 1995:153-184).

Kimlik, diğer bir deyişle özün aynılık ve süreklilik duygusu bu dönemde araştırılmaktadır. Kimlik ne bireye toplumun sunduğu bir özellik ne de ikincil cinsiyet özellikleri gibi olgunlaşma sonucu ortaya çıkan bir oluşum değildir. Kimlik, ancak bireyin kişisel çabaları sonucu elde edilebilir. Kimlik arayışı, geçmişin, şimdinin ve geleceğin bir araya gelip bütünleştiği anlamlı bir benlik kavramının oluşturulmasını içerir (Muuss, 1988).

Her toplumun, hem birbirinden farklı, hem de kendi içinde farklı olan bir kültürü, düşünme ve hissetme özelliği, hedefi, tavır alışması vardır. Bu nedenle bireyin davranışlarının çoğunda yaşadığı çevredeki hakim kültürün yansıması söz konusudur. Yemek yeme alışkanlıkları, konuşma biçimi, kalıp yargılar, dini inançlar gibi günlük davranış örüntüleri hep kültürün etkisi altındadır (Tezcan, 1987).

Kimlik oluşumu, bireyler için kritik görevlerden bir tanesidir. Çünkü bu, bir birey olarak kendilerini ve dünyayı nasıl göreceklarine ilişkin bakış açısını şekillendirmektedir. Kimlik oluşumu aslında yaşam boyu devam eden, deneyimlerle şekillenen ve genelde bilinçsiz şekilde oluşturulan bir yapıdır. Kişinin tanımı, onun dünyadaki anlamını ve kendine olan güveninin arttırmaktadır. Ayrıca dünya ile ilişkisini sürdürmesine yardımcı olan bir bağıdır (Josselson, 1987).

Erikson, kimliği, kişinin kendisine dair genel bakışı olarak görmeyi yanı sıra, kişinin ulaşmak için çabaladığı bir durum olarak adlandırır. (Erikson, 1968) Kimlik kazanılması bireyin büyük oranda özdeşimleri ve kendi çabaları ile sağlanmaktadır. Meslek seçmek, yaşam biçimini belirlemek, karşı

cinsle sevgiye dayalı ilişkiler kurmak, siyasi, dini, felsefi görüşler geliştirmek, grup içinde olabilmek, kendine ait bir değer sistemi edinmek kimliğin kazanılmasında gerekli unsurlardır (Dereboy, 1993).

Daha yakın zamanda, Arnett kişinin gelişiminde onlu yaşların sonundan başlayarak, özellikle 18-25 yaşlarının belirleyici olduğunu ileri sürmüştür. Bu dönem boyunca kişilikle ilgili meseleler son aşamaya gelmekte ve bireyler son kararlarını vermeden önce birçok olasılığı deneyebilmektedirler. Bu deneyimler aşk, iş, dünya görüşü konularındadır ve bu dönemde hayatlarına yön veren değişiklikleri sık sık yaşamaktadırlar. Bu da yetişkinliğe yaklaşan bireylerin gelişim hedeflerine varma açısından ergenlere daha çok benzediklerini göstermektedir (Arnet, 2000).

Kimliğimiz doğum ile başlayan ve hayatın sonuna kadar devam eden uzun bir sürecin yani sosyalleşme sürecinin etkisi ile belirlenir Kültür ve sosyalleşme olgusu bireyin kimliğini oluşturmasında önemli yer tutmaktadırlar. Bireyler, içinde yaşadıkları toplumun kültürünü sosyalleşme süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler. Kültür, içgüdüsel ve kalıtsal değil, her bireyin doğduktan sonraki yaşantısı içinde kazandığı alışkanlıklar (davranış ve tepki eğilimleri) dir(Güvenç, 1991:101-102).

Muhittin Aşkın, “Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler” adlı makalesinde, kimlik teriminin uzun bir geçmişi olmasına rağmen ancak 20. yüzyılla birlikte modernitenin bir sonucu olarak daha sık tartışılmaya başlandığını öne sürmektedir. Bu tartışmalarda en ön plana çıkan soru ise kimliğin nasıl oluştuğudur. Aşkın, buna ilişkin ise Öznelci ve Nesnelci olmak üzere iki yaklaşım bulunduğunu belirtir (Aşkın,2007).

Öznelci yaklaşım; kimliğin tutarlı ve yaşam boyunca pek değişmeyen bir ben (öz) olduğunu savunur. Bu yaklaşım dış etkenleri ve değişimi göz ardı ettiği için çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır.

Nesnelci yaklaşıma göre kimlik ise, organizmanın iç dinamikleri yanında bütün bir dış çevresiyle birlikte karşılıklı etkileşimler ve iletişim sonucu oluşmuş olan bir bütünlük, bir tutarlık ve sürekliliktir.

Kimlik konusu çeşitli yaklaşımlarla ele alınmıştır. Kişisel özelliklere önem veren yaklaşımlar benliğin oluşumunu sosyalin kişisel alanda yok olmasından hareketle tanımlarken, kolektif olana önem veren yaklaşımlar bireyin bir gruba, sosyal bir kategoriye aidiyetiyle bütünleşmesiyle tanımlamışlardır (Fischer, 1987).

Fischer (1987), kimlik kavramına ilişkin iki yaklaşımı şu şekilde tanımlamaktadır.

a) Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalizden esinlenerek Erikson (1974) tarafından ortaya atılan kimlik kavramında, kimlik süperegoya karşılık gelmektedir ve sosyal normların toplumsallaşma ile içselleştirildiği noktadır. Erikson'a göre kimlik bireyin kendini tanıma değeri attığı özellikleridir. Bu yaklaşımda kimlik kavramının dört yanı vardır; a) Kendine güven b) Bireysel öğelerin sabit niteliği c) Egonun entegrasyonu d) Bir grubun diğerlerine ve kimliğine katılma.

Kimlik toplumsallaşmanın bir sonucudur, işlevi de kişiliği sosyal bağlam içine yerleştirmektir. Kimlik, normların içselleştirilmesi yoluyla öğrenilir. Erikson'a göre sosyal kimlik, birey ve toplum çabalarının bütünleşmesini gerektirir. Bu açıdan birey kendine sunulan rolleri kabul eder ve benimserse rahata ulaşır.

b) Sosyolojik Yaklaşım

Sosyolojik yaklaşımda kimlik kavramı diyalektik ve fonksiyonalist ekoller bağlamında ele alınmıştır.

a) Diyalektik Sosyoloji

Marx'dan esinlenen bu sosyolojiye göre kimlik; toplumdaki hakim ideolojiden ayrılmaz nitelikteki değerlerin içselleştirilmesiyle oluşmaktadır. Kimlik, sosyal öğrenmenin sonucu olarak, bireyin kendi kendisini bilmesiyle sonuçlanır; çünkü dıştan empoze edilmiştir. Kimlik bireye ne/kim olduğunu ve ondan beklenen davranışları söyler. Kimlik, bu anlamda, sadece kimlik yokluğu olabilir. Bu sahte kimlikten farklı olarak, mücadeleyle kazanılan, sosyal mücadeleler içinde gerçekleşen bir gerçek kimlikten söz edilebilir; bu kimlik, her şeyden önce eski kimlik illüzyonlarından kurtulmaya bağlıdır.

Birey, sosyal ilişkileri analiz vasıtasıyla, içine gömüldüğü sosyal düzenin örtüsünden sıyrılır; kendini tarihin aktörü olarak tanımlar; üstlendiği/ortaya koyduğu karşı çıkma davranışları sayesinde özne olur. (Bilgin,1994)

b) Fonksiyonalist Sosyoloji

Bu yaklaşıma göre kimlik, bir toplumun benimsediği ortak değerlerin bireysel düzeydeki yansımasıdır. Tüm toplumlarda kimlik tipleri vardır ve bunlar sosyal davranış modelleri oluştururlar. Bu modeller bireylere uygun davranış kalıpları sunarlar. Kimliğin oluşumu, bireysel bilinç ve sosyal yapı arasındaki etkileşimin sonucunda olur.

c) Psiko-sosyal Yaklaşım

Fischer'a (1987) göre sosyal psikolojide kimlik kavramı bireyde psikolojik ve sosyal olanın bütünleşmesini gösteren sentez bir düşüncedir. Kimlik genellikle kişiliğe bağlı psikolojik yanlar ile sosyal rol değişkenleri arasında bütünleştirici bir şekilde ele alınmaktadır. Kimliğin kişisel yönleri

duygular, inanışlar, kabiliyetler, beklentiler gibi bireye ait olan ve kişinin kendini tanımlamasına ilişkin özelliklerin bileşenleridir. Ancak, kimliğin kişinin rolüne ve diğerleriyle ilişkilerine yansıtılan sosyal öğeleri de vardır.

Kimliğin kişisel ve sosyal yönünün içeriğinin anlaşılabilmesi için benlik ve kimlik kavramlarının nasıl tanımlandığının bilinmesi gerekir. Benlik (self), ego ve kimlik kavramları birbirleriyle benzeşik gibi duran kavramlar olmasına rağmen bu kavramlar arasındaki farklılıklar mevcuttur.

Mead (1934) , benliği diğer bireysel öğelere (ego ve ben) göre tanımlar ve konumlandırır. Benlik, bireyin sosyal bağlamın normları ve değerlerinden etkilenen yanı, ego ve ben arası diyalektik bir ilişkinin sentezidir. Ego, kendisi için bir obje olarak bireydir. Bu anlamda her birey kendini, kendisinin özdeşleştiği “genelleştirilmiş diğerinin” gözüyle temsil eder. Ben, bireyin kendisi hakkındaki duygusuna tekabül eden ego öznedir. Ben ve egonun etkileşiminden ve sosyal gerçeğe referansla “benlik” doğar. Mead, “genelleştirilmiş diğeri” kavramıyla kişi için önem taşıyan şeyin diğer insanların, o kişinin benliğine ilişkin yaptıkları yargılar olduğunu söylemiştir.

Kohut (1991) benliğin, çocuğun erken benlik objeleriyle ilişki içindeyken kurduğu ve kişiliğin özünü oluşturan derin bir psikolojik kavram olduğunu, kimliğin ise ileri ergenlik ve yetişkinlikte oluşan ve bireyin o zamana kadar gelişmiş olan benliği ile sosyo-kültürel konumu arasındaki kesişime işaret ettiğini söylemektedir.

Benlik, insan zihninin sosyal deneyimlerle formlaşan yapısal bütünlüğüdür. Kimlik ise sosyal olarak şekillenmiş bu potansiyelin dışa yansıyan halidir. Kişi kendini diğer insanların gözleriyle görüp, benliğini onların kendisine olan tepki, tutum ve davranışlarından çıkardığı sonuçla algılar ve bunlar, kendini algılama yoluyla birey tarafından yorumlanarak belli bir kimlik oluşturulur. Böylece rol veya kimliği “kişinin bir sosyal durumda veya sosyal rolde obje olarak benliğe yüklediği şuurlu anlamlar olarak görebiliriz” (Burke ve Tully, 1977:883).

Tajfel (1978, akt., Meşe:15) her kişinin benlik imajının iki önemli parçayı içerdiğini ifade etmiştir. Bunlar kişisel kimlik ve sosyal kimliktir. Turner (1984, akt., Meşe:15) da benlik kavramının bireysel ve sosyal kimlik olmak üzere iki alt bölümden oluştuğunu vurgulamıştır. Benlik tanımlamaları cinsiyet, milliyet, meslek, din vb. grup üyelikleriyle ilişkilidir. Turner'a (1984, akt., Meşe:15) göre ortamın özelliğine göre bireysel yada sosyal kimlikler ortaya çıkmaktadır. Benliği bireysel ve sosyal kimlikler açıklamaktadır. Benlik kavramı ortamdaki ortama değişen bir olgu olarak değerlendirilebilir. Bu kişinin girdiği ortamın özelliklerine göre kendisini bazı durumlarda bireysel kimlik bazı durumlarda ise ilgili grup üyeliklerinin özellikleriyle yani sosyal kimliğiyle algıladığı anlamına gelmektedir.

Benlik ve kimlik kavramları bu araştırmanın kuramsal yaklaşımı olan sosyal kimlik kuramının kavramsallaştırılması açısından önem arz etmektedir. Bu araştırma da sosyal kimlik, çeşitli grup ve kategorilere aidiyetin, üyeliğin bireyi ne ölçüde tanımladığını görebilmek ve toplumsal cinsiyet bağlamında kadın kimliğine etkilerini ortaya koyabilmek için ele alınmıştır.

1.1.2 Sosyal Kimlik Kuramı

Sosyolojik kuramlara göre insan sosyal bir varlık olduğu için kimliğin ortaya çıkmasında ve şekillenmesinde organizmanın iç dinamiklerinin yanı sıra, sosyal yaşamında belirleyici rolü vardır.

“Ben kimim?” sorusuna insanın verdiği yanıtlar, kişinin kim olduğu yani onun kimliğiyle ilgili algılamasını yansıtmaktadır. Sosyal bir varlık olarak insan yaşamının büyük bir kısmı diğer insanlarla beraber geçirmektedir. Bu sebeple de kendimize dair algılamamızın yanı sıra diğerlerinin bize dair algılamaları da mevcuttur. Kimlik, en geniş anlamıyla, bireyin tüm özelliklerini kapsar; hem kişinin kendisini nasıl gördüğü, hem de toplum tarafından nasıl görüldüğü kimlik kavramıyla ilişkili konulardır. Kimliğin bu iki taraflı özelliği

çeşitli araştırmacılar tarafından bireysel (kişisel) kimlik ve sosyal (kolektif) kimlik kavramlarıyla belirtilmektedir.

Bireysel ve sosyal olanın iç içe geçtiği kimlik kavramı, sosyal psikoloji alanında çeşitli yaklaşımların ışığı altında incelenmiştir. Sosyal psikolojik perspektif, kimliği hem bireyler hem de gruplar için etkileşime dayalı bir olgu olarak değerlendirmektedir. Birey toplumun diğer üyeleriyle farklı sosyal ilişkilere girmektedir. Her bireyle kurulan ilişki bir diğerinden farklıdır. Bu durum bireyin toplum içinde değişik veçheleriyle tanınmasını sağlamakta ve diğer üyelerin her birinin nazarında ayrı bir kimlik edinmesine sebep olmaktadır. Bu kimliklerin toplamı bireyin sosyal kimliğidir. Böylece kimlik sosyal ilişkilerin bir neticesi olmaktadır.

Bireyin “kendini sosyal bir çevreye göre tanımlaması ve konumlamasını” (Bilgin, 1994) ifade eden sosyal kimlik, çeşitli gruplara aidiyetler yoluyla gerçekleşmektedir. İnsanlarda, gruplara ayrılma ve kendi grubunu diğer gruplardan daha üstün görme yönünde bir eğilim vardır. Bunun sebebi, insanların olumlu bir öz-değerlendirme yapma yönündeki ihtiyaçları olduğu söylenebilir. (Brehm ve Kassin, 1993:102) Ait olduğu grubu, diğer gruplardan daha üstün gören birey bu şekilde olumlu bir öz-değerlendirmeye sahip olabilmektedir. Aidiyet grupları bireyi sosyal anlamda tanımlamaktadır.

Tajfel, (1982, akt., Aşkın) Sosyal Kimlik Kuramında: bireyin üyesi olduğu sosyal grupların, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını belirlemede önemli bir etkisi olduğunu öne sürer, kısacası bu kuram, sosyal kimliğin bireyin ait olduğu gruplara bağlı olarak geliştiğini öngörmektedir Sosyal kimlik Tajfel tarafından “bireyin, ilgili grubun üyeliğine duygusal bir önem ve değer atfının eşlik ettiği, belirli sosyal gruplara ait olma bilgisi(1978, akt., Aşkın) olarak tanımlamıştır. Bu grup üyeliğinin sosyal psikolojik açıdan tanımlanmasıdır. Bugüne kadar sosyal psikoloji grubun içindeki bireye, sosyal kimlik kuramı ise bireyin zihnindeki gruba odaklanmıştır.

Bireylerin kendilerini ait oldukları sosyal gruplarla değerlendirdiklerini ve tanımladıklarını öne süren Sosyal Kimlik Kuramına göre, birey kendini içinde aidiyetleri bulunduğu birçok kimlik yapılarıyla tarif eder. Bunlar kendini ait hissettiği grup üyelikleridir. Kadın olması, öğrenci olması, anne olması vb. gibi. Bunların tamamı onun kimliğidir. Bireyin ait olduğu gruplar onun kimlik kazanmasını sağlar.

1970'li yıllarda Henri Tajfel ve John Turner tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Kimlik Kuramı gruplar arası yapılan bir seri deneysel araştırmanın sonuçlarına dayanmaktadır. Sosyal Kimlik Kuramına göre bireyler kendilerini ait oldukları gruplara göre tanımlamakta ve değerlendirmektedirler. Birey – grup ilişkisine bağlı olarak, birey kendisi ve diğer grup elemanları arasında benzerlikler saptama onlarla özdeşleşme ihtiyacı hissetmektedir. Bu sosyal kimlik olgusuna karşılık gelirken, bireyin aynı zamanda diğer bireylerden ayırt edilebilmek ve kendini farklı hissedebilmek adına farklı davranışlar gösterme eğilimi ise kişisel kimlik olgusu ile ilintilidir. Tajfel (1978, akt., Meşe) her kişinin benlik imajının kişisel kimlik ve sosyal kimlik parçalarını kapsadığını ifade etmektedir.

Bu kuram, grup üyesi haline gelen bireyde, bu ait olma halinin bireyin algı ve yargılamalarında yani kişisel kimliklerinde ne tür değişiklikler gerçekleştiği problemiyle ilgilenmektedir ve bu aidiyetin bireyin öncelikle benlik algısında değişimler yarattığını öne sürmektedir. Kurama göre, bizim için anlam ifade eden bir grup üyeliği, kişisel kimliğin yerini sosyal kimliğe bırakmasına yol açar.(Kelly, 1993:60) Kuram, bireylerin sosyal kimliklerini bir grubun üyesi olmalarına, ve buna yükledikleri anlam ve duygulara göre şekillendirdikleri varsayımına dayanmaktadır (Mumendey ve Schreiber, 1983:390)

Sosyal Kimlik Kuramı, kişilerin kimliklerinin anlamlı bir biçimde ait oldukları grupların üyelikleri sayesinde şekillendiği varsayımına dayanmaktadır. Çünkü bireyler grup içinde olumlu bir biçimde yer almakta ve diğer gruplara göre de kendini daha olumlu hissetmektedirler. Bireyler belli gruplara dahil olarak özgüvenlerini yüksek tutmakta, diğer gruplara karşı ise

önyargılar geliştirmektedirler. İnsanlar çoğu zaman birey olarak değil, belirli sosyal sınıfların üyesi olarak hareket ederler. Bu durum da, insanların belirli bir toplumsal yapı içinde, kendilerinin ve diğerlerinin yerlerini tanımlarına yardımcı olur. İnsanlar, ben-tanımlamalarını önemli sosyal sınıflara üyeliklerinin bilinciyle türetirler (Mlicki ve Ellemers, 1996:98)

Sosyal Kimlik Kuramı bireylerin diğerleriyle olan etkileşiminde pozitif sosyal kimlikler araması varsayımından hareket eder. Bireyler kendi grup veya gruplarını diğer gruplarla karşılaştırırlar ve bu grupların üyeleriyle olan etkileşimlerinde pozitif olarak değerlendirilen boyutlarda kendi grubu için lehte farklılıklar yaratma çabası gösterirler. (Tajfel and Turner, 1978 akt., Meşe: 16)

Sosyal Kimlik Kuramına göre bireyler olumlu bir sosyal kimliği korumak veya buna ulaşmak isterler. Sosyal grup veya kategoriler ve bunlara aidiyet olumlu veya olumsuz olabilir, bu nedenle sosyal kimlikte olumlu veya olumsuz değerlendirilebilir. Olumlu sosyal kimlik büyük ölçüde aidiyet grupları ile diğer gruplar arasındaki karşılaştırmalara dayanır. Bunun için bireyin aidiyet gruplarını diğer gruplardan daha olumlu algılaması gerekir. Sosyal kimlik, tatmin edici değilse, birey ya grubu terk eder ve başka olumlu gruba girer veya grubunu daha olumlu kılmak ister (Tajfel ve Turner, 1979 akt., Meşe).

Sosyal Kimlik Kuramına göre bireyin ait olduğu sosyal kategoriler (milliyet, din, politik görüş vb.) birey için referans çerçevesi oluşturur ve sosyal kimliğin önemli bir parçasıdır. Bireyin ait olduğu sosyal kategoriler bireyi diğerlerinden farklılaştırır ve ona farklı bir kimlik atfeder. Bireyin sosyal kimliği onun toplum içindeki yerini belirler. Bireyin kendini nasıl tanımladığı ve nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri onun çeşitli sosyal kategorilere üye olma bilgisi ile ilgilidir. Kategori üyelikleri, bireylere sosyal kimlikler sunar. Sosyal kimlikler bireylerin kendilerini ve kendi gruplarını diğerleri ve diğer gruplarla karşılaştırmalar yaparak değerlendirmelerini sağlar.

1.1.2.1 Sosyal Kimlik Kuramı Temel Varsayımları

Demirtaş, “Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar” adlı makalesinde ([http:// dergiler.ankara.edu.tr](http://dergiler.ankara.edu.tr)) Sosyal Kimlik Kuramının başlıca varsayımları aşağıdaki şekilde özetlemiştir.

- a) Bireyler, kendilerini üyesi oldukları sosyal grubu dikkate alarak tanımlar ve değerlendirirler, kendilerini buna göre sınıflandırır(Turner, 1987:30), bu sınıflandırma sonucunda da kendilerini koydukları, yerleştirdikleri grupla özdeşleşirler. Bu özdeşleme sonucunda sosyal kimlikleri oluşur.
- b) Sosyal çevredeki diğer gruplar, bireye, kendi grubunun konumunu değerlendirmesi için bir temel oluşturur. Üyesi olunan grubun konumu, benzeri, diğer gruplarla yapılan sosyal karşılaştırma (iç grup/dış-grup karşılaştırması) sonucu belirlenir(Turner, 1975:30) Bu kıyaslama, belirli davranışlara ve niteliklere yüklenen değerlerle ilişkilidir.
- c) İnsanlar, olumlu bir sosyal kimlik edinmek ve benlik saygılarını yükseltmek için bu sosyal karşılaştırmayı gerçekleştirirken, kendi gruplarını kayırarak algılama ve diğer grubu küçümseme yönünde bir yanlılık gösterirler, bu sürece iç grup kayırmacılığı adı verilir (Doosje ve Elemers, 1997:70) Bu durum, en küçük grup paradigması araştırmaları sonucunda elde edilen bulgularla ortaya konmuştur.
- d) Bireyin sosyal kimliğinin, olup olmaması üyesi olduğu grubun öznel konumuna, yapısına bağlıdır. (Condor, 1990:245)

Psikolojide kimliğin önemli bir parçasını Toplumsal Cinsiyet kavramı oluşturmaktadır çünkü toplumsal cinsiyet, kişinin kendini nasıl gördüğü ve ilişkide olduğu diğer insanlar tarafından nasıl görüldüğünü önemli ölçüde belirleyen bir kavramdır.

1.2 TOPLUMSAL CİNSİYET

Literatürde, cinsiyet (sex); kadın ve erkek olmanın biyolojik ayrım noktalarını , toplumsal cinsiyet (gender) ise bunun sosyal ve kültürel yönünü ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet , kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklar olarak tanımlanabilir. Fiziksel cinsiyet kız yada erkek olarak doğmak gibi biyolojik niteliği tanımlarken, fiziksel cinsiyeti ise kültürel ve toplumsal bağlamda anlamlı kılan “toplumsal cinsiyet”tir. Toplumsal cinsiyet, erkeklerin ve kadınların bir birlerinden farklı olmalarına yol açan fiziksel özellikleri değil, erkeklik ve kadınlık hakkındaki toplum tarafından oluşturulan nitelikleri ifade eder (Giddens, 2000: 621)

Toplum, cinsiyet farklılığını göz önünde bulundurarak kadın ve erkek için “olması gerekenleri” belirler. Kadın cinsiyeti taşıyan bireyler için toplum ondan “dişil” yani kadınsı diye nitelenen davranışları taşıyor olmasını beklerken, erkek cinsiyeti taşıyanlar içinde “eril” yani erkeksi rol ve özellikleri taşıyor olmasını bekler. *“Hayatımız boyunca toplumun bizlere attığı toplumsal cinsiyet rollerine uyma çabası güderiz, çünkü üzerimizde çok büyük toplumsal baskı hissederiz. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun davrananlar rahattırlar. Ancak uymayanlar her zaman yargılanır”* (Ashrafi, Belgrave, 2005:6)

Daha doğum öncesinde kız bebeklerin eşyaları için pembe, erkek bebeklerin eşyaları için mavi rengin tercih edilmesiyle başlayan süreç, erkeklerin ve kadınların rolleri arasında da ayrımlar üretir. Doğuştan gelen kadın ve erkek cinsiyetine ilişkin özellikler, yaşanan toplumun kültürü tarafından yönlendirilerek yapılandırılır. Bu çerçevede erkek cinsiyeti ile kadın

cinsiyeti arasında toplumsal yaşama katılma düzeyi açısından farklılıklar oluşur. Her iki cinsin toplumsal alanda temsiliyetleri farklılaşır. Kadın cinsiyeti daha çok ev gibi özel alanda kalırken, erkek cinsiyeti dışarıda her türlü kamusal alanda kendini ifade eder.

Toplumsal cinsiyet; yaşanılan zamana, mekana ve kültüre göre değişiklikler gösteren, farklı cinsiyetlerdeki insanlardan beklenen norm ve değer yargılarıyla bağlantılı sosyal rol ve davranışlarla bütünleşen bir kavramdır. Bunlara ise içinde bulunduğumuz toplumda aileyle birlikte başlayan, arkadaşlar, okul ve medyanın etkileriyle devam eden uzun bir sürecin sonunda modeller gözleyerek ve öğrenerek sahip oluruz. Toplumsallaşma sürecinde, bir kadın ve erkek olarak yapılması ve yapılmaması gereken davranış kalıpları aile, okul, sosyal çevre din ve medya gibi sosyal kurumlar tarafından öğretilir.

1970'lerde ilk defa toplumsal cinsiyet kavramı kullanılmaya başlandığında asıl amaç kadın ve erkek rollerinin doğal olmadığı görüşünü benimsetmektir. Bu kavram ilk defa feministlerin bu rollerin sonradan kazanıldığını söylemeleri ile gündeme gelmiştir. Batılı ülkelerdeki kadınların yaşadığı en büyük sorun bu ayrımların doğal olduğu ve değiştirilemeyeceğiydi, ancak feministler antropolojik çalışmaların da yardımıyla farklı kültürlerde ve farklı yerleşim merkezlerinde kadınlık ve erkekliğin farklı biçimde yapılandırıldığını, yani birer toplumsal kurgu olduğunu belirtmişlerdir. Fakat "Toplumsal Cinsiyet" kavramının "Cinsiyet" kavramı yerine geçmesi insanların kadın ve erkek olarak ikiye ayrılması bu kategorilerin toplumsal olarak kurgulanmakla birlikte biyolojik temelli olduğu düşüncesi, toplumsal cinsiyetin cinsiyet kavramı yerine kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Yani kadın ya da erkek olmamız doğuştan ve doğaldır. Kadınlık ve erkekliği nasıl yaşayacağımız ise kültür tarafından belirlenir anlayışı hakimiyet kazanmıştır.

"1970'ler de toplumsal cinsiyetin varlığını; başka bir ifadeyle, erkekler ile kadınlar arasındaki farklılıklar ve ayrımların biyolojik farklılıkla açıklanamayacağını, erkeklikle ve kadınlıkla ilgili, kültürel açıdan egemen fikirlerin gerçekliğe ancak

kabaca den düşen stereotipleri temsil ettiklerini kanıtlamaya yönelik sosyolojik ve psikolojik çabalar vardı. Bu çalışmalar, toplumsal cinsiyetle ilgili düşünceler ve erkeklerle kadınların rolleri söz konusu olduğunda çeşitli kültürler arasında muazzam değişiklikler bulunduğunu ortaya koymuştu. Benzer doğrultuda, erkek ve kız çocukların, yetiştirilme biçimi, gençlik kültürü, istihdam kalıpları ve aile ideolojisi alanlarındaki toplumsallaşma süreciyle yetişkin erkek ve kadınlara dönüşmelerini kapsayan araştırmalar yapılıyordu. Yapısal düzeydeki araştırmalar ise, ev içindeki (dışarıda tam zamanlı çalışan erkekler ile kadınlar arasında bile görülen) eşitsiz işbölümüne, ayrıca iş türleri ile terfi olanaklarının belirlenmesinde cinsiyetin (bireysel hünerler ile vasıflardan çok daha fazla olarak) büyük rol oynadığı işe alma kalıbındaki ayrımcılıklara eğilmekteydi” (Marshall,1999:98)

Biyolojik yapı bütün kültürlerde aynı ise, yani derin biyolojik gerçekler varsa, bunlar bir tür alt yapı olarak işlev görebilir. Kadınların doğurgan olmaları bu gerçeklerdendir ve cinsiyet eşitsizliğinin evrenselliğini açıklamakta kullanılmıştır. Anatomik öğelerin, biyolojik işlevlerin dürtü ve zevklerin aynı başlık altında toplanması cinsiyetin cinsellikle iç içe kurgusal bir kategori haline gelişini fark etmek, bunu politik bir mesele olarak kavramak ancak “biyolojik gerçekler” fikrinden kopmakla gerçekleşir. Toplumsal cinsiyet kadınlık ya da erkekliği değil, kadınlarla erkeklerin birbirleriyle ve kendi aralarında cinsiyet ilişkilerine işaret etmekle birlikte; kim, neyi, nasıl yapacak, sınırlarını nereden çizecek, kime hangi, özellik ve değerler atfedilecek konularıyla ilgilenir.

Sosyo-biyologlar kadınlar ve erkeklerin davranışların nedeninin doğuştan olduğunu öne sürmüşlerdir. Sosyo – biyologlar erkeklerin, kadınlarda olmayan biyolojik saldırganlık eğilimleri olduğu inancındadır. Ancak sosyo – biyologlara karşı görüşler bu kanıtları pek geçerli görmezler onlara göre erkeklerin saldırganlıkları kültürden kültüre değişmektedir. Kimi kültürlerde erkekler daha az saldırgan ve daha edilgen olabilirler. Bu araştırmacılar evrensel olan tüm özelliklerin biyolojik olmadıklarını da belirtip evrensel nitelikleri yaratan genel, kültürel etkenler bulunabileceğini de eklemiştir. Bir çok kültürde kadınların görevleri birbirlerine benzemektedir. Ev işleri ve çocuk bakımı kadınların asli görevleridir. Bu görüşe göre kadın ve erkeklerin davranışları arasındaki farklar dişilik ya da erilliğin toplumsal olarak

öğrenilmesiyle oluşmaktadır. Erkekler ve kadınların biyolojik farklılıkları hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarla desteklenmiştir. Erkeklerde bulunan testosteron hormonunun saldırganlık davranışına yol açtığı düşünülmüş bu nedenle de doğar doğmaz hadım edilen hayvanların üzerinde incelemeler yapılmıştır. Doğar doğmaz hadım edilen deneklerin daha az saldırgan oldukları tespit edilmiştir. Ancak dişi hayvanlara testosteron hormonu verildiğinde deneklerin saldırganlık oranında artış olmuştur. Bu durumda testosteron hormonunun saldırganlık davranışının sebebi mi yoksa saldırganlık davranışının hormon salgılanmasına mı neden olduğu sorusu gündeme gelmektedir. Yine hayvanların saldırganlıkları türlere göre değişme gösterirken aynı tür içinde farklı cinsteki hayvanların saldırganlıkları da duruma göre değişebilmektedir. Örneğin yavrusu tehdit edilen dişi bir hayvan erkeğine göre daha saldırgan olabilir. Bu durumda saldırganlık davranışının ya da testosteron hormonunun tek başına kadın ya da erkek davranışının yaratıcısı ya da şekillendirici unsuru olduğunu söylememiz yanlış olmaktadır.

İnsanlarda yapılan araştırmalarda sadece kültürün ve toplumun, bireyin davranışlarına ilişkin baskısının bireyin cinsiyetini belirlemeyeceği incelenmiştir. Araştırma erkek tek yumurta ikizlerinden birinin küçükken olduğu sünnet sırasında cinsel organının yanlışlıkla hasar görmesi sonucu cinsel organının kadın olarak yeniden yapılandırılmasına karar verilmiştir. Çocuk geçmişinden habersiz olarak kız gibi yetiştirilmeye başlanmıştır. Küçük bir kızken bebeklerle oynayıp, ev işlerine yardım etmeyi ve büyüdüğünde evlenmeyi isterken diğer kardeş erkeklerle oynamayı, itfaiyeci olmayı ve arabalarla oynamayı tercih etmiştir.

Tek yumurta ikizlerinin farklı cinsel kimliklerle yetiştirilmesine dayanan bu örnek toplumsal baskının, kültürün ve ailenin çocuğa vermiş olduğu kimliğin önemini vurgulamaktadır. Ancak küçük kız ergenliğe geldiğinde bir görüşme yapılmıştır. Bu konuşma sırasında kızın toplumsal cinsiyet kimliğiyle ilgili problemleri olduğu hatta kendisini bir erkek gibi hissettiği ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak bu örnekte olduğu gibi cinsel kimlikler oluşurken bunları biyolojik etmenlerden bağımsız düşünemeyiz. (Giddens, 2000).

Bu bağlamda Lewontin'in cinsiyetle ilgili yapmış olduğu tanım herkesin kabulleneceği türdendir. Bir kişinin kendi kimliğini birincil olarak erkek ya da kadın diye belirlemesi bu belirlemeye eşlik eden tutum, düşünce ve istekler toplamıyla birlikte, bu kişiye çocukken hangi kimliğin yüklendiğine bağlıdır. Olayların olağan seyrinde, bu kimlikler, uyumlu kromozom hormon ve morfoloji farklılıklarına karşılık gelir. Dolayısıyla,biyolojik farklılıklar, toplumsal roller arasındaki farklılaşmanın bir nedeni olmak yerine bir habercisi haline gelir" (Lewontin;1982).

Biyolojik etmenler toplumsal cinsiyet farklılıklarını daha kolay anlamımıza sebep olsa da, cinsiyet rollerinin aile ve medya gibi toplumsal kurumlar yoluyla öğrenildiğini yani cinsiyetin toplumsal bir olgu haline dönüştüğünü belirtebiliriz.

1.2.1 Toplumsal Cinsiyete İlişkin Bazı Gelişim Kuramları

Toplumsal cinsiyet gelişimini inceleyen pek çok araştırmacı bu kavramı tanımlayabilmek adına çeşitli gelişim kuramları oluşturmuştur. Bu kuramları ana başlıklar altında topladığımızda ise Psikanalitik Kuramda, bu kuramlardan en bilineni ve en çok eleştirileni ise Sigmund Freud'un "Toplumsal Cinsiyet Gelişim Kuramı'dır Bu kurama bir eleştiri olarak da bu kuramı kullanıp geliştirerek önemli değişimler yapmış olan bir diğer psikanalitik kuram olan Nancy Chodorow kuramı karşımıza çıkmaktadır.

1.2.1.1.Psikanalitik Kuram

1.2.1.1.1 Freud'un Toplumsal Cinsiyet Gelişim Kuramı

Freud kuramını biyolojik ayrılıklara dayandırmıştır. Ona göre erkek ya da kız olmak cinsel organın farklı olmasına dayanır. Freud'a göre bebek ve

küçük çocukların toplumsal cinsiyet farklılıklarını öğrenmesinin merkezinde yatan neden penisin varlığı yada yokluğudur. “Benim bir penisim var” cümlesi “ben bir erkeğim” cümlesine özdeş iken, Ben bir kızım” cümlesi “Benim bir penisim yok” cümlesine özdeştir(Giddens, 2000: 104)

Freud'a göre, Oidipal dönemde "cinsel arzuları uyanan çocukta annesine yoğun bir cinsel istek ve bağlılık gelişir. Onun bu isteği babasını kendisinin karşıtı rakibi olarak görmesine yol açar. Babasını rakibi olarak görmesi aynı zamanda onda iğdiş (hadım) edilme korkusunu da geliştirir. İğdiş edilme korkusu erkek çocukta annesiyle cinsel bağ kurma arzusundan baskın çıkmaktadır. Bu durum erkek çocuğun babasıyla güçlü bir biçimde özdeşleşerek babayı ve böylelikle de diğer erkeklerle de ilişki olarak fallik (erkek cinsel organı) gücü ve iktidarı annelik bağına tercih etmesiyle gerçekleşir. Freud'a göre dört ya da beş yaşındaki bir erkek çocuğu babasının kendisinden beklediği disiplin ve özerklik nedeniyle onun cinsel organına zarar vermek istediğini düşünerek babasından korkar. Çocuk bilinçli olarak babasını, annesine duyduğu bağlanmaya karşı rakip olarak görür. Annesine duyduğu cinsel duyguları bastıran ve babasını üstün bir varlık olarak gören çocuk kendisini babasıyla özdeşleştirir. Ve erkek kimliğinin farkına varır. Kız çocukların ise erkek çocukları cinsel organları nedeniyle kıskandıkları varsayılır. Bu nedenle de anne, kız çocuğunda önemli değildir. Çünkü oda erkeklerinki gibi ayırt edici cinsel organa sahip değildir. Kız kendisini annesiyle özdeşleştirdiğinde ikinci en iyinin fark edilmesi söz konusudur. Bu aşama bittiğinde çocuk cinsel duyguları bastırmayı öğrenmiş olur. Beş yaşındaki bu dönem ile ergenlik arasında kalan döneme örtüklük dönemi denir. Cinsel etkinlikler, ergenlikte ortaya çıkan biyolojik değişmeler cinsel istekleri doğrudan yeniden etken haline getirene kadar beklemede kalır. Okul dönemiyle doğrudan ilişkili olan örtüklük dönemi çocuğun bu dönemde hem cinsleriyle etkileşimde bulunması nedeniyle önemli bir zaman dilimidir

Bu kurama özellikle feministlerden eleştiriler gelmiştir. Onlara göre Freud cinsel organın fark edilmesiyle cinsel kimliği yeterinden fazla

eşleştirmektedir. Neden erkek cinsel organı kadınınkinden daha üstündür? Pekala kadınların cinsel organı erkeklerinkinden daha üstün olabilir ayrıca Freud babayı birincil disiplin edici eyleyen olarak görmektedir. Ancak pek çok kültür de anne ev işleriyle ve çocuklarla daha yakın olduğu için disipline etme özelliği daha fazladır. (Giddens, 2000: 104)

1.2.1.1.2 Chodorow'un Toplumsal Cinsiyet Gelişimi Kuramı

Hem sosyolog hem de bir feminist olan Nancy Chodorow, Freud'un kuramında, kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet kimliği gelişimlerinin açıklanmasında bazı eksiklikler olduğunu ve yeniden tanımlanması gerektiğini savunmuştur. Freud kadınlığı bir eksiklik olarak tanımlarken, Chodorow'un kuramında erkeklik, erkek çocuğun anneye olan bağımlılığını kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır.

Kurama göre, toplumsal cinsiyet kimlikleri Freud'un belirttiği yaşlarda değil, bebeklik döneminde bebeğin anne ve babasına bağlanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Chodorow, toplumsal cinsiyet kimlik gelişiminde Freud'un aksine annenin önemini vurgular ve kız yada erkek fark etmez her iki cinsi bebekte anneye daha fazla duygusal bağımlılık geliştirdiğini öne sürer. Özellikle kız çocuklar aynı cinsiyetten oldukları için kendilerini anneleriyle daha fazla özdeşleştirmektedir O yüzden de anneye karşı geliştirilen bu bağımlılık halinin kopuş süreci erkek ya da kız çocukları için ayrı ayrı yollardan gerçekleşmektedir. Kızlar anneleriyle bağlantıda olmayı sürdürürler, anneden kesin bir kopuş yaşamazlar. Bu nedenle kız çocukları yetişkin olduklarında başka insanlara daha bağımlı bir benlik duygusu geliştirirler. Kadın kimliğinin bir başkasının kimliğiyle kaynaşmış ve onun kimliğiyle bağlantılı olma olasılığı daha fazladır.

Erkek çocuklar anneye geliştirdikleri duygusal yakınlıklarını rol model almaya başladıkları dönemlerde babaya çevirirler. Erkek çocuğu, yıllardır anneye duyduğu yakınlığı saklamaya ve dişil olarak gördüğü her şeyden kaçma tutumu geliştirmeye başlar. Chodorow'a göre bu dönem erkeklerin toplumsal cinsiyet kimlik oluşumunun en önemli dönemidir çünkü babayı ve eril davranışları kendine örnek almak isteyen erkek çocuk "ana kuzusu" ya da "kız gibi oğlan" sıfatlarına sahip olmaktan kaçınır ve bu bağlamda anneye araya mesafe koymaya çalışır.

Giddens'a göre, erkekler toplumsal cinsiyet kimliklerini annelerinden yani sevdikleri bir kişiden uzaklaşarak elde ettikleri için hayatlarının geri kalanında da girdikleri duygusal ilişkiler de bilinçsiz olarak kendi kimliklerinin tehlikeye düştüğünü hissedeceklerdir. (Giddens, 2000) Bu yüzden de hayatları boyunca duygusal ilişkiler konusunda daha beceriksizdirler. Kurama göre, kadınlar ise tam tersi şekilde başkalarıyla ilişkilerinin yokluğunda özgüvenlerinin kaybolması yönünde bir eğilim içindedirler.

Freud gibi, Chodorow'da eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştiriler, Chodorow'un kuramının artık günümüz koşulları için geçerliğini yitirdiği çünkü çalışan kadın sayısının artmasıyla birlikte annelerin eskisi gibi çocuk bakımına ve ev işlerine zaman ayıramadığı dolayısıyla da özellikle kız çocuklarının annelerini örnek alarak geliştirdikleri toplumsal cinsiyet kimliğinin kuramın ortaya çıktığı zamanda ki gibi şekillenmediği yönündedir.

1.2.2 Cinsiyet Rollerine Sosyolojik Bakış

Rol kavramı bireyin belli bir yapı içerisinde belli kalıplara göre hareket etmesini ifade eder. Cinsiyet rolleri de erkek ve kadının nasıl davranması gerektiğini belirleyen kültürel beklentiler olarak tanımlanabilir. Bu roller, kadın ve erkekten beklenen davranış kalıplarını ortaya koyan toplumsal beklentilerdir.

Toplum kadına kadınlık, erkeğe de erkeklik rollerini bebeklikten başlayarak öğretmeye başlar. Cinsiyet rollerimizi ailede ebeveynlerin bize karşı davranışlarıyla öğreniriz. Cinsiyet rolleri, aynı cinsten olan ebeveynle özdeşleme yoluyla içselleştirilir. Aileler kız ve erkek çocuklarına karşı farklı davranmadıklarına inansalar da çocuğun cinsiyetinin kız ya da erkek olmasına bağlı olarak farklı davranışlar sergileyebilmektedirler. Örneğin, erkek ve kadın yetişkinler bebekleri genellikle farklı tutarlar. Bebeklerin toplumsal cinsiyeti öğrenmeleri bilinçsizdir, çocuklar kendilerini erkek ya da kız olarak nitelendirmeden önce sözle ifade edilmeyen sinyaller alırlar. Kadınların kullandıkları kozmetik ürünlerinin de etkisiyle bebeklerin eşlediği kokular arasında farklılık yaratır. Ayrıca bir bebeğin giyim tarzı ve kullandığı (toka, çorap, giysi) aksesuarlar farklılık gösterir bu nedenle de iki yaş civarında bir bebek kendisinin ve başkasının cinsiyetini sınıflandırabilecek bilişsel seviyeye ulaşır

Çocuklar ancak altı yaş civarında cinsiyetin değişmeyeceğini; kızlar ve erkekler arasındaki farklılıkların anatomik temelli olduğunu kavrayabilirler. Küçük çocukların gördüğü resimli kitaplar televizyon programları ya da oyuncaklar toplumsal cinsiyetin öğretilmesinde araç görevi üstlenirler. Öğretilen bu ayırım o kadar taraflıdır ki tarafsız görülen oyuncaklar bile aslında böyle değildir. Kedi, tavşan gibi sevimli peluş oyuncaklar kızlara verilirken, erkeklere aslan ve kaplan gibi yırtıcı ya da vahşi oyuncaklar uygun görülür. Daha uysal olması beklenen kadınlara daha bebeklikten başlayarak uysallığı simgeleyen kedi, tavşan gibi oyuncaklar seçilirken, erkeklere güçlülüğü, liderliği, yırtıcılığı simgeleyen aslan, kaplan gibi oyuncak hayvanlar seçilmektedir.

Toplumsal sistem çocuğa cinsiyetini oyuncaklar, giysiler, saç kesimi vs şekilde kabul ettirir. Bir aile kız ya da erkek çocukları olacağı bilgisini edindikten sonra, çocuğun cinsiyetine göre odasını ve eşyalarını tasarlar. Küçük çocuğun dış dünyanın varlığından bihaber olduğu dönemde evreni, odası ve evidir. Çocuk ailevi yaklaşım ve sahip olduğu nesnelere dolayı gelecekte nasıl bir yaşama atılacağını, nasıl davranması gerektiğini henüz

bilinç düzeyine erişmeden öğrenir. Kızlara pembe eşyaların yakıştırılması, kadının toplumsal konumunu minimize edecek şekilde oyuncak seçiminde bulunulması bundan kaynaklanır. Aynı şekilde erkek çocuk için de mavi giysiler, oyuncak araba ve silahlar vb. uygun görülür. Çocuk, bu nesnelere oyalanırken gelecekteki kültürel rolüne de hazırlanmış olur. Toplumsal cinsiyet farklarının önemsenmesi, toplumlara göre farklılık gösterse de liberalizmin egemen olduğu dünyada ataerkil düzenin benimsenmesiyle belirli standardizasyonunu korumaktadır.

Cinsiyet rolleri en genel ve geleneksel anlamda erkeğin yiyecek gibi temel ihtiyaçları temin etmesini, kadının da evin ve çocukların bakımını üstlenmesini içerir.

Aynı cinsten olan ebeveynle özdeşleşme yoluyla içselleşen cinsiyet rolleri, kadına ilgili, şefkatli, sabırlı, yumuşak huylu olmayı öğretirken, erkeklere başarılı, hırslı, akılcı, rekabetçi olmayı öğretmektedir. Toplumun erkeklerden beklentisi kamusal alanda boy göstermesi ve rasyonel, güçlü olması yönünde olduğundan bu erkeği duygusal tavırlar sergilemekten uzaklaştırır. Kadınlar için ise durum bunun tam tersidir. "Nasıl ki erkek, ekonomi, politika ve bilgi alanları içinde gösteriliyorsa, kadın kategorisi de açıkça aile ve akrabalık yapısı içine yerleştirilmişti"(Davidoff, 2002:235)

Kadınlardan beklenen duygulu/zayıf olmaları, yaşam alanlarının da daha çok ev, eş ve çocuklarla belirlemeleridir. Hem evde hem işte çalışan kadından kendi cinsiyet rollerine uygun meslekler seçmeleri beklenmektedir. Kadınlar kendilerine her alanda da hem işte, hem evde sorun yaratmayacak türden mesleklere yönelmektedirler.

Tarihsel süreç içerisinde kadın cinsiyet rollerinde değişimler gözlenmiştir. Eski toplumlarda ölmüş kocasıyla birlikte gömülmek zorunda kalacak kadar erkeğe bağımlı kılınarak, kocasının hakimiyetine mahkum edilmiş, temel nitelikleri bastırılarak, toplumdaki soyutlanmış, kimliksizleştirilmiş ya da varoluş mücadelesi dahilinde hak etmediği bir kimliği kabul etmek zorunda bırakılan kadın, modern toplumlarda birey ve

özne olarak daha fazla kimlik ve önem kazanmaya başlamıştır. Tüketicilik, sosyal statü, daha fazla refah gibi yeni bir takım eğilimlerle öne çıkan modern hayat ise kadına yeni roller yaratmıştır.

Modern zamanlarda kadın, toplumun kadın kavramına yüklediği geleneksel anlam çerçevesinde bir yandan eşinin bütün ihtiyaçlarına, istek ve arzularına cevap vermek suretiyle "iyi bir eş" olmak zorunda iken, diğer yandan da çocuklarının giyim-kuşam, beslenme ve eğitim ile ilgili üzerine düşeni yerine getirmek, çocuklarına sevgi, ilgi ve şefkat göstermek suretiyle "iyi bir anne" olmak durumundadır. İyi bir eş ve iyi bir anne olmanın yanı sıra modern kadın, bir taraftan evine çeki-düzen veren, temizliğini ve ihtiyaçlarını karşılayan "iyi bir ev hanımı" olmalıyken, diğer taraftan da eğer çalışıyorsa, "iyi bir üretici" olma sorumluluğunu taşımaktadır. Geriye kalan zaman diliminde ise kendi bakımı ile ilgilenmek, güzelliğini korumak durumundadır.

Kadının artan eğitim düzeyi ve iş hayatında daha aktif hale gelmesi ama bundan da önemlisi ev ekonomisine katkı da bulunarak erkek cinsiyet rolünü paylaşması geleneksel cinsiyet rollerinde ufak bazı değişiklikler yaratmış olsa da kadının ekonomik bağımsızlığının olmadığı ve eğitim düzeyinin düşük ya da hiç olmadığı bölgelerde geleneksel cinsiyet rolleri daha baskın olarak görülmektedir. Türkiye de bölgelerarasında bile kadının statüsü ve rolü değişiklik gösterirken, aynı kentin farklı bölgelerinde bile durum farklılık gösterebilmektedir. Bu durum yerleşim alanlarını sosyolojik yapısına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Eğitim seviyesinin yüksek olduğu bölgelerde kadının statüsü ve rolü ile sosyal hayata katılımı ile eğitim kurumlarının yetersiz olduğu ve bu eğitim kurumlarından faydalanma oranlarının düştüğü yerler arasında kadın rol ve statüleri açısından farklılıklar görülmektedir. Bu durum siyasete katılımında da kendini göstermektedir. Örneğin kadının sokaktaki yoğunluğu ile o yerin kadına biçtiği rol arasında da ciddi bir ilişki kurulabilir.

Kadının sosyal statüsünü ve rollerini belirleyen en önemli etkenlerden biri kadının 'ekonomi kurumunda' nasıl ve ne kadar etkin olduğudur. Bu durum yalnızca ekonomik bağımsızlığa sahip olmakla eş anlamlı değildir

burada kadının ekonomik bağımsızlığı ile birlikte iktisadi yaşamı ne kadar yönlendirdiği, bu alanda ne kadar egemen ve etken olduğu sorunsalıdır. Bu alanda etkin ve egemen olan kadınlar siyasette de etkin katılıma dahil olabilmektedir.

Rol kapsamı biraz da olsa farklılaşmaya başlayan cinsiyet rolleri aynı zaman da kültürden kültüre göre de farklılık göstermektedir. Cinsiyet rollerinin oluşumu toplumsal kökenli olduğu için farklı toplum yapılarının erkeğe ve kadına baskısı, cinsiyete atfedilen özellikler ve dolayısıyla roller de toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Toplumsal sistemler ile o toplumsal sistemlerde varolan kadının statüsü arasında çok bağ vardır. Mesela, feodal bir toplumda kadın olmak ile modern bir toplumda kadın olmak ve bu 'kadınların' statüleri birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, kadının içinde bulunduğu sosyolojik şartlar ile kadının statüsü, rolü birbirlerine son derece bağıntılı değişkenlerdir. Cinsiyet rolleri dünyanın farklı coğrafyalarında, kültürlerinde ve sistemlerinde farklı algılanmaktadırlar.

Illich (1996:103-104) “...*Fakat ister beğenilsin, ister beğenilmesin bir cinsiyet rolüne sahip olmak- ister varsayılmış ister dayatılmış ve isterse gücenilmiş olsun- bir gendere ait olmaktan başka bir şeydir; dişi ya da erkek cinsiyetten bir insanoğlu olmanız tamamen farklı bir şeydir. Ya kare ya da daire olduğumuz anlamına gelen genderden farklı olarak cinsiyet rolü, üzerine başka rollerin inşa edilebileceği bir temele benzer*” demiştir. Kültür, kadın ve erkeğin doğasını dönüştürüp farklı biçimlerde işler. Çünkü kültür insan yorum ve anlamını içerir. Çünkü doğuştan olan biyolojik farklılıklar toplumun mevcut kültürü tarafından yorumlanır, toplumsal beklentiler toplumdan topluma farklılık gösterir.

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYETİN İNŞAASINDA MEDYANIN ROLÜ

2.1. MEDYA

Medya pek çok iletişim alanını içeren geniş bir yelpazeye yayılan bir kavramdır. Radyo, televizyon gibi klasik görsel işitsel araçların yanı sıra gazete, dergi gibi yazılı araçları, gelişen teknolojiye bağlı olarak internet vb gibi kavramları da kapsamaktadır.

İnsanın toplusallaşmasının bir sonucu olarak iletişim insanlar arasındaki en doğal gereksinimlerden biridir ve insan ister istemez çevresinde ki iletişim ağının bir parçası olarak hayatını sürdürmektedir. İletişim halinde olan insanlar olarak da kurduğumuz etkileşimler bağlamında olayları anlamlandırmakta ve yeniden anlamlar yüklemekteyiz. Bu anlamlandırmayı yaparken de medya, bir diğer adıyla kitle iletişim araçlarının burada önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Kitle iletişim araçlarının, dünyada etkili olarak kullanılması yazılı basın ile başlamıştır. Gazete çağcıl iletişim araçları tarihindeki temel gelişmeydi, çünkü birbirinden farklı pek çok bilgiyi , sınırlı ve kolayca yeniden üretilebilir bir formatta bir araya getiriyordu(Giddens, 2000:389)

1930'lardan 1950'lere kadar radyonun etkili bir elektronik yayın aracı olduğu görülmüştür. Özellikle bu dönemde radyo, siyasi iktidarların propaganda aracı olarak kullanılmış, 1950'lerden sonra televizyon, çok hızlı bir biçimde toplum hayatı içinde yerini almaya başlamıştır (Kocadaş 1996: 3)

İletişim kuranlar bireyler gibi iletişim kuran kitleler de medya vasıtasıyla şekillendirilmektedirler. "Kitle haberleşmesi ya da "kitle iletişimi" kitle haberleşme araçları adı verilen basın,radyo ve televizyon, sinema filmleri, video bantları ve internet ile yapılan her türlü yayınları kapsayan

kavramdır. Çeşitli sorunların ve konuların kitlelere etkin biçimde duyurulması gereksinimi kitle haberleşme araçlarından yararlanılmasını ve dolayısıyla kitle haberleşmesini sonuçlamıştır. Kitle haberleşmesini, kitle haberleşme araçlarından yararlanılarak, bilgi, düşünce ve tutumların insan topluluklarına tek veya çok yanlı olarak ulaştırılması şeklinde tanımlayabiliriz (İçel,1998).

Kitle iletişimi, bilgi, görüş ve davranışların genellikle bir araç ile çok sayıda kişiye aktarılma sürecidir (Mc Quail,1994:32) Kitle iletişim araçları bireylere bilgi aktarmanın yanı sıra toplumsallaşma süreçlerinde de etkili rol oynamaktadır. Bireylerin içine doğdukları toplumun değerlerini ve kültürünü içselleştirerek toplumsal yaşamın bir parçası, bir üyesi haline gelmesinde kitle iletişim araçlarının insanlar üzerinde doğrudan etkisi vardır. Özellikle de geniş kitlelere ulaşmak açısından tesiri yadsınamaz bir güç aracıdır. Kitle iletişimi; çeşitli insanlardan meydana gelmiş bir topluluğa iletişim kurmak amacıyla geliştirilen araçlar vasıtasıyla bilgi, fikir ve tutumların ulaştırılması ve böylece belirli bir insan topluluğu içinde benzeşme ve birlik taşıyan bir toplumun yaratılması sürecidir(Tokgöz, 1972:34-35)

Toplumsal değişme ve yönlendirme açısından kitle iletişim araçları, hem geniş kitlelere seslenmesi hem de etkili araçlar olması bakımından bu iktidara sahip olmak isteyenlerin elinde tutmak istedikleri bir güç odağıdır. Medya toplumun yapısını, düzenini ve bireyler arası toplumsal ilişkileri oluşturma, şekillendirme, yeniden anlamlandırma ve yorumlama gücüne ve yeteneğine sahiptir. Dünyadaki yaşamımıza ister söz, ister basılı yayınlar, ister televizyon kamerası merceğinden bakılsın, medya-metaforlarımız dünyayı bizim adımıza sınıflandırmakta; bir sıraya koyup, bir çerçeve çizmekte, genişletip küçültmekte, renklendirmekte ve dünyanın görünümüne ilişkin savlar ortaya atmaktadırlar (Postman, 1994)

Kitle iletişim araçları kişilerin görüş ve düşüncelerini etkileyebilir, duygularını yönlendirebilir, kişilerin tavır ve tutumlarının değişmesini sağlayabilir. Pek çok bilgiye kitle iletişim araçları vasıtasıyla kolayca ulaşılırken bu bilgilerin ne kadar doğru ne kadar yanlış olduğunu sorgulayanlar ise pek fazla sayılmaz. Bu bilgi medya gibi bir gücü elinde

bulunduranlar için ise altın değerinde kıymete sahip bir bilgidir. Bu bağlamda da toplumsal cinsiyet değişkenleri medya sektörünü elinde bulunduran erkek egemen kesim tarafından bollukla kendi lehlerinde kullanılmıştır. İdeolojileri, görüşleri, düşünceleri geniş kitlelere empoze etmekte iyi bir araç olan medya, uzun zaman onu elinde tutmuş eril güçler tarafından cinsiyetçi bir yaklaşımın oluşturulmasında etkili bir araç olarak kullanılmıştır. Kitle iletişim araçlarında karar mekanizmalarında daha çok erkeklerin çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda medya, kalıpsal yargıları, ataerkil ve egemen değerleri aktarmakta bu yolla toplumsal inşaa oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri çocuk yaşta öğrenilmeye başlandıktan sonra kitle iletişim araçlarından aktarılan mesajlarla kalıp yargılara, davranış ve tutumlara dönüşmektedir. Ergenlik dönemindeki bir çocuk zamanının büyük bir kısmını kitle iletişim araçları özellikle televizyon karşısında geçirmektedir ve belki de anne baba ve arkadaşlarından öğrendiklerinden daha fazlasını televizyon sayesinde öğrenmektedirler. Televizyon çoğu zaman bir eğlence aracı olmaktan ziyade eğitim aracı olarak işlev görmektedir. Medya, çocukların toplumsallaşma üzerindeki etkisini büyük ölçüde onlara gösterdiği "rol modelleri" ile gerçekleştirir (Vivian,1997:396). Rol modellerin varlığı çocukların toplumsallaşma sürecinde ailelerinden ve çevrelerinden edindiklerini daha çok pekiştirerek kimliklerinin bir parçası haline getirmelerinde güçlü etkiye sahiptir. Medyalardan aktarılan rol modelleri ise hayata geçirilmek üzere hafızalarına depolanmaktadır.

George Comstock'un,(Comstock,1981:48) televizyonun bireysel davranış üzerindeki etkilerini ele alan psikolojik modelinde, televizyonun bir davranışı gösterdiğinde davranışın izleyen birey tarafından uygulanacağını ve aynı şekilde eğer bu birey tarafından daha önce bilinen bir davranışsa bunu da harekete geçireceğini söyler. Bireysel öğrenme ve davranışı baz alan modelin temel varsayımı; televizyon izlemenin birey için sonuçlar doğurabilecek başka kişisel deneyim veya gözlemlerin 'işlevsel alternatifi' olarak ele alınması gerekliliğidir. Bu yüzden model, yalnızca televizyonun davranış "öğrettiği" durumları değil, ayrıca başka kaynaklardan öğrenileni

harekete geçirmede, televizyonun “itici bir güç” oluşturduğu durumları da kapsar. Bunun sonucunda, televizyonda belirli bir eylemi izleyen birey, büyük ihtimalle o eylemi öğrenecektir. Eylem, birey için ne kadar “dikkat çekici” olursa, o kadar daha çok “uyandırma” olur ve eylem o derece “önem” kazanır. Yani televizyondan aktarılan davranış şekli dikkat çektiği ve uyandırma sağladığı ölçüde başarılı olabilir. Bireyin dağarcığında gösterilen davranışın yerine koyabileceği ne kadar az alternatif davranış şekli varsa ve bu aktarılan davranışa ne kadar çok maruz kalırsa o kadar gösterilen davranışı tekrarlamaya yönelecektir.(Mc Quail,Windhal, 2005: s:89-92)

Kadın ve erkek algısının oluşmasında son derece önemli veriler, görsel, işitsel ve yazılı olarak kitle iletişim araçlarıyla bireylere ulaşır ve onları yönlendirir. Bu yüzden kitle medya vasıtasıyla hakim cinsiyet algısı oluşturulması, korunması ve yönlendirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Türkiye’de özellikle 1980 sonrasında medyanın toplum üzerindeki etkisini artırmıştır. Dünya’da hızlanan ekonomik küreselleşmenin 1980’li yıllarla başlayan süreçte Türkiye’yi de etkisi altına alması ve kitle iletişim alanında yaşanan değişimle yayıncılık anlayışının farklılaşması ve buna bağlı olarak da farklı sektörlerde faaliyet gösteren büyük holdinglerin eline geçmesi sonucunda, güç tekelleşmeye başlamıştır. Medya kadının ne olduğunu ve olması gerektiği aşılacaktır. Tekelleşmiş gücün çıkarlarına uygun olarak da kadın sürekli olarak “tüket” komutu verilen bir pazarlama malzemesine dönüştürülürken, cinsiyet kimliği de erkek egemen kalıplara uygun olarak yoğrulmaktadır. Kapitalizm, toplumsal cinsiyet değerlerini ve pratiklerini kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmektedir. Önceden her topluma has olan yerel cinsiyet eşitsizlikleri, küreselleşen dünya ve gelişen teknolojik kitle iletişim ağları sayesinde ile her geçen gün birbirine daha çok benzemekte ve kapitalizmin dünya çapında tek kıldığı cinsiyet eşitsizliğine doğru yol almaktadır.

1980 yılı sonrası aynı zaman da kadın erkek eşitliği normlarının oluşumunun, küresel kadın kuruluş ağlarının genişlemesinin , çevre ve insan hakları gibi toplumsal hareketlerin artmasının ve dünya çapında

demokratikleşmenin hızlandığı bir dönemdir. Aynı şekilde 1980'li yıllarda Türkiye'de yaşanan ekonomik değişimler ve demokratikleşmeyle kadın hakları konusunda bir bilinçlendirme oluşturmuş, çevre ve kadın gibi bazı hareketlerin canlandığı ve sesini yükselttiği bir süreç olma özelliğini de taşımaktadır. Yavaş yavaş da olsa, yaklaşık otuz yıldır ülkemizde kadınların kamusal alanın bazı aşamalarında yer almaya başladığı ve kadın erkek eşitliği konusunda belli adımların atıldığı görülmektedir. Ancak yine de yüzyılların birikimi olan zihniyetlerin tamamen değişmesi için uzun zaman geçmesi ve bunu değiştirebilmek adına da ciddi bir emek ve mücadelenin verilmesi, gayret gösterilmesi gerekmektedir. Kitle iletişim araçları ile dayatılan kadın imajı, toplumda kadına yüklenen rollerle özdeşdir. Kadının toplumsal alandaki rolünün değişimiyle de bu mesajlarda ufak bazı değişimler olduğu gözlemlense de kat edilmesi gereken yolun daha çok başında olduğu açıktır.

2.2. MEDYADAN AKTARILAN TOPLUMSAL CİNSİYET MESAJLARI

Medya aracılığıyla bazen belirgin bazen ise belli belirsiz şekilde evlerimize, beyinlerimize giren toplumsal cinsiyet mesajları, benzer kalıplar çizerek kadın ve erkeği belli kalıplar içine yerleştirerek hem yaşam tarzı hem de toplumsal açıdan bu kalıplara uygun olarak yaşamasını beklemektedir. Bu çalışmada erkeğin içine sokulduğu kalıplardan ziyade medya aracılığıyla kadın için nasıl bir çerçeve çizilmektedir, bu araştırılacaktır.

Aktarılan mesajlarda genellikle erkekler güçlü, akıllı, dominant, özgür başarılı iken kadınlar anne, duygusal, erkeğe bağımlı, sabreden imajlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Son dönemlerde bu imajların tam tersi olan mesajlar aktarılmakta olsa da kadınların bu imajlardan kurtulup güçlü, özgür bireyler olarak yer aldıkları filmler hala bunun tam tersini ortaya koyan "aptal sarışın" filmleri kadar çok sayıda değildir. Böylelikle medya yarattığı kadınlık imgeleri ile (ev kadını, anne, sadık eş ve tüketici vs.) kadının toplumda nasıl

bir kimlik ile yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kadına atfedilen geleneksel rollerin hepsi, tüm toplumun üzerine adeta sağnak şeklinde boşaltılmıştır, boşaltılmaktadır (www.huksam.hacettepe.edu.tr, Erisim tarihi, 17.02. 2010)

Medya kurumları genellikle kadınların bağımlılığını, ikincil konumunu pekiştirirken onların eve ve aileye ilişkin rollerinin önceliğine vurgulama yapar. Dişilik çoğu zaman duygusallık, uysallık, evcimenlik ve sağduyu ile bütünleştirilirken bu vasıflara sahip kadın iyi kadın olarak gösterilmekte, bunun tam tersi olarak sunulan dişil kalıbındaki bağımsız, duyarsız, başına buyruk ve bencil olarak tasvir edilen kadın ise kötü kadın çerçevesine sokulmaktadır. Çizilen ideal kadın portresi bağımlı, ağırbaşlı, hanımefendi, uysal, hırsları olmayan ve yumuşak tabiatlıdır. Buna karşılık ideal erkek kahraman genellikle iddialı, güçlü, girişken, bağımsız ve hırslıdır. Aktarılan mesajlarda kadın edilgen, erkek ise etken bir kimlikle sunulmaktadır.

Medya, iç içe geçmiş farklı söylemlerin hem temsil edildiği hem de tekrar tekrar üretildiği disiplinlerarası bir alan olma özelliğini hep taşımıştır. Bu özelliği ile de; medya toplumsal cinsiyet rollerinin inşasında etkin role sahiptir. Medya tüm bileşenleriyle birlikte -televizyon, radyo, gazete, dergi, reklam panoları vs.- sadece var olan toplumsal cinsiyet ilişkilerini yansıtmakla kalmaz dönemin toplumsal, politik ve ekonomik konjonktürü ile bağlantılı olarak yeni bir geleneğin inşasının da öznelerinden biri olur. Televizyon ise yaygın kullanımı açısından en etkili bileşen olarak hem salonlarımızda hem de hayatlarımızda baş köşeyi alır. Televizyon karşısında ne kadar çok vakit geçirdiğimize bağlı olarak, medyanın hayatımızda ki rolü de her geçen gün artmaktadır. Televizyon karşısında geçirilen zaman sadece boş olarak nitelendirilebilecek bir zaman değil, aynı zaman da izlediğimiz programlar üzerinden kimliklerimizi yeniden ürettiğimiz bir zamandır.

Toplumsal cinsiyetin inşasında en fazla etkiye sahip araçların televizyon ve gazete olduğu düşünölmektedir. Bu yüzden, bu araştırma da bu medya araçları üzerinde durulacak, belirgin olarak da gazete köşe yazılarının ele alınması tercih edilmiştir.

2.2.1. Televizyon Aracılığıyla Aktarılan Toplumsal Cinsiyet Mesajları

Kitle iletişim araçları içerisinde belki de en çok etkiye sahip araç televizyondur. Görselliğin yanında duyusallığa da hitap etmesi, geniş kitlelere ulaşabilmesi ve eğlenceli olması bakımından televizyon uzun zamandır diğer kitle iletişim araçlarına oranla daha gözde bir medya aracıdır. Dolayısıyla, medya araçları içerisinde, toplumsal cinsiyet mesajlarının hedefe ulaşmasında ve pekiştirilmesinde birincil önemli görev televizyonundur. Eğer bugünkü, televizyon izleme eğilimleri sürerse, bugün doğan ortalama bir çocuk on sekiz yaşına geldiğinde zamanının büyük bölümünü, uyuma dışındaki bütün etkinliklerden daha çok televizyon izlemeye ayıracaktır. (Giddens, 2000:391)

Fedakar, sadık eş veya kutsal, saygıdeğer anne konumunun vurgulanması ile geleneksel kadın rollerinin pekiştirilmesi sürecini hızlandırmaktadır. Diğer bir durum ise kadınların cinsellikleri ile var olmalarıdır. Kadının cinsel kimliğini ön plana çıkartmakta ve kadın adına oluşan olumsuz durumu artırmaktadır. Medyada kadının görünürlük kazanması daha çok bu süreçte yoğunlaşmaktadır. Kadınlar medya da cinselliklerinin dışında önemli bir değerlendirmeye alınmadıkları gibi, cinselliklerini kendilerinin yaptığı tanımlama ile kimliklerinin olağan bir parçası haline getirerek var olamamaktadırlar (Saktanber,1995:215).

Çoğu kez haber ve nesnellik ilişkisinde yapılan değerlendirmelerde de ifade edildiği gibi herhangi bir konuyu değerlendirirken ne söylendiği kadar ve hatta ondan da fazla ne söylenmediği de önemli bir kriter olabilmektedir. Aynı şey medyanın kadına bakışı için de geçerlidir. Kitle kültüründeki kadınlık imgelerinin en önemli özelliklerinden biri; ortaya koydukları değil, gizledikleridir. Eğer kadın ev, aşk ve cinsellik anlamına geliyorsa bu anlama gelmediği şeyler genel olarak para, iş, sınıf ve siyasettir ve bu araçların içindeki haber, reklam, film vb. yerlerde "görünen" ya da "yer alan" kadınlara genel olarak baktığımızda da bu zihniyete paralel bir tablo ortaya çıkar.

Yanısıra, biraz daha dikkatle bakıldığında da tam bir tüketim toplumunun karşımıza çıktığı görünür.

Televizyon, kitleleri eğlendirmenin yanı sıra şekillendirmek üzere de planlanmıştır ve bu yönde hizmet vermektedir. Televizyon ile belli yaşam tarzlarını dayatmak ve bunun kabul gördüğü topluluğu yönlendirmek, istediğini yaptırmak kolaylıkla mümkün olmaktadır. Bunun başarıyla uygulandığı hedef kitle ise, daha çok kadınlardır.

Günümüzde gerek TV programları, gerekse reklâmlar aracılığıyla "kadın"ın cinselliği ön plana çıkarılarak, kadının kimliği, belli sınırlarla çizilmiştir.

TV dizilerine göre kadın; evinde mükemmel bir eş, çocuklarını hiç ihmal etmeyen bir anne, ekonomik özgürlüğe sahip, işinde kariyer yapmış başarılı bir iş kadınıdır. Spor yapar, kitap okur, sosyal aktivitelere de zaman ayırır, hatta ev işlerinde yardımcı kadına bile yardım eder.

Kitle iletişim araçlarında kadınların yer alış biçimleri, hangi program, yazı, araç, görüntü olursa olsun şu ana başlıklar altında toplanabilir.

1.Şiddete maruz kalan kadın 2. Zavallı, korunmaya muhtaç kadın 3. Cinsel obje olarak kadın 4. İyi eş 5. İyi anne 6. Kötü eş 7. Kötü anne 8. Yuva yıkan ahlaksız kadın 9. Tüketen kadın 10. Tükettiren kadın

Kadının, "kadın" olarak cinsel kimliğinin yanısıra bir "insan" olarak da kamusal alanda başarılı olması türünden örnekler ise ne yazık ki çok az rastlanmaktadır.Bazı dizilerde bu tür örneklerle karşılaşmaya başlasak da kat edilmesi gereken yolun henüz başında olduğumuz aşikardır.(<http://arsiv.kazete.com.tr/sayilar/2000/19/yazarlar/huriye.htm>. Erişim 26 Ocak 2010)

O'Bryant ve Corder-Bolz'un 1978 yılında yapmış olduğu araştırmalar, televizyon programlarının toplumsal cinsiyet kimliklerini oluşturmadaki etkisinin anaokulu dönemlerine denk geldiğini göstermektedir. Bem'e göre, bu yaşlarda etkisini göstermeye başlayan televizyon programları sayesinde bireyler bilişsel yapılarını ve toplumsal cinsiyet şemalarını oluşturmaya

başlar. Bu oluşumlar da kendileri ve diğer bireylerle ilgili algılamalarını etkiler (Sabuncuoğlu, 2006: 122-123).

2.2.2. Gazete Aracılığıyla Aktarılan Toplumsal Cinsiyet Mesajları

Gazete; olaylardan halkı sürekli haberdar ederek kamuoyunu düzenleyen, yönetici otoriteleri uyaran, ele aldığı konular yönünden uğraş alanı sınırsız olan, bir yayın organıdır (İnuğur, 1999:.21)

Gazete, çağcıl iletişim araçları tarihindeki temel gelişmeydi, çünkü birbirinden farklı pek çok bilgiyi, sınırlı ve kolayca yeniden üretilebilir bir formatta bir araya getiriyordu. (Giddens 2000:389)

İlk gazetelerin basılmaya başladığı günden bu yana gazeteler kitle iletişim araçları içerisinde bilginin kapsamlı yayılmasında temel araçlardan biri olmuştur. İçerdiği bilgilerin saklanabilir olması yada içeriğin istenilen zamanda okunabilmesi, tekrar edilebilmesi, içeriğin kitlelere ulaşması ve verilen mesajların pekiştirilebilmesi açısından birer avantajdır.

Televizyonun yeni medya aracı olarak her geçen gün artan etkisi karşısında popülaritesini eskiye oranla yitirmiş olsa da, yinede medya araçları içerisinde en etkili araçlardan birisidir. Olaylar hakkında taze bilgi alma isteği, gazetenin haber verme işlevini oluştururken, toplum ve toplumsal arasındaki ticari ilişkiler ve malların değişimi reklam işlevini belirlemektedir. (Tokgöz, 2006:80)

Kanaat ve düşüncelerin geniş halk kitlelerine ulaştırılması ve kültürün aktarılması, dün ve bugüne ait haberlerin, olayların bireylere ulaştırılması ve kültürün aktarılmasında rol oynayan en temel araçlardandır gazeteler. Olaylar karşısında kamuoyunu aydınlatan, yol gösteren ve aynı zamanda da kamuoyunun etkisinde bulunan gazetenin diğer medya araçlarından farkı; taze ve doğru haberleri, fikir ve düşünceleri “basılı” olarak nakletmesidir.

Gazete, yazılı ileti olması ve yazılı iletinin, istenilen hızla ve istenildiği kadar yeniden okunması, resimler ve çizimler kullanma olanağı vermesi nedeniyle, yalnız kulağa seslenen iletilere göre avantajlı bir araçtır (Ozankaya,1996:475). Dolayısıyla gazete okuyucuya okuma hızını ve zamanını tayin etme, istediği haberleri seçme gibi özgürlükler tanımaktadır.

Gazete ile okuru arasında çok sıkı bir bağ vardır. Çünkü okumak aktif bir iştir. İnsanlar evlerine, arabalarına büyük özen gösterirler ama gazeteleriyle yaşadıkları unutulmamalıdır. Okuyanın bir şeyler yapması gerekir, öncelikle okuduklarını düşünceleriyle birleştirmeye çalışır. Bunu yaparken tamamen hürdür, hiçbir bağımlılığı yoktur. O kadar ki; en yakınları bile onu etkileyemez. Gazeteye ayırdığı zaman konusunda da hürdür, okuduklarını tartışır, yanlışı varsa düzeltir, öğrendiklerini başka düşüncelerle birleştirmeye koyulur ve bir fikirler zinciri yaratır.(Demirkent, 2000: 392)

Geray (2002:99) gazetelerin sağladığı faydaları şu şekilde tanımlamıştır;

1. Geniş bir dinleyici-seyirci kitlesiyle düzenli biçimde iletişim sağlar.
2. Olayları günü gününe izleyerek yetişkinlerle günün olayları arasındaki bağlantıyı kurar.
3. İnsanın duygularına, usuna aynı yönlendirilerek onu etkiler
4. Halkın ulusun işlerine bilgili olarak katılmasını sağlamak üzere sürekli bilgi-haber akımı sağlar.

T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü “Kadın ve Medya” (2008) Politika dokümanının da bahsedilen British Council desteğiyle Mine Gencil Bek tarafından yapılan “Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması”nda 4 gazetenin (Hürriyet, Sabah, Akşam ve Vatan gazeteleri) Ocak-Ekim 2005 tarihleri arasındaki 16.060 haber yayını incelenmiş, incelenen haberlerin 13.776’sının kadınlarla ilgili olduğu, kadınlarla ilgili haberlerin yüzde 32.3’nün eğlence ve magazin, yüzde 17.4 suç ve şiddet içerikli olduğu, erkeklerle ilgili haberlerde ise suç ve şiddet içeren haberlerin yüzde 22.2 lik bir oranla ilk sırada yer aldığı bunu yüzde 21.6 ile eğlence ve magazin, yüzde 18 ile ilgili

otoritelerin erkinlikleri ve politikalarını içeren haberlerin takip ettiği tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarından da görüldüğü üzere kadınlarla ilgili haber sayısı fazla olmasına rağmen “ağır konular” da kadınlara yer verilmemektedir. Aynı araştırmaya göre cinsel içerikli haberlerin diğer tüm haberlerden 15 kat daha fazla olduğu, cinsel içerikli haberlerin 126’sı kadınlarla ilgili iken, erkeklerle ilgili cinsel içerikli haber sayısının sadece 289 olduğu, kadınların kimlikleriyle değil bedenleriyle öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca kadınların teşhir edildiği haber sayısının 1620 adet olmasına karşın, bu oranın erkeklerde 101 adet olduğu, kadının teşhirinin ise çoğunlukla cinsel içerikli olduğu (cinsel 1580, diğer 95) ortaya çıkmıştır.

Haber verme, fikirlerin halk kitlelerine ulaştırılmasında yadsınamayacak bir rol üstlenmiş olan gazeteler, bu yönüyle toplumsal cinsiyet mesajlarının yayılmasında kamuoyu üzerinde etkili olmaktadır. Gazetelerde birinci sayfada kadın görüntüsü olmasına önem verilir. İlk sayfada gülümseyen bir kadın fotoğrafı olmasına önem veren gazeteler, genelde magazin olaylarının yer aldığı ikinci sayfalarında magazin figürü olmuş sosyete yada sanatçıların haberleri ve fotoğraflarıyla bu sayfada kadına yer vermektedirler. Kadın yine “hafif” olarak nitelendirilebilecek gündemin parçasıdır. Erkeklerle has konulardan varsayılan politika, ekonomi ve spor sayfalarında ise daha çok erkek fotoğrafları ve haberleri karşımıza çıkmaktadır. Polisiye ve adliye haberlerin yayınlandığı üçüncü sayfalarda ise bize şiddet görmüş, mağdur olmuş yada öldürülmüş kadın haberlerine eşlik eden fotoğraflarıyla yer alırlar. Bu sayfada ki kadınlar şiddete maruz kalan kadın, zavallı korunmaya muhtaç kadın olarak resmedilmekte, bu imgeler ve bu imgelere yazılan hikayeler kadınların güçsüzlüğünü, bağımlılığını ve ikincil konumlarını pekiştiren basmakalıplığı ve yerleşik egemen anlatı kalıplarını kullanarak cinsiyetçi ideolojiye hizmet etmektedir. Kadını mağdur gösterip kadın olmanın zorluğuna değinirken, erkeklerle ilgili konular genelde başarı ya da hayatta öncül rollerini pekiştiren haberlerdir. Klasik cinsiyet rolleri ve kalıp yargılar gazeteler vasıtasıyla da defalarca yeniden üretilmektedir. Pek çok gazete arka sayfalarında mutlaka güzel ve genelde yarı çıplak kadın

fotoğrafını kullanmaktadır. Bu fotoğrafa ilişkin yazılan haber ise genelde haber değeri taşımayan içerik olarak fazla bir önem arz etmeyen haberlerdir. Burada vurgulanan kadının bedenidir. Tüketim ve kar mantığıyla yapılan bu haberlerde kadın bedeni insanı cezbeden, baştan çıkarıcı bir figür olarak kullanılmakta, kar kaygısını göz önünde bulundurarak tirajı artırmayı hedeflemektedir. Kadın sadece şehvet verici bir bedenden ibaretmişçesine her gün ve her gün gazetelerin arka sayfalarını süslemektedir.

2.2.2.1. Bir Medya Metni Olarak Gazete Köşeyazıları

Gazete ya da dergilerin belirli sütunlarında yayımlanan, yazarın, herhangi bir konu üzerinde kişisel anlayış, görüş ve düşüncelerini anlattığı, olayları yorumlayan, başlıklı ve imzalı kısa düz yazılardır.

Eskiden “Fıkra” terimiyle adlandırılan bu yazı türünde, bir yazının köşe yazısı olabilmesi için gazetenin belli bir köşesinde, belli bir aralıkla (günlük, haftalık, aylık gibi) aynı başlık altında aynı kişi tarafından yazılması gerekir. Genellikle güncel olaylar üzerine kanıtlama kaygısı gütmeden yazarın düşüncelerini aktardığı sütunlardır.

Kamuoyunun oluşumu ve değişiminde, politik gündemi belirlemede ve bunların toplumsal olarak tartışılmasını etkilemede, karar verme aşamasında ve diğer toplumsal ve politik olaylarda etkin rol oynamaktadır (Dijk, 1998:34).

Van Dijk, her köşe yazısının belli şematik yapıları içeren üç bölümden oluştuğunu belirtmektedir:

1. Olayın özeti: kısaca olayın ne olduğunu anlatmak ve okuyucuya daha önce yayınlanan haberlerde betimlenen olayı hatırlatmak.
2. Olayın (özellikle de katılımcıların) değerlendirilmesi; olaya karışan kişilerin iyi ya da kötü, haklı ya da hatalı olduğunun belirtilmesi gerekir.

3. Öneri, öğüt ve uyarı içeren edimbilimsel sonuç: okuyucunun yanıt arayabileceği “bundan sonra ne olacak?” sorusuna bir yanıt. (Dijk,1996)

Köşe yazıları yoruma dayalı metinler olarak haber yazımında gerekli olan objektiflik kuralını gerektirmezler. Köşe yazarı kendi bakış açısı çerçevesinde olayları yorumlamaktadır.

Gazete okurları bir köşe yazarı ile kendilerini bağdaştırdıkları, örtüştürdükleri zaman o bireyin fikrini etkilemekte oldukça önemli yer tutabilirler. Eğer çok sorgulayan ve eleştiren bir karar mekanizmasına sahip değilseniz, dünya görüşünü kendine yakın bulduğumuz ve sürekli takip ettiğimiz köşe yazarlarının bize sunduğu fikirleri fazla sorgulamadan kabul etme eğiliminde olabiliriz. Sürekli takip edilen köşe yazarları bir süre sonra sanki tanıdığımız bildiğimiz iletişim halinde olduğumuz bize her gün seslenen bireylermiş hissi uyandırmaya başlarlar. Bu noktada yazdıkları yazılarla bize fikir önderliği yapma, inancı pekiştirme etkisi doğurmaktadırlar.

Son zamanlarda sayıları artış göstermekle birlikte genelde gazetelerin köşe yazarları politika, ekonomi ve spor gibi erkeklere uygun görülen alanlar için yine erkek yazarlar olmaktadır. Kadın köşe yazarları ise yine kadın perspektifine uygun görülmüş olan daha az yargılama ve zeka kullanımı gerektiren konularda yazmaktadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEDYADA KADIN KİMLİĞİNİN SUNUMU

3.1. TOPLUMSAL CİNSİYET MESAJLARI AÇISINDAN KADIN KÖŞE YAZARLARININ YAZILARINA BAKIŞ

3.1.1. Araştırmanın Metodolojisi

“Kadın Kimliğinin Algılanmasında Medyanın Rolü” başlıklı çalışmamda izlenecek yöntem Teun Van Dijk’ın söylem analizi yöntemidir. Bu yöntem vasıtasıyla haberin olduğu toplumsal, ideolojik, kültürel bağlamların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Söylem analizi yöntemi ile söylemin oluşturulduğu dönem içinde oluşan sosyo-psikolojik ilişkiler açığa çıkarılabilmekte, toplumsal yaşama yön veren düşüncelerin metinlere nasıl yansıtıldığı gösterilebilmekte ve metinlerin aktardığı ideoloji ortaya çıkarılabilmektedir.

Söylem sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi, sosyal hayatın tüm yönleri ile ilişkilidir (Sözen, 1999)

Söylem anlamı inşa eder ve böylelikle toplumlar mevcut semboller ve anlamlar arasında bağ kurar. Bu yolla toplumlar konular, olaylar ve olgular üzerinde nasıl düşünecekleri ya da iletişim kuracakları söylemler üzerinden kazanırlar. (Potter, 1996)

Söylemin karşısında olduğunu iddia eden düşünceler söyleme göre şekillenir ve söylem içerisinde kendi yerlerini değerlerini bulur. (Sözen,1999)

Söylem analizi son yıllarda sosyal psikolojide ki gelişimlere bağlı olarak nitel araştırmalarda öne çıkan bir araştırma yöntemi olup, odağını anlamın değişkenliğine yönlendiren bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Söylem analizi farklı disiplinlerden (psikoloji, sosyoloji, dilbilim,

antropoloji, edebiyat çalışmaları, felsefe, medya ve iletişim çalışmaları) beslenerek gelişen ve bu farklı disiplinlerin teorik bakış açılarına dayanan zırlarla kuşatılmış bir analiz tekniğidir (Potter ve Wetherell, 1987). Potter ve Wetherell, söylem analizinin, günlük yaşam döngüsü içindeki söylem uygulamalarının ideolojileri nasıl şekillendirdiği ve yeniden ürettiğine dair bir açıklama getirmesi gerektiği üzerine bir vurgu yapar.

Söylem analizi en basit tanımlaması ile dilin incelenmesidir fakat bu inceleme yalnızca dilsel öğelerin basit bir incelemesi olmayıp, ifadelerin, sözlerin altında yatan anlam ve içeriği incelemeyi de içermektedir. Dijk (1997)'inde belirttiği gibi söylem analizi, söylem ya da dil kullanımının sadece biçimsel (fonolojik ya da sözdizimsel) yönü ile ilgilenmez. Bundan ziyade ilgi odağını sosyal kültürel bağlam içinde iletişim kuran dil kullanıcılarının oluşturduğu sosyal olaylara çevirir (Akt. Barker ve Galanski, 2001)

Söylem analizinde ana amaç anlamlandırma ve yorumlamadır. Belirli bir soruya kesin yanıtlar bulma yerine var olan bilgiyi, düşünceyi ve duyguyu genişletmek, inanç ve tutumları sosyal bağlam içerisinde değerlendirebilmek esastır.

Dijk (1997), söylem analizinin ilkelerini şu şekilde sıralar (Akt. Barker ve Galanski, 2001, s.63-64).

- Söylem analizi doğal olarak metin (yazılı) ve konuşma (sözel) halinde bulunan söylemler üzerinde odaklanır. Bu yazılı ve sözlü halde bulunan söylemler herhangi bir ekleme ya da sterilizasyondan geçmeyen, gerçekliğinden; doğallığından ve olduğu şekilden mümkün olduğunca kayıp vermeyen gerçek datalardır.
- Söylem, söylemin yerel ve genel bağlamı içinde incelenir. Bu bağlamı meydana getiren parçalar: söylemin geçtiği yer ve zaman, taraflar ve bu tarafların iletişimleri ve sosyal roller konuyla ilgili sosyal bilgiler, normlar ve değerler, kurumsal ve örgütsel yapılar olarak sıralanabilir.
- Söylem, sosyo-kültürel bağlam içerisinde sosyal uygulamanın doğal bir biçimi olarak meydana gelir. Dil kullanıcıları bireylerden

soyutlanamaz, grupların, kurumların ya da kültürlerin bir üyesi olarak iletişim faaliyetlerinde birbirleriyle ilişkilidirler.

- Söylemin başarısı linear ve ardıldır.Yani, söylem birimleri birbiri ardına gelen birimlere (her birim bir önceki yada sonraki birimler ilişkili olarak) bağlı olarak açıklanır. Ayrıca söylem dizininde daha sonra yer alan unsurlar kendinden önce gelen unsurlara nazaran daha özel işlevlere sahip olabilmeye özelliğini de (ör: cevaplar soruları takip eder) taşıyabilirler.
- Söylem analizi, söylemin düzeyi ve katmanlarıyla ilgilenmenin yanı sıra bunlar arasındaki karşılıklı ilişki ile de ilgilenir. Söylem düzeyleri söylem bileşenlerinin (sesler, kelimeler, sözdizimsel biçimler) farklı türlerini betimlemekle beraber söylemin farklı boyutlarını da (dilsel eylemler, etkileşim biçimleri) gözler önüne serer.
- Dil kullanıcıları ve analistler, “anlam” la ilgilenir ve özel iki soru türü üzerinde odaklanır: “bu durumda bunun anlamı ne”, “neden bunu söyledi ya da bu durumda aslında kastettiği şey ne?”
- Genelde dil, söylem ve iletişim kurallı, hüküm verici etkinliklerdir. Bunlar, hem katı kuralcı ”her şey ya da hiçbirşey” dilbilgisi kurallarından, hem esnek tartışılabilir etkileşim ilkelerinden oluşmaktadır.
- Söylem analizi sadece katı kurallar ya da ilkeler üzerinde odaklanmaz buna ilaveten söylem içinde bireylerin neleri ihlal ettikleri, görmezden geldikleri ve muallakta kaldıkları üzerinde de durur.

Söylem analizinde veri çözümlemesine ilişkin olarak farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri metin içerisinde kullanılan dilin özelliklerini incelemek iken, diğeri metindeki baskın temaya bakmaktır. Haberin söylemsel analizi yalnızca metinsel yapı ile sınırlı değildir. Bu yapılarda çeşitli “altta yatan” anlamlar, fikirler ve ideolojiler ifade ya da işaret edilmektedir. Bu altta yatan anlamların metinle bağlantısını ortaya çıkarabilmek için bilişsel, sosyal, politik ve kültürel bağlamında analiz edilmesi gerekmektedir. Metinler anlama

sahip değildirler, metinlere dili kullananın attığı anlamlar vardır; bir diğer deyişle dili kullananın zihinsel süreçleri önemlidir. Metnin anlamının kendisi metnin temsili olarak hafızada yapılandırılır ve temsil edilir. Dili kullananlar yani muhabirler ve okuyucular habere dair kendi özgün ve kişisel temsillerini oluştururlar.

Haberler dolayısıyla köşe yazıları eleştirel bir bakış açısıyla okunursa, içerdikleri ideolojik yapılar, önyargılar, stereotipler, cinsiyete ve ırka bağlı imajlar çözümlenebilir. Köşe yazıları genellikle gazete sahiplerinin, editörlerin en çok yazarlarının ideolojilerini yansıtmaktadır. Bir haberi haber yapan onu hazırlayanların dünya görüşleridir.

Haber yazılırken genellikle okuyucunun olayların arka planını, yani toplumsal bağlamını bildiği farz edilerek haber yeniden kurgulanmaktadır. Haberin ideolojisi, bu açıkça ortaya konulmayan ya da bilinçli olarak gizlenen bu ard alanın içinde saklıdır. İdeoloji en temel anlamıyla insanların dünyayı anlamlandırmakta kullandıkları şemalardır.

Van Dijk'ı diğer araştırmacılardan farklı kılan, haber çözümlemelerini ele alış biçimidir. Haberleri yalnızca metinsel ve yapısal açıdan incelememiş, anlama ve üretim düzeylerinde çözümlene ve açıklama getirmiştir. Van Dijk'a göre yapısal çözümlene yeterli değildir çünkü söylem bağımsız bir yapıya sahip olmaması nedeniyle, üretim ve yorumlama süreçleri açısından da sosyal bir bağlam içerisinde incelenmesi gereken karmaşık bir iletişim olgusudur. (akt: Mora, 2007)

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Medya da yer alan imgeler, insanlığın zihninde toplumsal gerçekliğin yeniden kurgulanmasına ve bu kurgulanan gerçekliğin bir realite olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Bu da medyanın haber verme, eğlendirme, kamuoyu oluşturma gibi işlevlerinin yanı sıra ideolojik işlevinin de bir sonucu

olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının ideolojik rolü, iyi-kötü, normal-anormal tanımlamalarını yapabilmesinden geçmektedir. İnsanların zihninde kadına-erkeğe, cinsiyete ilişkin stereotipler bu yolla yeninde ve yeniden üretilir.

Kitle iletişim araçları tarafından üretilen haber metinleri bilgilendirmenin ötesine geçerek, haberi okuyan kişiyi yönlendirmektedir. Medyanın toplumsal yaşamdaki rolü göz önünde bulundurduğunda seçtiği kelimeler ve kurduğu cümlelerle hitap ettiği kitleyi etkilediği, toplumsal yaşamı seçtiği sözcükler etrafında döndürebilmektedir.

Toplumsal cinsiyetçi yaklaşımların medyada sıklıkla görülmesinin sebebi olarak genellikle medya sektöründe erkek çalışanların daha yoğun olması gösterilmektedir. Peki bu alanda çalışan kadınlar toplumsal cinsiyet mesajlarını nasıl yansıtmaktadırlar. Yazılarında ki kadın, cinsiyetçilikten uzak şekilde mi resmedilmektedir yoksa gazete ideolojileri ve yaygın ataerkil kalıplar doğrultusunda kar-tiraj amacı güdülerek egemen ideolojiye mi hizmet etmektedir. Bunun analizini yapabilmek açısından farklı ideolojileri yansıtan üç farklı gazeteden üç farklı ideolojiye sahip kadın yazarların köşe yazarları incelemeye tabii tutulacaktır. Hürriyet Gazetesinden Ayşe Arman, Radikal Gazetesinden Perihan Mağden ve Zaman Gazetesinden Nihal Bengisu Karaca.

Araştırma evreninin genişliğinden dolayı üç kadın yazarın 2008 tarihli kadın üzerine olan yazıları seçilmiştir. Yazarların röportajlarının değerlendirme dışı tutulduğu çalışmada araştırılmak istenen toplumsal cinsiyet mesajlarına ilişkin kalıpsal söylemler, incelenen kadın köşe yazarları tarafından da yeniden üretilmekte midir yoksa bu kadın yazarlar yeni ve genel geçer söylemlerin karşısında yeni söylemler oluşturmaya çabalamakta mıdır? Bunun sonucunda da kadınlara yönelik oluşturulan söylemlerin ard alanına inilerek, kadın medyanın, kadına bakışa değerlendirilmeye çalışılacaktır.

3.2. MEDYADA KADIN VE KADIN KÖŞE YAZARLARI

Dr. Mine Gencil-Bek ve Dr. Mutlu Binark (Bek-Binark,2000) yazmış oldukları makalede kadının medyada temsilinin dört konu çerçevesinde işlendiğini söylemektedirler;

- Anne ve eş olarak kadın
- Cinsel nesne olarak kadın
- Kadının şiddet eyleminin hedefi olarak sunulması
- Farklı kadın tiplerinin “dişilik” temelinde ortaklanması: Medyadan kadınlara öğütler

İncelenen köşe yazılarındaki kadın yansıması genel olarak bu dört çerçeve içerisinde ele alınacaktır.

3.2.1. Hürriyet – Ayşe Arman Yazıları

İncelemeye tabii tutulacak köşe yazıları Arman'ın 2008 yılı içindeki yazıları içerisinde kadın konusunda değinen yazılarından seçilmiştir.

Ayşe Arman www.biyografi.net web adresinden alınan bilgiye göre 1969 yılında Adana'da doğdu. Tarsus Amerikan Lisesi'ni bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na devam etti, mezun olmadan eğitimini yarım bıraktı. Gazetecilik hayatına, 18 yaşında Nokta dergisinde başladı. Daha sonra Aktüel ve Tempo dergilerinde çalıştı. Halen Hürriyet Gazetesi'nde yazıyor. Evli ve bir çocuk annesi.

Türk toplumunun genel geçer kabullerine ters düşen pek çok sansasyonel yazılarıyla dikkati çeken Arman, yazılarına günlük ve özel hayatını taşıması yüzünden pek çokları tarafından tepki görmüş ve gerçek bir gazeteci olmadığı yönünde eleştirilere maruz kalmıştır. Ancak kadın özgürlüğüne ve özellikle kadına şiddet ve taciz olaylarına koyduğu tepkiler

yüzünden toplumsal cinsiyetçi kalıpların yıkılmasına yardımcı olup olmadığının araştırılması bakımından bu teze konu olmuştur. Aynı zamanda en çok okunan kadın yazarların neredeyse başında gelmesi etkileyebileceği kitlenin çokluğu açısından önem arz etmektedir. Aynı zamanda röportajda yapan Ayşe Arman'ın sadece köşesinde yazmış olduğu yazıları ele alınacaktır.

3.2.1.1. 9 Haziran 2008 Tarihli Yazısı

Sesimi suya koydum..

"...Alya bahçede... Üzerinde küçük bir bikini var... Burası artık 43 derece olduğu için 50 koruma faktörüne rağmen tamamen yanmış durumda... Telefon kablosunu andıran saçları uzadı, ıslakken beline kadar geliyor, uçları röfleli gibi...

Pür ciddiyet, oyuncaklarını pembe bir küvette yıkıyor.

Baktım, bir ara kafasını küvete daldırıyor:

"Hayrola, ne yapıyorsun?"

"Sesimi suya koyuyorum!" diye cevap veriyor.

"Bak böyle işte..." deyip, cup kafasını yeniden suya sokuyor...

Çıkardığında "Anladım" diyorum:

"Senin artık sesin yok. Prense birlikte olabilmek için sesinden vazgeçen denizkızı gibi..."

Konuşamadığı için "Evet anne aferin anladın" dercesine hızlı hızlı kafasını sallıyor.

Sonra ne sorduysam cevap yok.

Artık sessiz bir kız ya!

Biraz zaman geçiyor, yeniden kafasını suya sokup çıkarıyor.

"E şimdi ne yaptın?"

"Sesimi koyduğum yerden aldım anne" diyor "Artık konuşabiliriz..."

Çocukların hayal gücü beni büyülüyor!

Kadına ait şeylerin pembe erkeğe ait şeylerin mavi olarak renklendirilmesiyle toplumsal cinsiyet kalıplarının çok küçük yaşlardan itibaren oluşturulmasına Arman'ın bu yazısı bir örnektir. Kızının pembe küvetini vurgularken bu ayrıma örnek teşkil etmektedir. Ayrıca "Senin artık sesin yok. Prense birlikte olabilmek için sesinden vazgeçen denizkızı gibi.."

cümlesinin alt yazısı bir kızın bir erkekle olabilmek için bazı fedakarlıklarda bulunması gerektiğidir. Masallar genelde güçlü, kahraman, kurtarıcı erkek imgelerini kullanırken, kadın imgeleri zayıf, kurtarılmayı bekleyen, bağımlı, erkeğin gücüne muhtaç kadınlardır. Arman'da her ne kadar kadınlara özgür ve bağımsız yaşamalarına dair mesajlar içeren yazılar yazsa da kızına küçük yaşlardan itibaren bir erkekle beraber olabilmek için bazı fedakarlıklarda bulunması gerektiğini vurgulayan masallar anlatmakta ve bu masalları da yazısında kullanarak bu mesajın kitlelere ulaşmasında aracı olmaktadır.

3.2.1.2. 13 Ağustos 2008 Tarihli Yazısı

Karınız sizi aldatırsa affeder misiniz?

Biliyorum ortalama Türk okuru...

Ya da ortalama ahlâkın...

Kafadan cevabı hayır.

Köyde, kasabada vurursun, öldürürsün.

Şehirde boşarsın, kapının önüne koyarsın.

Kadın orospu ilan edilir, herkes onu parmakla gösterir, fısır fısır "Biliyor musun kocasını da şöyle aldatmıştı" denir.

Ama nedense aynı şeyler erkek aldattığında geçerli değil.

Öyle ya da böyle yırtıyor erkekler anasını satayım.

Günaydın'da Bülent Cankurt'tan okudum. Emre Muratoğlu, Mori'nin eski ortaklarından. Karısı İrem onu kocasının iş ortağıyla Ari Duek ile aldatıyor. Küçükük şeker üçüzleri olmasına rağmen boşanıyorlar. Ari ve eşi barışıyor. Bunlar barışmıyor, kadın aldattığı için. Ne var ki 3 sene sonra haber geliyor ki, Kanada'da yeniden evlenmişler.

Bülent Cankurt haberi bize duyururken bol bol ünlem işareti kullanmış.

Neden?

Çünkü adam kadını, onu aldatmasına rağmen affetmiş.

Nasıl olur?

Bülent'in aklının almadığı bu.

Ortalamaya, alışılmış olana aykırı bir şeyle karşılaştığımızda şaşırıyoruz.

Yargılıyoruz. Suçluyoruz. Aklımız almıyor.

Aldattığı için kocasının affeden kadın haber olmaya bile değer bulunmuyor ama karısını affeden adam manşet oluyor.

Sizce de bu işte bir tuhafılık yok mu?

Ya aldatmaya karşısındır ya değilsindir.

Erkeğinkine evet, kadınıninkine hayır olmaz kardeşim.

Ve neredeyse bu ülkede bütün erkeklerin karılarını aldattığı ve bunun doğal karşılandığı düşünülürse...

Arman'ın bu yazısında toplumda yaygın cinsiyetçi yaklaşıma bir haykırış görmekteyiz. Aldatmanın etik olup olmadığı sorunsalından ziyade burada söz konusu olan etik olmayan bir hareketi kadın yaptığında farklı, erkek yaptığında farklı tepkiler ortaya konmaktadır toplum tarafından. Ataerkil ve erkek egemen ideolojinin seslendirmesini yapan yazar Bülent Cankur'a Arman itiraz ederek "*Aldattığı için kocasının affeden kadın haber olmaya bile değer bulunmuyor ama karısını affeden adam manşet oluyor*" diyerek medyada yanlış yayın yapıldığını vurguluyor. Aslında bu yanlışlık toplumun genel geçerinde varolan düşünce temelini ortaya koymaktadır. Kadınlar bile beyinlerine küçücük yaşta yerleştirilen bu ataerkil söylemlerden o kadar nasibini almışlardır ki, erkeğin aldatmasını hoşgörürken kadın aynı şeyi yaptığı zaman yapılan eylemin etik dışı olmasından ziyade kadının ahlaksızlığına dem vurmaktadır. Arman bu yazısında cinsiyetçi yaklaşıma tepkisini "*Erkeğinkine evet, kadınıninkine hayır olmaz kardeşim*". diyerek koymaktadır.

3.2.1.3. 20 Ağustos 2008 Tarihli Yazısı

Zayıfsan başarisin

Önüm, arkam, sağım, solum...

Şişmanlık... Şişmanlar... Kilo sorunu... Kilo kontrolü... Bir türlü verilemeyen fazla

*kilolar... Hareketsizlik... Her pazartesi başlanıp çarşamba bırakılan rejimler...
 Vücudun akordeon sendromu... Diyetisyen isimleri... Diyet türleri... Birbirleriyle
 çelişen, yarışan beslenme uzmanları... Şişmanlık endüstrisi... Bunun üzerinden para
 kazananlar... Kilo verdirirken Allah korusun öldüren ilaçlar... Az göbek... Çok göbek...
 Etlı sırt... Kalın kol... Sarkan kol... Löp bacaklar... Selülit...
 Artık böyle bir çağda yaşıyoruz.
 Hepimizin öyle ya da böyle bir kilo sorunu var...
 Aynı kiloda kalmaya çalışmak bile efor gerektiriyor.
 Zayıflamak artık ideolojik bir hedef.
 Rahmetli Ercan Arıklı'nın söylediği gibi belki de bu yüzyılın sırrı zayıflık, dünyanın en
 güzel insanı olmasan bile, zayıfsan yırtıyorsun... O tabii daha acımasız söyledi:
 "Çirkinsen bile zayıfsan yırttın, giydiğin her şey yakışır, güzelsin..."
 Zayıf kalabiliyorsan başarılı sayılıyorsun.
 Artık zayıflık başarı ölçülerinden biri...
 Artık küçük çocuklar bile, ya diyet ya light ürünleri tüketiyor, kepek ekmeği yiyor, yeni
 bir endüstri, yeni bir dil, yeni söylem...
 Yeni alışkanlıklar, yeni anlayışlar...
 Ben kendi çevremdeki ergenlerden, gençlerden de biliyorum, dümdüz olmak
 istiyorlar, tahta gibi, memesiz, poposuz...
 Çıkıntısız insanlar olmaya uğraşıyorlar...
 Yanlış anlamayın, bir tespit yapmaya çalışırken, bu rüzgardan kendimi muaf
 tutmuyorum, bir sürü şeye kızıyorum ama ben de benzer davranışlar sergiliyorum,
 çünkü hepimizin etkilendiği bir dalga bu... Hepimizi içine çeken bir dalga...
 Soruyorum size, hanginiz 5 kilo daha zayıf olmayı istemezsiniz?
 Benim durumum da bu!
 O kampa hem insanların şişmanlık öykülerini dinlemeye hem de doğumdan sonra
 üzerimde kalan 5 kiloyu vermeye gidiyorum... İnşallah..."*

Arman bu yazısında kadını sadece beden olarak algılayan ve kadın zayıfsa bakımlıysa makbuldür, güzeldir, kayda değerdir diyen genel geçer söyleme hizmet etmektedir. Yazısının başlığı olan "Zayıfsan Başarılısın" yazının içeriğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu yazısında verdiği mesaj kadın beden formuna indirgendiğinde ve o beden belli ölçülerde olduğu zaman güzeldir, önemlidir. *Soruyorum size, hanginiz 5 kilo daha zayıf olmayı istemezsiniz?* diyerek bu mesajı okurlarına pekiştirerek iletmektedir.

Ama, aynı Ayşe Arman 13 Ekim 2008 tarihli bir başka yazısında hem güzel hem zeki hem yetenekli bir kadını takdir ediyor.

3.2.1.4. 13 Ekim 2008 Tarihli Yazısı

Baylar, bayanlar merdivenden kayanlar

Bilmem farkında mısınız...

Son zamanlarda bir Gülse Birsal düşmanlığı mı desem, kıskançlığı mı, adını koyamadığım bir şey sürüp gidiyor...

E tabii sinir bir durum.

Kadın güzel.

Kadın zeki.

Kadın yetenekli.

Kadın yaratıcı.

Kadın popüler.

Üstelik -geliyoruz meselenin özüne- kadın fevkalade çok para kazanıyor.

Şimdi bunların hepsi aynı kişide toplanınca -ben de insanım halden anlarım- bünye huzursuz oluyor, "Ayağı yere takılsa da bir düşse!" diyor. Gelin itiraf edelim: Birinden biri olmasa rahatlayacağız. Mesela çok yetenekli ama çirkin olabilirdi. Kalem çok kuvvetli ama hiçbir erkeğin arzulamayacağı biri. İh ih öyle değil. Güzel memeli, şahane kalçalı ama biraz tıntın. O zaman da bir nebze huzura ererdik. Ama öyle de değil.

Peki tamam, güzel ve akıllı olsun ama bu kadar para kazanmasın!

Hayır bir de çok kazanıyor.

Mesela budur.

Bir sürü meziyetin aynı insanda toplanması.

Buna tahammülümüz yok.

O yüzden, kızın kafasına- kafasına ateş ediyoruz.

Baylar, bayanlar merdivenden kayanlar!

"Bazıları şanslı doğar!" zannediyoruz ama yanılıyorz, Gülse Birsal elde ettiği her şey için eşşşşşek kadar çalışıyor, ona laf edenler popo üstende otururken ya da geceleri orada burada eğlenirken, kız ha babam yazıyor, çiziyor...

Bence delilik tabii bu kadar çalışmak.

Kim bilir neleri ıskalıyor?

Ama bu kadın, tam da bu yüzden bu kadar başarılı.

Tutkuyla o diziye yapıştığı için, her bir ayrıntısıyla gece gündüz uğraştığı için.

Bundan dört-beş önce Mori'de yemek yedik birlikte, ben sevgilim, Gülse ve Murat.

Yakın gelecekteki planlarımızdan laf açıldı, ben heyecan içinde çocuk yapmak

istediğimi anlattım, "Bundan daha olağanüstü ne olabilir ki şu hayatta?" dedim,

demek ki kafama koymuşum, o ise üzerinde çalıştığı bir dizi projesinden söz etti,

umurunda bile değildi çoluk-çocuk...

Ve gerçekleştirdi.

Ben size bir şey söyleyeyim mi, müthiş bir şey başardı.

Avrupa Yakası'nın bazı bölümlerinde yarattığı karakterlere, gözlem gücüne ve

senaryodaki ayrıntılara inanamıyorum. Bu değil miydi istediğimiz, bize benzeyen

birileri çıksın da televizyonda adam gibi işler yapsın.

Yapıyor işte.

Ve çok büyük bir alkışı hak ediyor, kinayeli yazıları değil...

Kıskançlığımızı bu kadar bariz göstermeyelim!

HAMİŞ Gülsecim, sen bildiğin gibi yoluna devam et ama bence hamile de kal. Bak,

koca da hazır orada bekliyor. Diyorsun ya "Bu yaptığım şey müthiş bir tatmin

veriyor!" Anne-baba olmak da öyle. Koca karılar gibi konuşmak istemiyorum ama

inan bana yaratacağın bir sürü karakter için ilham da verir. Bak, sen kalmayacaksan

ben yine kalacağım ona göre..!

Bu yazısında başarılı, yetenekli, kariyerine odaklanmış bir kadını, Gülse Birseli överken aynı zaman da hamile kal diyerek klasik kadın rolü üstlenmek yerine başarısına odaklanmayı seçmiş bir kadını klasik kadın rol-kalıplarına sokmak için teşvik etmektedir. Çocuk yapmanın keyfini yaşaması için teşvik etmesinin alt metninde ancak çocuk yaptığı zaman başarılı olmanın tam kalıbına uyacağıının sinyalleri verilmektedir.

3.2.1.5. 3 Kasım 2008 Tarihli Yazısı

Ölünceye kadar bu utancı yaşasın

76 yaşındaki bir adam, 14 yaşındaki bir kızın orasında, burasında...

Islak bir fare gibi...

Değiyor, dokunuyor, dayanıyor, abanıyor, kokluyor, öpüyor...

Leş kargası gibi, kızın gençliği ve bedeniyle beslenmeye çalışıyor.

Bütün bunları da karşısındaki kızın rızası olmadan yapıyor.

Sorarım size...

Bundan daha zavallı, daha pespaye, daha düşük ne olabilir?

Hepimiz 76 yaşındaki bu adamla, 14 yaşındaki kız arasında yaşananları az çok gözümüzün önüne getirebiliyoruz.

Zaten o yüzden bu kadar tepki gösteriyoruz, isyan ediyoruz.

Özellikle biz kadınlar...

O kızın neler hissetmiş olacağını az çok kestirebiliyoruz.

Ve bu içler acısı durumdan öğreniyoruz.

Doğrusu da budur:

İğrenmek.

Ve...

Lanetlemek.

Ben ahlâkçı bir insan değilim.

İnsanların karşılıklı rızaları varsa, ne halt ederlerse ederler.

Ama 14 yaşında bir kız, -Allah beni affetsin ama- fare gibi çirkin bir adamla, üstelik dedesi yaşında, yatağa girmez.

Burada, bir rızadan söz edilemez.

Bunun adı "cinsel taciz" bile değildir, resmen "tecavüzdür."

Beden fonksiyonları el vermediği için tecavüz edememiştir.

Bu yaşanan pespayeliğe ve zavallılığa imkan veren anne de, en az bu aşağılık adam kadar düşük ve iğrençtir.

Bu rezilliğe adı karışan kocayı, cezaevinden alırken pişmiş kelle gibi gazetecilere sırtan eş de.

Psikolojik olarak zarar görmemiştir raporu veren Adli Tıp da.

Bu olayı örtbas etmek isteyenler de.

Ne biçim bir ülke olduk?

Bu utanmazlık sirkine, bu rezalete, dur diyecek hiç kimse yok mu?

Ben hep empati yapmaya çalışırım, sürekli herkese her şeye acırım, hatta bazen

gereğinden fazla, olaya gerçekten "öteki" açısından da bakmaya uğraşırım, ama hayır bu vakada, bakacak aç- maçı yok.

Bu adamın Avusturya'daki sapıktan farkı yok.

Bazı şeyleri yapamazsın.

O kadar.

Yaparsan da, anandan emdiğin süt burnundan gelir.

Gelmeli.

Bunun affı- maffı yok.

Hiçbir erkek, bir kadına onun rızası olmadan dokunamaz.

Hele bir çocuğa...

Daha da rezil olan, bütün bunların din kisvesi altında yapılması, bir kesimin de bunu normal karşılaması.

Midem bulanıyor.

Hüseyin Üzmez davası sembol bir dava olsun, peşini bırakmayalım, bütün kadınları da bu mesele için mücadele etmeye çağıralım.

Emine Erdoğan, Hayrünnisa Gül mesela ne düşünüyor bu konuda?

Bir zahmet onların da seslerini duyalım.

Kadın kuruluşlarına nasıl destek verecekler?

Nimet Çubukçu'yu aradım bu meseleyi bir röportajda enine boyuna konuşmak için, çok meşgülmüş, yine arayacağım.

Kapanıp gitmesin bu mesele.

Hüseyin Üzmez adındaki o adam, hiçbir erkeğin böyle davranma hakkının olmadığını anlasın.

Ölünceye kadar da bu utancı yaşasın..."

Bu yazısında Ayşe Arman, Hüseyin Üzmez'in taciz olayına ilişkin olarak tepkisini koymaktadır. Bir kadın olarak başka bir kadına yapılan taciz hele de çocuk yaştaki genç kıza karşı yapılan bu olaya karşı sesini yükseltmektedir. Tacizin odağı olarak kadın, üstünde hak gören erkekler tarafından hayatın çok çeşitli alanlarında tacize maruz kalmaktadırlar. Bu da erkeklerin kendinde bu hakkı görmesinden ve fiziksel güçlerinin üstünlüğünü kullanmalarından kaynaklanmaktadır. Bu yazısında Arman bu duruma karşı çıkararak hele de böyle iğrenç bir olaya tepkisini koyarak bir anlamda cinsiyetçi yaklaşıma sesini yükseltmektedir.

Sonuç olarak Arman yazılarında toplumsal cinsiyetçi yaklaşımın ibarelerini taşıyan hususlarda yazsa da genel olarak kadını ezen kadını kalıplayan düşüncelere karşıda sesini yükseltmektedir. Her ne kadar vermiş olduğu çıplak pozlarla kendi de bu endüstrinin içinde bir tüket at imgesi olarak yer almış olsa da, yaptığı röportajlarda dekolte kıyafetleriyle dikkat çekse de yine de kadına dair yeni çerçeveler çizmektedir yazılarında.

3.2.2. Radikal- Perihan Mağden

Perihan Mağden, www.biyografi.net web adresinden alınan bilgiye göre, 1960 yılında, İstanbul'da doğdu. Robert Kolej ve Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nü bitirdi. 3 yıl Asya'da gezdi. Hindistan, Japonya ve ABD'de bulundu, çeşitli işlerde çalıştı. 1997-2005 yılları arasında Radikal gazetesinde çalıştı. 2005 sonbaharında Yeni Aktüel dergisinde köşe yazıları yazmaya başladı. 2007 Şubat ayından itibaren yine Radikal'de köşe yazıları yazmaya başladı. İki Genç Kızın Romanı adlı kitabı, İki Genç Kız adıyla filme çekildi. İlk romanı Haberci Çocuk Cinayetleri, 2008 yılında, Hollanda ve Rusya'da yayınlandı.

Sivri dili, seçtiği konulardaki cüreti ile agresif ve çekincesiz yazılara imza atan Perihan Mağden, Ayşe Arman'ın aksine seksapalitesini sergilemeyi pek tercih etmemektedir. Feminist bir çizgi çizen Mağden, yazılarında kendine has okunması ve anlaşılması çok da kolay olmayan, Türkçe'nin yapısını bozduğu için sıkça eleştirilere maruz kalan bir üslup ve dil kullanmaktadır.

3.2.2.1. 30 Mart 2008 Tarihli Yazısı

Annesini Öldüren Güzel Kız

“...Sanırım Töre Cinayetleri'nin 'natürel' ve hatta 'makbul' kabul edildiği, yıllarca Kanunlarıyla da bir nevi muafiyetten yararlandırıldığı Bu Topraklar'da annelerin, babaların, erkek kardeşlerin, olmadı (tercihen 18'inden küçük) kuzen ve yeğenlerin 'Kusurlu çıktı!' diye kızlarını öldürmesi o kadar da şaşırtıcı sayılmıyor.

Nerdeyse genlerimizin vicdansızlığına işlemiş bu iğrenç 'bilgi'. Tercih! 'Kusurlu mal' çıktığı anlaşılan Defolu Kızlar, bazen bütün bir köy ahalisinin katılımıyla, ahlaki 'konsensus'uyla 'temizlendiğinde' Doğu'da-'E, ama o da hak etmişti!' fikriyatı ve hissiyatlanması, maalesef Bu Topraklar'dan ne kadar çitileseniz çıkmıyor.

Çıkmıyor! “

Bu yazısında Mağden, bakire çıkmayan kızların töre adı altında erkek tarafından öldürülmesini ironik dili ile eleştiriyor. Töre cinayetlerinin normal ve olağan sayılmasını hatta bunun kanunlarca da bir nevi hafifletici sebep sayılmasını vicdansızlık ve iğrenç olarak nitelendiriyor. Türkiye için Bu topraklar deyimini kullanması ise Mağden'in dünyaya baktığı ideolojinin bir simgesi olarak algılanabilir.

Cinsellik, kadın üzerindeki erkek iktidar ve denetiminin meşrulaştırılmasında kullanılan öğelerden birisidir. Kadın cinselliğinin denetimini amaçlayan bekaret olgusu, cinsiyet eşitsizliklerinin altında yatan dinamiklerden birisidir. Kadın cinselliğini yaşamaktan yasaklıdır, üstüne üstlük bunu yaşadığı takdirde erkek tarafından öldürülmesi de bir hak olarak görülmektedir. Bu durum ahlakın bir göstergesi olarak kadın için “utanç” sebebi iken, ahlakın koruyucusu olarak atfedilen erkek için ise “şeref” değeri ile özdeşleşmektedir.

Mağden, bu yazısında “Kusurlu mal çıktığı anlaşılan Defolu Kızlar” diyerek kadının toplumun bazı kesimlerinde insani yetisi gözardı edilen bir “mal” “meta” olarak konumlandırıldığına işaret etmiş, “kusurlu mal”

tanımlamasını ise tırnak işareti içerisinde yazarak dikkatimizi buraya çekmiştir.

Yazının genelinde tırnak işaret içerisinde sarfedilen kelimeler Mağden'in ironik olarak kullandığı ve altında tam tersi imalar içeren, tepkisini belirtmek istediği kelimelerdir.

3.2.2.2. 12 Nisan 2008 Tarihli Yazısı

Bir erkeklik aleti olarak argo

Her şeyin bir yeri, bir zamanı vardır. Argo sözcüklerin hangi enlem boylam ve hangi zaman dilimlerinde kullanılması gerektiğini de, ağalar bilir.

Kadınlar ağızlarının hamuruyla, küfürlü konuşup yazmaya sıvanmasalar, pek iyi ederler. Argo, erkeklerin belinde şık duran bir silahtır. Yeri, zamanı gelir, organlarının bir uzantısı olarak çıkarır vururlar: Dan dan dan. Ama yine 'erkek' meclislerinde. Kadınların arkasından.

Yüz yüze kullanılmayacak bir tabanadır argo. Zira ağa babalar, öyle cart curt kullanmazlar bu mühim silahı. Meclislerinde kadın varsa hiç kullanmazlar: Her şeyin bir yeri zamanı vardır da, argonun zamanlaması ayrı bir üstat kıvamı gerektirir. Onlar kadınların olduğu mekânlarda, böylesine maharetle kullandıkları silahlarından feragat etme inceliğini, beyliğini gösterirken; kadınların buldumcuk neşesi ve pervasızlığıyla yerli yersiz küfürlü, destursuz konuşmalarına ne demeli peki? Yakışksız. Son derece yakışksız. Kadının ağzına yakışmaz argo. İki çok ciddi nedenle.

Ya da üç. Ya da on üç.

Bir kere argoyu yanlış kullanır kadınlar: İşin vahametini ve ağırlığını kavrayamadıkları gibi, sağ gösterirken sol vurabilirler. Olmaz. Onlara yazık olur. Rezil olurlar.

Argo, kadınları vurmak için tasarlanmıştır ayrıca. Kadınları 'küçük' düşürmek. Kadınlar pahasına eğlenip gülmek. Erkeklerin 'uzantısının' dilde nasıl zuhur ettiğini teşhir edip, arkadaşlar arasında neşelenmek. İçin.

Kadına yakışmaz. Hiç olmaz. Diyelim kullana kullana kaşı gözü yara yara, öğrendi. 'Pis' konuşan bir kadın, üstelik sıkı pis konuşuyor. Küfürlü konuşuyor. İğrenç! Kadınlığını yitirmiş.

Kadına içki de yakışmaz. Bakın mesela erkek sarhoşlara. Ayrı bir hava, ayrı bir eda

söz konusu. Kadının sarhoşunu da beğenmeyiz, küfürlü konuşanını da. Herkesin alanı ayrı. Rol ve görev dağılımı yapılmış. Örgü modellerinin adıyla oynasın kadınlar. Argo diyarlarına adım atmasınlar. Yakışsa; buyrun burdan buyrun. Bülent Ersoy'a Huysuz Virjin'e niye yakışıyor? Cevabı biliyoruz, oyalanmayalım. Şu çok mühim: Enflasyonla mücadele. Şimdi kadınlar hurraaaa Argo'ya dalarlarsa ne olur? Yerli yersiz, sıralı sırasız kadın dili değmemiş şahane sözcükleri kullanmaya başlarlarsa? Değeri kalmaz. Dolaşımdaki argo miktarı arttıkça, argonun içi boşalır. Argo devalüe olur.

Kadınların dahi orda burda kullandıkları sözcükleri, kadife kutularından çıkarıp izci kulüplerinde erkek arkadaşlara sergilemenin ne kıymet-i hakikiyesi olur? Hiçbir özelliği, güzelliği kalmaz o zaman Argo'nun. Bir kısım 'insan', ona dokunamayacak, yanına yanaşamayacak ki, bir değeri olsun.

Bir manası, ağırlığı olsun.

Bir ülke habire para basarsa ne olur? Parasının değeri düşer. Kadın kısmı habire küfürlü konuşursa, orda burda argo kullanırsa, neyleyim ben öyle içi boşalmış argoyu. Argo, erkek cinsinin tekeline sunulmuş bir tatlı tatdır.

Hem Argo'nun mühim bir kısmını teşkil eden 'eylemde' bir etken taraf var, bir de edilgen taraf. Etken taraf adı üstünde hareket halinde: vuruyor, kırıyor, giriyor, koyuyor. Edilgen taraf, edilgen edilgen kurban kurban duruyor. Duruyor ki, etken cengver organ coşsun coşabildi kadar, taşsın gönlünce, dilediği yerlere. Şimdi kadın halinle sen organ hesabını yapmadan, yaparım böyle edilgenliğin içine deyip karşındakinin söz hazinesine dalıyorsan, 'ayıp' ediyorsun.

Rol dengesini bozuyor, dilin şirazesıyla oynuyorsun. Hem edepsiz bir oyunbozan oluyorsun, semalarımızın hanfendi şahsiyeti olmak yerine, hem de bir travesti ve transvestit. Ruhen. Saldırganca taaruzda bulunup Erkek Milleti'nin iktidarını buduyorsun

Mağden bu yazısının başlığında erkek egemen söylemlerin yaygın bir dili olan argoya ironik bir seslenme yapıyor. “Bir erkeklik aleti olarak: Argo” başlığı hem argo deyimlerin erkeklik organı ile kadına yönelik yapılan eylemleri içermesini hem de erkeklerin bu dili bir güç aleti olarak kullanmasına gönderme yapmakta.

“Argo sözcüklerin hangi enlem boylam ve hangi zaman dilimlerinde kullanılması gerektiğini de, ağalar bilir” derken, “ağalar” kelimesi ile erkekleri kastetmekte mecazi olarak ağalar demekle hem erkek için toplumda

kullanılan bir kelimeyi kullanmakta ama aynı zamanda erkeklerin kadınlar karşısında güç ve iktidarı elinde bulunduran bir ağa gibi olduğunu vurgulamaktadır kelimenin alt anlamında. “*Kadınların ağızlarının hamuruyla*” diye devam eden yazı, kadına hak görülen alanın ev olduğunu vurgulamasının yanı sıra, argo kullanma konusunda da argo kullanan kadınların erkeklerin alanına müdahale etmiş sayılacağını ve erkeklerinde kendi alanı olarak at koşturduğu bir mecrada kadının dolaşmasından hoşlanmadığı vurgulanmaktadır.

Mağden’in bu yazısında kullandığı dil, diğer yazılarının çoğunda da olduğu üzere ironik bir dildir. Kadına argo konuşmanın yakışmayacağını söylerken aslında söylemek istediği erkeklerin kadının bu alana girmesinden hoşlanmayacağı ve toplumda erkeklik dilediği gibi konuşabilirken kadınsı olmanın gerekliliğinin zarif olmakla eş değer olarak biçimlendirildiğinin bir eleştirisidir. “*Herkesin alanı ayrı. Rol görev dağılımı yapılmış. Örgü modellerinin adıyla oynasın kadınlar*” diyerek kadına toplumsal alanda biçilen rollerin ev gibi özel alanla kısıtlı kalması gerektiğine dair var olan söyleme ironik bir taşlama yapmaktadır. Söylem analizinde söylenen kadar söylenmeyen de önemli olduğu göz önüne alındığında Mağden’in burada söylemek istediği diğer husus ise kadın ev gibi özel alanla kısıtlanmışken erkeğin yeri kamusal alandır ve erkek dili istediği gibi kullanmak hususunda da kadına göre çok daha özgürdür ve daha geniş alan içerisinde hareket edebilmektedir.

Ayrıca, Mağden argo cümlelerin kadının kişiliğini aşağılayıcı ifadelerle dolu olduğunun altını şu cümlelerle çiziyor “*Hem Argo'nun mühim bir kısmını teşkil eden 'eylemde' bir etken taraf var, bir de edilgen taraf. Etken taraf adı üstünde hareket halinde: vuruyor, kırıyor, giriyor, koyuyor. Edilgen taraf, edilgen edilgen kurban kurban duruyor*” Burada, topluma hakim genel geçer düşünce ve cinsiyet kalıpları açık bir şekilde argo konusu üzerinden oraya konulmaktadır. Toplumda egemen, iktidar sahibi olan erkek, etken cinsiyettir ve edilgen taraf üzerinde hak sahibi olarak algılanmaktadır. Edilgen taraf

olarak kurban rolünde vurgulanan kadın ise burada toplumdaki ikincil rolü itibari ile ortaya sunulmaktadır.

3.2.2.3. 28 Ekim 2008 Tarihli Yazısı

Her yola uygun müthiş pasif(agresif) İdeal Eş

İdeal Eş (pasifagresif) diyelim 35 yıllık evliliğinin, 40 yıllık evliliğinin sonunda beyin kanaması geçirip yoğun bakımda lahanabebek kıvamında yatmakta olan Kocasının; fişini çekip çekmeme kararının gelip kendine sorulacağı ANI BEKLER. O muhteşem an için; 35 yıl-40 yıl evli kalmıştır adamlar. Her türlü herzesine boyun eğmiştir. Her model boynuzlamasını bilmezden gelmiştir. Fırtınalı aşklarından sersemlemiş halde, evine geldiğinde ne kuşsütünü, ne masajını, ne hünkârbeğendisini, ne de mükemmel gömlek ütüsünü (Hangi kravatıyla hangi gömleğinin en iyi gideceği, canalıcı bilgisi; cabası.) eksik etmemiştir. Kocasını, burdan Bağdat'a kadar yakalanıp resimleri çarşafçarşaf gastelerde yayınlanmış olsa dahi sevgilisiyle, görmezden gelmiştir.

Yere bakıp sonra can yakandır Pasifagresif İdeal Eş. Yumuşak attır. Onun bilmemkaçıncı gümüş yıllarında, ortaya çıkacak olan pek tekmesisidir. Sırasını bekleyendir.

İntikam soğuk yenen bir yemekse; Herrr Haltı Görmezden Gelmeye İmanlı (ve idmanlı) Eş'in yemeği her daim deepfreeze'dedir.

"Ağbi: bu buzzdan yemeği, hayatını yiyip bitirmişsin bu adamın onur kırmalarıyla; SONUNDA yesen ne yazar yemesen ne yazar?" demeyin.

Pasif(agresif) Her Pozisyona Gelen İdeal Eş, ennnn az kocası kadar memnundur on yıllarca sürdürdüğü 'Kan kustum 'maple syrup' dedim' modeli evliliğinden.

Bir kere Statü Adamın Statü Hanımı kimliğine müpteladır. Kocasını Mühim ise, o da eş kontenjanından mühimdir.

Kalkıp, kullanılmış bir selpak gibi bir köşeye atılmayı, kocasının titrinden boşanmayı kabul edecek kadar enayi değildir.

Hem çocuklarının, özellikle kızlarının başını öne eğdirmeyecek (ennn mühimi: market değerlerini iş+evlilik piyasasında devalüe ettirmeyecek) hem de ASIL kendi pozisyonunun altından bir Acem halısı gibi çekilip alınmasına, öldür Allah izin vermeyecektir.

Temel olan: Evlilik Oyununu sonuna kadar maharetle oynamak, Evlilik Şirketini

dünya alem NE krizlerle sarsılsa da, çocukları ve kendisi için en kârlı biçimde idare etmektir.

Büyük executive'dir: Kocasını işte NE kadar executive ise, o da evde o denli idare+yönetim+reorganizasyonda mahirdir. (Belki ve esasında kocasını da o idare ettiğine göre: daha mahirdir.)

İcabında görmezden+duymazdan gelir: 3 Maymunsa 3 maymun! İcabında başını öbür tarafa çevirir. İcabında, nedamet getirip affeder. 'Büyük' onda kalır. İcabında, hiçbir yüzleşmeye kapı aralamaz. Ki, ne kendisi rezil olsun ne değerli kocası. Zaten en güzeli, en değerlisi YÜZLEŞMEMEKTİR. YÜZGÖZ OLMAMAKTIR. Bana 'başarılı' bi evlilik söyleyin. Size müthiş bir kalpazan çetesini tarif edeyim. Yüzleşmek tehlikelidir, yüzleşmek fecidir. Yüzleşmek yorar, yıpratır, sinirleri tel tel eder; sonunda da koparır.

Allah muhafaza! 'The show must go on.' Ya da hiçbir kriz Bu Şirketi batıramaz. Bu Şirketin başında müthiş bir yönetici var: Dişi Kuşu, yuvanın.

O; adamı çekip çevirmekte, yediği haltları görmezlikten gelmekte ordinaryüsleşmiş bir üstade! Bir, virtüöz! Bir evlilik sanat prof.'u!

Başarılı Evlilik Müessesesi; Adamı (Kocayı yani) ciddiye almama sanatıdır. 'Bidibidibidi'lemektir adamı. 'Ufak at da civcivler yesin'lemektir. Ve fakat bunların hiçbirini söylemeden/yüzlemeden pek tabii ki. (Maharet, sessizlikte: söylenmeyenlerde gizlidir.)

Ufak/minör/detay/önemsiz 'şeylerde' esip üfürmesine izin vermektir Kocanın! "Evde de başrol senin, dünya âlemde de: Sen Clark Gable'san ben Eşlikçi Kız'ım" mesajını (pek tabii ki konuşarak değil: zaten 'başarılı' evliliklerde konuşma minimum düzeyde ve üfürükten tayyare mevzularda cereyan eder) sabahakşam sonbaharkış mevsimsevsim her daim TUTARLILIK ve KARARLILIK'la vermektir.

Esasında ciddiye almaz Kocayı. Ciddiye alsa, gerçekten âşık olsa, içinde tutkunun 't'si olsa; dışarda fink atıp fındık kırmasına adamın, içerde de Kızına Âşık Cefakâr Baba pozlarıyla pozpoz dilim dilim hayatlarını kesmesine izin verir mi? Verebilir mi? Kocayı annelemiştir bi nevi. Kardeşlemiştir. Sakatlamıştır. Kocasını;

TitrSahibiStatüMühimAdam, esasında SakatOğlanKardeşi filandır evde. O yüzden de 'boynuzlamalara', 'aşk fırtınalarına' aldırış etmez. Bizim Oğlan'lar adamı: ONUN (İdeal(Pasifagresif) Evin Hanımının) yeri öylesine farklı/canalıcı/ başkadır ki- İster kızına olan aşkıdan evliliğinden geçemediğini illüzyonlasın kocası, ister karısının 'uğuru' yüzünden. (Bi de böyle YırtmışAdamların batıl inanç bagajları!) Ne halüsinasyonlarsa/sasın:

düzenli aralıklarla evine dönsün. Karısını, MühimStatülüBilmemkimBeyinEşi pozisyonundan boşamasın- YETER.

Düzen bozulmasın: Evin Düzeni.

Şirketin hisseleri değer kaybetmesin: Evlilik Şirketi.

Pasif(agresif) İdeal Eş, müebbet diye çıktı bu yola. 'Sonuna kadar' diye başını koydu yastığa.

HİÇBİR zafer hissi, Kocayı gömünceye kadar oyunu sürdürebilme becerisinin eline su dökemez.

Pasifagresif İdeal Eş; çaktırmadan da olsa ('çaktırmamak' onun büyük sanatı) Zafer Azmi'yle evlidir zaten. O masadan ancak ve ancak Kocanın Cesediyle kalkacaktır.

Zaferle. Eli kazanmış. Hep.

İttiğimin oyununun.

Zırva elini. Cümlesini!

Perihan Mağden bu yazısı ile yine ironik dilini kullanarak, evlilik kurumunu nasıl gözlemlediğini bu kurumda erkeğin statüsüyle kimlik kazanan ve bu statüyü kaybetmemek uğruna kendi değerlerini göz ardı ederek kimliksiz biri gibi davranan kadınları ağır dille eleştirmektedir.

Yazının başlığı “ *Her yola uygun müthiş pasif (agresif) ideal Eş*” yazının içeriği ve evlilik kurumuna dair genel geçer ataerkil söylemlere karşı Mağden'in ideolojisini açıkça ortaya koymaktadır. “*Her yola uygun*” derken, erkek, evlilik kurumu içerisinde ne yaparsa yapsın kadının bunu görmezden geldiğini ve kendi çıkarları doğrultusunda her duruma uygun davranışlar geliştirdiğini işaret etmektedir. “*Her yola uygun*” eş tanımlaması aslında alt alanında bir aşağılama içermektedir, çünkü her yola uygun olmak kendine ait bir kimlik taşımamak, kendine ait kararlara ve hür iradeye sahip olmamakla eş anlamlıdır. “*Her yola uygun müthiş pasif(agresif) İdeal Eş*” derken ise genel geçer cinsiyetçi söylemlere göre ideal eş tanımının her yola gelen pasif kadın tablosu çizdiğine gönderme yapmaktadır.

Mağden yazısının ilerleyen satırlarında da evliliği bir statü olarak gören ve evlendiği adamın kimliğiyle doğru orantılı olarak seviye atlayan, kendi kimliklerinden soyutlanarak evlendikleri adamın kimliklerine bağlı olarak varılmaya çalışan kadınlar için farklı tamlamalar kullanmıştır.

“Statü Adamın Statü Hanımı”

“ MühimStatülü BilmemkimBeyinEşi”

“Her Haltı Görmezden Gelmeye İmanlı(ve idmanlı) Eş”

Bu tanımlamalar Mağden’in farklı üslubuna uygun olarak kendi kimliğinden yoksun, erkeğin kimliğine, statüsüne yapışarak yaşayan kadınları kimliksizleştirme, aşağılama ve işleme kalıplarıdır.

Mağden, bu yazısında ayrıca evlilik kurumunu da bir “kalpazan çetesi” ve bir “şirket” olarak tanımlamakta ve bu şirketin yöneticisi olarak da, evlilikle ilgili söylemlerin en yaygınından olan “*yuvayı dişi kuş yapar*” sözüne kinayeli olarak bu şirketin yöneticisinin “dişi kuş” olduğunu söyleyerek gönderme yapmaktadır.

Evlilikle ilgili olarak “*düzen bozulmasın* “ diye yaşanan yanlışlıkların sineye çekilmesini kadına öğütleyen söylemlere bir gönderme de bu evlilik yapısı içinde susan ve erkeğin yanlışlarını görmezden gelen kadın için “*düzen bozulmasın: evin düzeni*” derken yine ironik dilini konuşturmuştur aslında. Bu yazdığı cümlenin altında ki ima, düzen bozulmasın diye bunları sineye çeken kadınları eleştirmektir. Mağden’in alaycı üslubu buradan kaynaklanmaktadır.

Mağden değişik üslubuyla evliliğe dair genel geçer söylemleri tekrarlarırken bu söylemleri aslında yeniden üretmektedir ancak bunlara tepkisini yazının alt metinlerinde okumak mümkündür. 13.04.2008 tarihinde yazdığı “Kadın Korkusu” başlıklı yazısının da yine benzer bir konuya değinmektedir.

3.2.2.4. 13 Nisan 2008 Tarihli Yazısı

Kadın Korkusu

Hani özellikle beş-on yıl önce pek yaygın olan, ince topuklu pabuç üstünde yerlere kadar vizon, bir kadın tipi vardı. Mesela bunlar kuyrukta bekleyemezler. Sizi ve herkesi itip haklı ve en öndeki yerlerine geçerler.

Trafik polislerine ceza, doktora vizite ücreti ödemezler. Bilmemkimin karısı, bilmemkimin halası, bilmemkimin görümcesidirler.

Bankada bunlara kuyrukta rastlamazsınız. Müdüranımın ya da şef hanımın masasında çay ve neskafe içerek işlemlerini gördürürler. Pastanelerde, hastanelerde, trafikte, nüfus dairesinde her yerde öncelik bunlarındır. Gözünüze bakmadan sizinle konuşup bir şeyler sordukları da olur. Ne şeref! Öğrenmeleri gerekeni öğrendiklerinde dalgın ve kışıkırık bir teşekkürü bazen lütfeder, bazen unutuverirler.

Bu kadınların çalışan sınıflarda da eş yumurta ikizleri mevcuttur. Bankada çalışan kimi kadınlar, kendilerini, yalnız bu gruba hizmet verip yalakalık edince mutlu sayarlar. Bir zamanlar habire gitmek zorunda olduğum bir bankada, böyle bir memure hanım vardı. Benim sıram daima kaynamaya layık bir sıraydı. Kalıp saçlı kadınlarla: 'Ama bir çayımızı içmediniz' muhabbetleri bal börek yapılır, bana da köpek muamelesi çekerdi. Ben bankaya gideceğim günler ya buna düşersem diye bunalıma girmekteydim. Sonunda ters bir günüme (Clint Eastwood: Affedilmeyen) çattı; bana yine acayip pis davranıyordu ki... Nananan! Ama neye yarar? O kadar çektirdi ki bana, gereksiz yere. Topuk ölçünüze, saç modelinize, üstünüzdeki 'urbanın' cinsine göre bir numara verip size, ona göre muamele. Bu kadınlardan sıkı öğreniyorum.

Yazının başlığı olan “Kadın Korkusu” Mağden’in kendi kimliklerinden ziyade kocasının kimliğine tutunarak yaşayan ve üstüne üstlük bundan güç alarak kendilerini toplumda üst bir yere koymaya çalışan, bundan fayda sağlayarak öncelik kazanan kadınlara karşı duyduğu korkuyu ortaya koymaktadır. Bu yazıya bu başlığı koyarak, kendisi ile bu kadınlar arasında çok fark gördüğünü ve kendi gibi olmayan bu kadınlardan korktuğunu söyleyerek onları farklı bir kategoriye koymaktadır.

“Bilmemkiminkarısı, bilmemkimin halası, bilmemkimin görünçesidirler” bu tarz kadınların kendi kimlikleri yoktur. Dolayısıyla kendilerine has karakterleri bulunmamaktadır. Diğerlerinin statülerine yapışarak toplumda bir yer edinmeye çalışan bu kadınlar Mağden’e göre iğrenilesi kadınlardır.

“Aslında ben kadın sevmeyen kadınlardan nefret ediyorum en çok. Öyle, büyükçe bir grup var. Yalnız erkeklerle konuşurken gözleri parlar. Yalnız erkeklerle birlikteyken ruhlarına kan gelir. Kadın meclislerinde daima bezgin ve bedbindirler. Gerçek anlamda soluk alıp vermeleri için mutlaka bir erkeğin enerjisi gereklidir. Bir nevi manyak robot gibi buna koşullanmışlardır. Diğer kadınlarla yalnızca çıkar sekseği oynamak üzere, ilgilenirler. Yani o kadınla olmaları, görünmeleri erkeğe giden yolda zaruridir. O kadının kardeşini, erkeğini, arkadaşını 'tavlayıncaya' kadar, varlığına katlanırlar. Erkeksiz bir hiçtirler. Bitkisel hayattadırlar. Tüm hayatları erkeklerine endekslidir. Erkekleri kadar konuşurlar.

Kadın sevmeyen kadınlardan sıkı korkarım. Rahatsız olurum. Afallarım. Onlarla birlikteyken burnuna bir demet sarımsak tutulmuş vampirlere dönerim. Ne halt edeceğimi bilemem.

Ne gam! Dünyada bir sürü şahane kadın var. Politik doğruculuktan taviz vermemek adına, bazı kadınlardan nasıl rahatsız olduğumu, haykırmamak durumumda değilim”

Aynı başlıklı yazıda, bazı kadınların ise sadece erkek enerjisi ile var olduğunu, tek amaçlarının bir erkeği elde etmek, dolayısıyla da bu şekilde var olmaya çalışmak olduğunu vurguluyor. Ve bu kadınlara olan nefretini açıkça belli etmektedir. *“erkeksiz bir hiçtirler. Bitkisel hayattadırlar”* diyerek, erkek olmadan ayakta tek başına var olamayan kadın portresine aşağılayıcı bir üslupla seslenmektedir. Mağden’e göre bu tür kadınlar birer zavallıdır.

Perihan Mağden genel olarak kadınla ilgili yazılarında ironik bir dil kullanmakta ve imalarla anlam yaratmaktadır. Cümle yapısı dağınık olan Mağden, Türkçe’yi kurallarına uygun kullanmak yerine kendi geliştirdiği dili kullanmayı tercih etmektedir.

Kadınla ilgili politik olmayan yazılarının geneli ise kocasının statüsünü kullanarak kimlik kazanan kadını aşağılamak ve eleştirmek üzerinedir. Kadınlığı kadınsılıkla değil daha çok annelikle bağdaştıran Mağden, dışı görünmeye uğraşan, kadın olmayı yalnızca seksilikle bağdaştıran kadına karşı da sıkı eleştiriler getirmekte. Kadının görüntüden ibaret ve içi boş olmasına karşı isyanını dile getirmekte.

Yazılarında feminist yaklaşımın izleri açıkça görülen Mağden, genel geçer toplumsal cinsiyet mesajlarına ve cinsiyetçi söylemlere karşı durduğunu, kadının toplumda ikincil olarak konumlandırılmasına karşı olduğunu yazılarında ortaya koymakta ancak kadının bu konumlandırılmasının sorumluluğunu sadece erkek egemen güçlere bağlamamakta buna prim veren ve bunda çıkar sağlayan kadınlara karşı da nefretini açık bir dille belirtmektedir.

3.2.3. Zaman -Nihal Bengisu Karaca

http://tr.wikipedia.org/wiki/Nihal_Bengisu_Karaca web adresinden alınan bilgiye göre, Nihal Bengisu Karaca, Yunanistan doğumlu cerrah bir babanın kızı olarak 1972'de Ankara'da doğmuştur. Kayseri İmam Hatip Lisesi ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1994'te yayın hayatına giren Aksiyon dergisinde görev almış, 1995-96'da kısa bir süre Kanal 7'de metin yazarlığı ve programcılık yapmıştır. 1996 sonlarında Aksiyon'da kültür sanat editörlüğü görevine gelerek sinema eleştirileri yapmış, kültür, edebiyat ve toplum eksenli dosya ve röportajlar kaleme almıştır. 2002 yılında Zaman gazetesi'ne çalışmaya başlayarak gazetenin kültür sanat sayfasında sinema eleştirilerini sürdürmüş, Pazar ekinin editörlüğünü yapmış, daha sonra gazetenin yorum sayfasında köşe yazıları da yazmaya başlamıştır. 2005'ten itibaren haftalık haber dergisi Yeni Aktüel'de yazmaktadır. Şubat 2009'da zaman gazetesi için son yazısını kaleme alan yazar, gazete Habertürk'e transfer olmuştur.

İslamcı feminist olarak adlandırılan Karaca, genellikle yazılarında kadın sorununu başörtü sorunu olarak görmektedir. Siyasi ve dini ideolojilerden ziyade kadına yönelik toplumsal ideolojilerle ilgilenen bu çalışma da ise Karaca'nın başörtüsü ve kadın ile ilgili yazıları kapsam dışı bırakılacak ve kadını toplumsal açıdan nasıl konumladığı bulunmaya çalışılacaktır.

3.2.3.1. 12 Mart 2008 Tarihli Yazısı

8 Mart Attacks

“Ne tuhaf bir 8 Mart'tı. Aynı zamanda ne de hakiki. 'Kadın'ın bir varoluş hali olmaktan çok bir mücadele, bir meydan okuma, bir reddetme, bir hükümet etme, bir tasarlama alanı haline geldiğinin en konfetili gösterilerinden biri oldu bu yıl 8 Mart.”

Karaca burada toplumsal rolü açısından kadına dair kafasındaki tabloyu ortaya koymaktadır. Karaca'ya göre kadın toplumsal alanda mücadele etmesi, meydan okuması gereken ve varoluşunu kanıtlanması gereken taraftır. Yazısına “8 Mart Attacks” diye başlık koyması ise kadınlar günü tarihini “attack (saldırı)” sözcüğüyle bir araya getirerek toplumda kadına karşı olan saldırılara işaret etme amaçlıdır.

'En az üç çocuk doğurun' açıklaması, içinden geçtiğimiz 8 Mart'a epey renk kattı. Erdoğan'ın açıklaması erkeklerin annelik hakkında ne kadar az şey bildiğinin göstergesi de olsa, bu açıklamanın Başbakan'ın İslami formasyonundan çok pragmatist devlet adamı tarafıyla ilişkili olduğunu düşünüyorum. İslam, doğum kontrolüne izin veren bir din sonuçta. Öte yandan cumhuriyet de kadını 'hakları ile tanıştıran', onu modern dünyaya eklemlen bir zemin temin etti diye biliyoruz. Fakat cumhuriyetin ilk yıllarında da kadınları doğurmaya teşvik etmek bir devlet politikasıydı. 1930'lu yıllardaki Hayat dergilerinden birinde şöyle bir başlık okuduğumu dün gibi hatırlıyorum: 'Çoğalalım da memleket şenlensin!' Dahası 'on yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan' diye övünen mısrayı biraz kazıyın bakalım, altından ne çıkıyor? Çoğalmamız gerektiğinde doğurma potansiyeli olan annelerin eli öpülüyor; lakin

nüfus planlaması gerekiyor; ama kadınlar hâlâ doğurmaya devam ediyorsa o zaman da halkımızın ne kadar cahil olduğundan bahsediliyor. Mevzu vatansa, kadınlığın ayarlarıyla oynamak teferruattır. Mevzu 'cumhuriyet' ise her yol mubahtır!

Karaca'ya göre kadının tek görevi çocuk doğurmak değildir. Kadını sadece çoğalmanın bir aracı olarak gören ve başka kimliklerle toplumda yer almasına karşı duran erkek egemen söylemlerin annelik hakkında hiçbir şey bilmediklerini söylerken ince bir eleştiride bulunuyor. Aynı zaman da politik sebeplerle kadının doğurganlığının teşvik edilmesine anneliğin ne demek olduğunu anlayamayan bundan bir haber, olan erkeklerin karar vermesini kadınlığın ayarlarıyla oynanılması olarak nitelendirmektedir.

3.2.3.2. 1 Ekim 2008 Tarihli Yazısı

Bayram kime geliyor?

Şimdi sekiz yaşındaki oğlum, 'Kırmızı parlak topuklu ayakkabı giyen kadınlara güvenilmez değil mi anne?' diye soruyor. Çocuk kanallarında gösterilen ve bilmiş çocukların dünyayı filan kurtardığı bir Amerikan yapımından, nur topu gibi. Ayıkla pirincin taşını. Utana sıkıla 'öyle deme oğlum' diyecek oldum, 'Biliyorum senin de var; ama seninkiler bordo ve mat' dedi. Küçük kız çocuklarının bayramı oysa. Kırmızı pabuçlar. Ve yeni nesil muhayyilenin ya ahlak-çı, ya ahlak-sız tasavvurların hücumuyla gün be gün eriyen berraklığı. Nahoş...

Heidi'nin donu görünürdü ve biz bunu görmezdik; şimdinin bazı çocukları ise 'seksi' kelimesini çok erken öğreniyor, hatta kelimeyi birbirlerini övmek için 'sempatik ve şirin' anlamında kullanıyorlar. Sonra, birden bir şey oluyor. Dışarıda sürüp gitmekte olan bir hayatı, o hayatın kodlarını bilirlermiş gibi, insiyaki olarak 'tedbir' almaya başlıyorlar. Geleceğe gidip, büyük bir aydınlanma yaşayıp geri dönmüş gibi; kendi kendilerini geleceklerinden korur gibi. 'Saf ve temiz kalacağım' iddiası, saf ve temiz midir?

Oğlum mesela, bazı çizgi filmleri kendi kendine sansürlüyor, çizgi karakterlerin giyimlerini çok 'açık' bulduğu için. Kimse öğretmedi bunu ona. Prime time'daki kanlı canlı kadın karakterlerden çok daha yenilir yutulur kılıktaki animasyon karakterlerini 'izlemiyor' kendileri...

'Oğlum' dedim, 'yobazlığın lüzumu yok, o bir çizgi film'. 'Yobaz ne demek?' dedi. 'Dini konularda en abartılı ve aşırı yorumları benimseyene denir.' dedim. 'Dinin aşırısı yine de dindir, iyi bir şeydir.' dedi. 'Sorun şu ki...' dedim, ciddi bir şey süsü vererek başlayıp psikopata bağladığım her brifingimde yaptığım gibi: 'Bence açık saçık kızlara alışsan iyi olur.' 'Nedenmiş o?' dedi. 'Çok değil birkaç yıl sonra otobüse, metroya bineceksin, mini etekli bir kız gelip yanına oturacak, böyle gidersen kıza gak guk edeceksin, sinir bozacaksın. Eve 'oğlunuz mahalle baskısı uyguladı' şikâyetleri getirme bak. Bana bunlarla gelmeyin. Toplum senin gibiler yüzünden uzlaşmıyor.' dedim. Hiç tınmadı. Kolundaki saatten on tane uzaylı çıkarabilen haşarı ve edepli oğlan çocuğunun maceralarına daldı. 'Ben yüzde yüz Müslüman süper kahraman tasarlayacağımı!' diye zıpladı beş dakika sonra. Aklı erdiği günden beri 'Neden Müslüman bir çizgi film karakteri yok?' diye düşünüp duruyor, 'Keloğlan'a karizmatik bir kostüm tasarlasam Batman kadar etkileyici olabilir mi?' diye dertlere karıyor.

Karaca'nın yazıları, sinemayla ilgili olanlar dışında mutlaka islami motifler içermektedir. Bu yazısında da oğluya arasında geçen diyalogu aktarırken erkek egemen söylemlere ne kadar karşı olduğunu belirtiyor olsa da aslında bu söylemleri yeniden ve yeniden üretmektedir. Metnin alt anlamında "Kırmızı parlak topuklu ayakkabı giyen kadınlara güvenilmez değil mi anne?" diye soran oğluna bunun doğru olmadığını söylediğini söylese de aslında burada ki ima 8 yaşında ki oğlunun bu tarz sorular sormasını saf ve temiz kalma çabasına bağlamaya kadar götürmektedir yazısının ilerleyen satırlarında. Kırmızı parlak topuklu ayakkabılar dişilikle bağdaştırılmakta ve kadının seksapelinin ortaya koymasının bir simgesi olarak resmedilmektedir. Kendi ayakkabılarının ise bordo ve mat olduğunun vurgulanmasını kadınlığını aleni olarak teşhir etmemekle eşdeğer anlam taşıdığı manasına gelmektedir.

3.2.3.3. 5 Kasım 2008 Tarihli Yazısı

Bir Garip Halat Çekme Yarışı

Kendileri elinden ve belinden doğan melanetlerden bir 'aydınlanma' sadır olduğuna ilişkin tuhaf rasyonalizasyon süreçleriyle malul. Üzmez'in 'Birlikte olduğum kadınların hepsi çok şükür ihtida etti' dediği günlerde Somali'de Ayşe İbrahim Duhulov biriyle 'birlikte olduğu için' taşlanarak öldürülmüş bulunuyor. Tamam orası Somali, burası Türkiye, arada çooook fark var. Ama bir yanda bugüne dek ortalarda İslamcı diye gezmiş Üzmez'in 'birlikte olduğum

kadınlar...' diye yaptığı gönüllü itiraflar, diğer yanda itirafı zorla şerle alınan bir kadının İslam adına vahşice öldürülmesi. Her normal kişi, bu manzaraya bakıp 'Adalet bunun neresinde?' diye sorar. Sahi, İslam bunun neresinde, dahası bunlardan hangisi İslam?

Toplumda yaygın cinsiyetçi söylemlere islami bir perspektiften bakan Karaca, bu yazısında Hüseyin Üzmez skandalını konu ederek kadın ve erkeğe toplumsal açıdan bakış eşitsizliklerini ortaya koymaktadır. Üzmez olayında, erkek daha yaşı reşit bile olmayan bir kızı taciz ettiğinde bunu toplumda dile getirirken bile kadına oranla daha çekincesiz olabiliyor. Karaca'nın verdiği diğer örnekte ise biriyle birlikte olduğu için taşlanarak öldürülen Ayşe adlı kadın, bunu dile getirmesi bile yasaklı olan bu kadın taşlanarak öldürülüyor ancak beraber olduğu adam yaşamaya devam ediyor. Kadın erkek fark etmeden, insanın en doğal olan hakkı olan yaşam hakkı, kadın cinselliğini yaşadığı diye erkek egemen ataerkil güçler tarafından sorgulanmaksızın alınabiliyor. Bu erkeğin kadın üzerindeki tahakküm kurma arzusunun en acı örneklerinden birisidir. Bunun, İslam kılıfı altında yapılmasına ise yazar, tepkisini ortaya koymaktadır. Bu eşitsizliktir. Aynı örnekte, Ayşe ile beraber olan adama ne gibi bir ceza verildiğine değinilmemiştir. Cinsiyet eşitsizliği toplum farkı gözetmeksizin dünyanın her yerinde ortaya çıkmaktadır. Bunu yasalarla düzenlemeye çalışan ülkelerde eşitsizliğin şiddeti değişiklik gösterse de, özellikle cinsellik konusunda yaygın söylemler bunu erkeğin hakkı olarak görmekte, kadına ise bunu yasaklı ve tabu olarak sunmaktadır. Karaca, bu duruma kadın-erkek ayrımı yapmaksızın insani boyuttan bakarak isyanını belirtmektedir.

3.2.3.4. 16 Ekim 2008 Tarihli Yazısı

Birbirimize sahip çıkıyoruz, siz de gelin...

..... Bu itirazın ve ezber bozmanın mimarı 'Birbirimize Sahip Çıkıyoruz' adlı bir grup. Mail grubuna üye yapıldığımda tam olarak neyle karşı karşıya olduğumu bilmiyordum. Kısa

bir zaman zarfında bu grupta benim gibi başka başörtülü yahut dindar kadınların da olduğunu öğrendim. Fakat grubun yarısından fazlası halihazırda sol görüşlü örgütlere mensup olan yahut soldan gelsin gelmesin seküler-demokrat görüşe sahip, akademisyen ve/veya Amargi dergisi çevresindeki yazar-çizer-düşünür feminist kadından oluşuyor. Grupta erkek yok. Dolayısıyla baskın basanıdır dili ve ego savaşı da yok. En küçük bir tartışmada karşı görüşe 'size hayatta başarılar dilerim' tribiyle mukavemet etmek yok. Epey kadınsı bir dil tutturulmuş durumda; en akademik tartışmalar en sivri eylem çağrıları bile bir sevgi kelebeği letafetinde dile gelebiliyor. Ki vaktiyle haşin tarafım bu kadar sevgiye dayanamamıştı ve 'bu gerçek olamaz' deyip en kaba yerinden 'bodoslama' bir üslupla huzursuzluk bile çıkarmış idim. Niyetim iyiydi. Madem çok samimi ve sevgi doluyuz, eteğimdeki taşı gizlememeli, örtülerimin altına saklamamalıyım diye düşünmüştüm. Gerilimin geldiği en üst noktada dahi seviyeli beraberliğimiz zarar görmedi. Kelebek dili hafiften 'bal arısı' kıvamına dönse de, 'sevgi' ambiyasında bir yalpalama olmadığını, olgunluktan ve akliselimden taviz vermeyecek olan 'kadınların' arasında olduğumu fark ettim. Sonuçta, ikna edeyim, klanıma adam kazanayım şeklindeki 'erkekçil' arzuların yerinde yeller estiği, herkesin birbirini olduğu gibi kabul ettiği bir yerde olduğum gerçeğine alıştım. Bize benzemesen de, sana benzemesek de, bir arada olabiliriz düsturu temeldi, geriye kalan yükümlülükler ise esneyebiliyordu. Hepsi zor kadınlardı ama güçlerini dünya hallerinin bilincinde olan kadınsı bir esneklikten alıyorlardı. Anne olmayı tercih etsin etmesin, doğasındaki anneliği reddetmeyip onu elverişli alanlara da yayan, mesela toplum bilimlere, sabır isteyen sivil toplum örgütçülüğüne aktaran, yaşdaşı ve yoldaşı erkekler paraya pula garkolmuş iken, 'zulme itiraz etme' bilgisinde ve duygusunda ısrar etmiş, merhametin dilinden konuşan -bu arada, 'looser' da, çirkin de olmayan- farklı feminist bünyelerdi söz konusu olan. Milliyetçilik, toplumsal cinsiyet, ayrımcılık, totalitarizm, sivil toplum gibi konular ister akademik zaviyeden olsun isterse gündelik politik bir açıdan, kadının ince eleyici ama yapıcı dünyası içinden kurgulanabiliyordu ve farklılık yaratıyordu.

Karaca bu yazısında kadınsı ve erkeksi olmak topluma göre nasıl bir portre içerisinde görülmektedir bunu ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıpları bu yazının satır aralarında açıkça çizilmektedir. Erkeğe savaşçı, agresif, mücadeleci roller atayan cinsiyetçi roller, bu yazısında Karaca'nın bilinçaltında erkeğe uygun görülen rollerle bağdaşmaktadır. Kadına ise bir sevgi kelebeği olarak, esnek, uyumlu, munis roller atfedilmektedir. Erkek zülümkar, kadın ise merhametlidir. Bu söylem erkeğin egemen cins olarak toplumda yerini almasının ve bu şekilde konumlanmasının haklı ve geçerli

olmasına vize veren söylemdir. Erkek doğası gereği zulümkar, savaşçı ve yırtıcıdır, kadın ise doğası gereği munis, merhametli, bağışlayıcıdır. Dolayısıyla erkek kadın üstünde hakimiyet kurma ve üstün olma hakkına sahiptir, kadın nasıl olsa bağışlayıcı, kabullenici varlıktır.

Karaca bu yazısı ile kadının ikincil durumunun pekiştirilmesini onaylayan cinsiyetçi rolleri yeniden ve yeniden üretmekte, bu söylemlerin medya da tekrarlanmasına sebep olmaktadır.

3.2.3.5. 16 Nisan 2008 Tarihli Yazısı

Modern kadın ya da potansiyel kurban

Pippa Bacca'nın barış yolculuğu ölümle sonuçlandı. Saldırgan tecavüz etmekle yetinmemiş, suçunu gizlemek için Pippa'yı boğarak öldürmüştü. Hep rastlanıla geldiği şekilde.

Gebze belediye başkanı, Pippa Bacca adına anıt dikme sözü vermiş. Cenazesini uğurlayan feminist dernek ve ÖDP sözcüleri kadınların tecavüze uğrayıp öldürülmedikleri bir dünya için yükseltiyorlar seslerini. Yükseltsinler elbette. Fakat bir kere durup düşünelim: Bütün bunların Pippa'ya bir faydası var mı?

Pippa öldürüldü ve onun gibi yetiştirilen; 'hayatın tekin bir yer olduğu' iyimserliği ve pembe gözlükleri ardında güvende olduğu zannıyla yaşayan yığınla kadın aynı tehditle yüz yüze. Ve ne yazık ki konuya ilişkin duyarlılığı takdir ve tebrik edilesi feminist kanaat önderleri, milletvekilleri ve dernekleri, ideal olana öykünmekle yetiniyor; 'realiteyi hesaba katmama inadından' milim taviz vermiyorlar. Bu inat genç kadınlara hiç de yardımcı olmuyor.

Tecavüz ve tecavüzle tetiklenen cinayet Türkiye'de, Mısır'da; herhangi bir Doğu toplumunda ve özellikle bir turiste karşı gerçekleştirildiğinde, durumu az gelişmişlikle, ideolojik nedenlerle ilintilemeye pek teşneyiz. Canan Arıman gibi meseleyi haremlik-selamlık kültürüne bağlayıp ölümden siyasi rant çıkarma arayışına girenler bile var. Batı toplumlarında haremlik selamlık uygulanmıyor ama date-rape (buluşma üzerine tecavüz) vak'aları kan dondurucu boyutta. Vizyonu burnunun ucuyla sınırlı olanlar için ne gam!

Köşe yazarlarımızın 'Biz ne sefil bir milletiz' serzenişine de değinmek lazım. Özeleştiriyi iyi, ama 'kendi oryantalizmini kendin yap' kıvamına gelen özeleştiriyi hakikati iskalamakla mâlûl. Zira tecavüzü Türkler icat etmedi. Amerika'da her 90 saniyede bir kadın

tecavüze uğruyor. (Us Department of Justice 2000 verilerine göre) 2003 yılı İngiltere Suç Araştırması verilerinde 754 bin kadın en az bir kere tecavüze uğramış bulunuyordu ve İngiltere'de her gün 167 kadının tecavüze uğradığı belgelenmiş durumdaydı. Rakamlar geçen birkaç yıl içinde eksilmedi, daha da arttı.

Ezcümle, Türkiye'de İngiltere'de ya da Amerika'da; kadınlar yüzlerce yıldır tecavüze uğruyor. Modern öğretinin erkekleri bir parça daha eğittiği gerçeğini yadsıyamayız. Fakat aynı modern öğreti kadını feci halde savunmasız bırakmış durumda. Modern öncesi toplumda kadın, erkek zorbalığından nasıl korunabileceğine ilişkin bir terbiyeden geçiyordu; feminist öğretileri içselleştirmiş bulunan modern hayat stratejisi ise kadınlara erkeklerle aralarında hiçbir fark olmadığını, ne isterlerse gidebileceklerini, nereye isterlerse gidebileceklerini, hiçbir tedbir ve temkine ihtiyaç duymaksızın her ne isterlerse yapabileceklerini söylüyor. Erkekler adına verilen bu sözler 99 erkeği bağlıyor diyelim; kalan 1 kişi 1 Pippa'nın, 1 Elif'in ya da Nicole'ün ölümü demek. Ödenebilir bir maliyet midir? Birleşe birleşe yüzler, binler ediyorlar üstelik.

Gerçek şu: Kadın hep cinsel tehdit altındaydı ve her zaman öyle kalacak. Modern-feminist öğreti fazlasıyla toy olan cinsellik tasavvuruyla, hiç tanımadığı erkekler adına kadınlara söz verirken, bu gerçeği bile isteye gizliyor. Üstüne bir de, medeni davranma adına geliştirdiği davranış paterni ile, kadınları 'gardını alma' lüksünden de alıkoyuyor. -Erkek 'sizi gideceğiniz yere kadar bırakayım' der ve ona ısrarla hayır demenin 'kaba' bir davranış olacağı varsayılır vs.- Oysa NYPD ve bilumum CSI dosyası kaba olmama adına güvenliğini tehlikeye atan kadın mağdur ve maktul isimleriyle dolu. "Sesini kes ve çıktığın ahıra geri dön!" gibi cümlelere, durdurucu ve önleyici tavırlara gereksinim duyulan bir dünyada yaşadığı bilgisinden itina ile uzak tutulmuş maktuller. Yerlisiyle turistiyle, Türkiye de böyle bir dünyanın parçası artık.

Hayır, ürkekliğin faydalarını övmüyorum; ya da güven adına engellenmeye boyun eğmekten bahsetmiyorum. Kadınların erkeğin içinde gizlenen avcıyı engellemek ile ilgili sorumluluğu tek başlarına üstlenmek zorunda olduklarından bahsediyorum. Erkeklerin 'avcı' olmadığını, bunun çok eskilerde kaldığını söyleyen modern hurafelere kanmamak gerektiğinden...

Feminist yazar olarak anılan Karaca bu yazısında kadına biçilen modern rollerin kadının lehine değil aleyhine olduğunu savunarak ataerkil dengelerin ve güçlerin ekmeğine yağ sürmektedir. Kadının güvenliği açısından bu şekilde düşündüğünü savunan yazar, bu yazısıyla erkeğin hükümran ve gücünü kullanarak kadına dilediği gibi zarar verme hakkı

olduğuna karşı durduğunu söylese de aslında bu yazının alt satırları erkeğin bu gücünü kullanma lüksü olduğu, kadının buna karşı kendini korumakla sorumlu olduğu yönündedir. Fiziksel açıdan kadından güçlü olan erkek, bu gücünü kadına karşı taciz, tecavüz, cinayet ve her tür şiddet olarak kullanabilir, kadın ise buna karşı kendini korumak zorundadır ve Karaca'ya göre kadını erkekle eşit dengeye oturtmak isteyen modern düşünce kadını bu savunma bilincinden mahrum bırakarak aslında kadına kötülük etmektedir. Geleneksel ve ataerkil söylemlerin, kadını bu şiddete karşı bir terbiyeden geçirdiğine ve kadını uyanık tutuğuna dair inancını açıkca belirten Karaca modern öğretilerin kadını tehlikeye soktuğu görüşünü savunmaktadır. Karaca'nın bu düşüncesi aslında onun tüm yazılarında en ön planda tutuğu İslamcı kimliğinin bir yansımasıdır ve alt satırlar bize kadının rtnmediği için tehlikede olacağı ve örtünmeyen kadına karşı erkeğin her tür şiddet ve saldırı hakkı doğduğunu söylemektedir.

Son satırında "hayır, rkekliğin faydalarını vmyorum; ya da güven adına engellenmeye boyun eğmekten bahsetmiyorum" dese de, söylenenlerden ziyade ima edilenlerin ve sylenmeyenlerin önemli olduğu söylem analizine göre yazar bu yazısının ard alanında kadının hareket alanını genişleten modern düşünce yerine kadını kısıtlayan ataerkil-erkek egemen düşüncenin seslendirmesini yapmaktadır.

3.3. KADIN KİMLİĞİNE YÖNELİK KATEGORİLEŞTİRMELER

	AYŞE ARMAN	PERİHAN MAĞDEN	NİHAL BENGİSU KARACA
EVDE KADIN	<p>Kadının sadece ev alanı ile sınırlı kalmaması gerektiğini savunduğu, üretim sürecine dahil olan kadınları takdir ettiği yazılarından anlaşılmaktadır. Kadınlık rolü olarak da evdeki kadına biçilen rollere bakışı zamanla değişim göstermiştir. Evlilikten önce bu konuda çok daha özgür, daha isyankar olan Arman ilk evliliğinde kocası ile ayrı evlerde yaşayacak kadar özgürlükcü davranırken ikinci evliliğinde</p>	<p>Kadına hak görülen alanın yalnızca ev olmasına tepkili. Üretmeyip yalnızca tüketici konumunda yaşayan kadınları ironik dili eleştirmekte. Kadına toplumsal alanda biçilen rollerin ev gibi özel alanla kısıtlı kalması gerektiğine dair var olan söyleme ironik taşlamalar yapmaktadır. Kadınlık rolü olarak yalnızca yemek yapmak, ütü yapmak, ev işleri yapmak gibi klasik kadın rollerine bürünerek pasif kalmayı seçen eş ve ev kadınlarına “pasifagresif ideal eş” tanımlaması yaparak eleştirmektedir. Ayrıca, yalnızca</p>	<p>Kadının alanın yalnızca ev olmasını onaylamamaktadır. Kadının üretim sürecinde de rol alması gerektiği yönünde görüşlere sahiptir.</p>

	<p>kocasını uğurlamak, yemek hazırlamak gibi daha geleneksel rolleri benimsediğini ve bunlardan mutluluk duyduğunu belirten yazılar yazmıştır. Ancak sadece ev alanında kadının sıkışmasını ve başka hareket alanı olmaması gibi ataerkil söylemlere karşıttır.</p>	<p>kocasının kimliğiyle ve statüsüyle var olan kimliksiz kadınlara karşı son derece tepkilidir.</p>	
<p>GELENEKSEL KADIN</p>	<p>Ayşe Arman kendi yaşamı itibari ile de geleneksel kadın çizgisine ne uymakta ne de yazılarında bunu onaylayıcı hususlara değinmektedir. Marjinal, geleneksel kalıpları yıkan,</p>	<p>Kadına geleneksel olarak biçilmiş rollere bürünen, erkek egemen ataerkil söylemlere göre yaşayan geleneksel kadın Mağden'e göre aslında bitkisel hayattadır. Tüm hayatları erkeklerine endekslidir. Mağden'e göre bu tür</p>	<p>Kadına biçilmiş olan klasik, geleneksel rol kalıplarının kadın için öngörülen tek kimlik ve roller olmasını onaylamamaktadır. Örneğin Karaca'ya göre kadının tek görevi çocuk doğurmak değildir.</p>

	<p>tabuları devirmeye çalışan bir köşe yazarı olarak, evlendikten ve çocuk sahibi olduktan sonra daha ılımlı bakış açısına sahip olmuş olsa da yine de genel geçer ataerkil kalıpların ardından bakmaktadır geleneksel kadına.</p>	<p>kadınlar birer zavallıdırlar. Geleneksel kadın, kadının toplumda ikincil olarak konumlandırılmasının bir ürünüdür ve Mağden bu duruma duyduğu nefreti yazılarının alt manalarında sıklıkla dile getirmektedir.</p>	<p>Ayrıca, evlilikte çiftlerin biraz mesafeli birbirlerine alan bırakarak durmaları gerektiğini öğütleyen Karaca, bu hususta ataerkil geleneksel söylemlerden farklı görüş ortaya koymaktadır.</p>
ANNE KADIN	<p>Kadının asıl kimliğini anne olduktan sonra bulduğunu, ancak anne olduktan sonra bir kadın olarak tam anlamıyla tamamlanabildiğini öne sürüyor. Arman'a göre, anne olmak kadına ilham verici, başarıyı tamamlayıcı bir unsur ve annelik</p>	<p>Kadınlığı kadınsılıkla değil daha çok annelikle bağdaştırmaktadır. Mağden'e göre annelik kadının en birincil kimliklerinden bir tanesidir.</p>	<p>Anneliği, kadınlığın kutsal kimliklerinden biri olarak nitelendirmesinin yanı sıra Karaca'ya göre kadının tek görevi çocuk doğurmak değil. Kadını sadece çoğalmanın bir aracı olarak gören ve başka kimliklerle toplumda yer</p>

	<p>kadının kesinlikle yaşaması gereken kimliklerin başında geliyor.</p> <p>İşinde başarılı olacaksın ama çocuğunun da olması başarıyı tamamlayan bir unsurdur . Şart değil ama kadın olarak yaşanması gereken bir duygu olduğunu savunmaktadır.</p>		<p>almasına karşı duran erkek egemen söylemlerin annelik hakkında hiçbir şey bilmediklerini söyleyerek bu anlayışı eleştirmektedir.</p> <p>Anne olmayı tercih etsin ya da etmesin doğasında ki anneliği reddetmeyip onu elverişli alanlara yayan kadını takdir etmektedir.</p>
--	---	--	--

SONUÇ

Erkek egemen zihniyetle, sorgulama yapmaksızın ticari kar güdülerek üretilen basmakalıp kadın kimliği rol ve sorumlulukları, edilgen ve söz sahibi olmayan kadın imgesinin toplumun kolektif bilincine yerleşmesine ve cinsiyetçi mesajların her gün ve hergün yeniden üretilmesine katkıda bulunan medya, kendi içinde çalışan kadın medya çalışanları tarafından dahi bilinçaltlarına işlenmiş cinsiyetçi kodlamaları ortaya koydukları yayınlarla bezenmiş durumdadır. Bu tezde incelenmiş olan köşe yazılarının sahibi olan kadınlar da kadının özgürlüğüne ve kalıplaşmış kadın profiline karşı olduğu yazılar ortaya koymuş olsalar ve genel geçer erkek egemen söylemlere karşı tepkilerini dile getiren yazılar yazmış olsalar da, bu söylemleri yazılarının alt metinlerinde dile getirerek toplumsal cinsiyetçi temaların halka iletilmesinde bir aracı olmaktadır. Erkek egemen söylemlere karşı durdukları, seslerini yükselttikleri yazıların yanı sıra, bilinçaltlarına kodlanmış olan cinsiyetçi roller ve kalıplara uygun düşen paragraflar içeren yazıları da bulunmaktadır.

Kadın ve erkek cinsiyetlerinin bütün toplumsal alanlarda sahip olduğu eşitsiz konum, medyada da yeniden ve yeniden üretiliyor. Yani kadınların rolleri ve erkeklerin rolleri kitle iletişim araçlarının bütün içeriğinde; sürekli olarak tekrarlanıyor ve yeniden üretiliyor. Her ne kadar aksi örnekler verilse de toplumsal cinsiyet rolleri açısından medya, ağırlıklı olarak geleneksel ve alışılmış olanı yansıtıyor.

Diğer bir sorun olan kadın cinselliğinin sömürülmesi ise toplumsal cinsiyete ilişkin medyanın baş etmesi gereken en önemli sorunlardan biri.

Medya da kadının sunumu hususunda medyayı eleştiren bilimsel araştırmaların ve kadın medya ilişkisine değinen yazıları gün geçtikçe artmaktadır. Ancak yine de tek başına bu yeterli olmamakta ve kadının olumsuz temsili ve ikincileştirilmesine karşı daha fazla adım atılması gerekmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çalışan pek çok kuruluş bu konuda kampanyalar ve "farkındalık yaratma" amaçlı faaliyetler

yaparak hem toplumun ilgisini konuya çekti hem de bu konudaki bilgi düzeyini artırmaya çalıştı. Hiç kuşkusuz bu çabalar çok önemlidir. Ancak kadınların işgücüne katılımı, siyasette kadınların temsili ve daha da önemlisi toplumsal cinsiyet perspektifinin topluma tam anlamıyla nüfuz edememesi gibi henüz çözülemeyen pek çok sorundan ötürü, bu çalışmalar son hız devam ettirilmelidir.

En önemli adım ise hukuki düzlemde yapılacak olan iyileştirmelerdir. “cinsiyet Ayrımcılığına” ilişkin yayınlara uygulanan müeyyidenin yaptırım gücünün artırılmasına ve yeni düzenlemeler getirilmesine ilişkin bir mevzuatın oluşturulması gerekmektedir.

Ayrıca, medyanın kadını aşağı konumda insanlar olarak sunmaktan ya da cinsel nesnelere ve metalar olarak istismar etmekten kaçınmasını, bunun yerine kadınları yaratıcı, kalkınma sürecine katkıda bulunan ve ondan yararlanan önemli insanlar olarak sunmasını teşvik edici yayınların yasal ve hükümetSEL düzlemlerde desteklenmesi gerekmektedir.

Ülkemizde medya karar mekanizmalarında çalışanların genelde erkekler olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu noktalardaki cinsiyetçiliğin ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanmasına yönelik çalışmalar da yapılması gerekmektedir. Kadınların artan eğitim seviyesi ve iş dünyasında ki yerlerinin her geçen gün çoğalmasına bağlı olarak bu çözümün kısa sürede ulaşılabileceği varsayılabilir. Bu durumda hükümet tarafından yapılacak uygulamalar daha önem kazanmaktadır. Kadının medyanın tüm düzeylerine ve alanlarında eşit yer almasını sağlamak için kadın eğitimi ve istihdamı desteklenmelidir.

Tüm bunlardan önemlisi ise toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin insanların özellikle de kadınların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde bu kavramı henüz hiç duymamış bile olan o kadar çok insan vardır ki, sadece kadın olarak dünyaya gelip kendisine yüklenen rol ve sorumlulukları hiç sorgulamadan taşıyan ancak ne kadar ikincileştirildiğinin farkında dahi olmayan. Bu yüzden öncelikli yapılması gereken toplumun

bilinçlendirilmesini sağlamak ve bu kavramı bilen her insanında bireysel olarak bunu anlatabileceği kadar çok kişiye anlatarak, bu konuda çalışmalar yaparak yada bu çalışmalarını destekleyerek biraz olsun katkı sağlamakta pay sahibi olmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ABU-ODEH, Lama; “Arap Toplumlarda Namus Cinayeti ve Toplumsal Cinsiyetin İnşası”, “**Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik**”, (der.), Pınar İlkaracan, Ankara: İletişim Yayınları,2003.
- ADAKLI, Gülseren; “Reality Show’larda Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın İmgesi” , Çelik, N. B.(der.), **Televizyon, Kadın ve Şiddet**, Ankara: Dünya Kitle İletişim Araştırma Vakfı KİV Yayınları içinde, s.23-65. 2000.
- AĞDUK, Meltem “Harika! Bu Ne Hal...! Medya, Kadınlar ve Şiddet”, (Erisim) www.huksam.hacettepe.edu.tr, , 17.02. 2010.
- ARAT, Yeşim; “**Türkiye’de Modernleşme Projesi ve Kadınlar**”, Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik içinde, (Editörler) Sibel Bozdağ ve Reşat Kasaba, İstanbul, Tarih Vakfı.1999.
- ARNETT, Jeffery; **Emerging Adulthood a Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties**. American Psychologist, 2000.
- ASHRAFT, Amie M. ,BELGRAVE, Faye Z; **Gender Identity Development in Urban African American Girls, Gender Roles**, Biomedical Books, 2005.
- AŞKIN, Muhittin, “Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler” **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 10 Sayı 2, 2007.
- BARKER, C & GALANSKI, D; **Cultural Studies and Discourse Analysis: A Dialogue on Language and Identity**.London. Sage. 2001.

BERGER, Peter; **Identity as a Problem in the Sociology of Knowledge**",
**in Towards the Sociology of Knowledge: Origin and Development
of a Sociological Thought Style**, Gunter W. Remmling (ed),
London,1973.

BERKTAY, Fatmagül; "Cumhuriyet'in 75 Yıllık Serüvenine Kadınlar
Açısından Bakmak", **75 Yılda Kadınlar Ve Erkekler İçinde**, (editör.),
Ayşe Berktaş Hacımiraçoğlu, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları.1998.

BİLGİN, Nuri; **Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu**, Ege
Yayıncılık, İzmir. 1994.

BLUMER, Herbert; **Symbolic Interactionism Perspective and Method**.
Prentice-Hall, N.J.1969.

BREHM, S ve KASSİN, S.M; **Social Psychology** . Boston: Houghton Mifflin
Comapny. 1993.

BURKE, Peter ve TULLY Judy ; "**The measurement of Role Identity**",
Socail Forces. Vol.55,June 1977: 881-97.

BUTLER Judith; **Cinsiyet Belası**, (çev.), Başak Ertürk, İstanbul ,Metis, 2008.

BUTLER, Judith; **Taklit ve Toplumsal Cinsiyet Karşı Durma**, (çev), Osman
Akınhay, İstanbul, Agora Kitaplığı. 2006.

CALHAUN,Craig, LIGHT Donald, KELLER Suzzane; **Sociology**, The
McGraw-Hill Companies, Inc.1997.

COMSTOCK, George; "Television and Human Behaviour", **Understanding
Television**, Richard P. Adler (der.), New York, 1981, s.48.

- CONDOR, S; “ **Social stereotypes and Socail Identity theory: Constructive and critical Advances.** (Der) D. Abrahams ve M.A.Hogg. London: Harvester Wheat Sheaf.230-251. 1990.
- CONNELL, R.W; **Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, Toplum, Kişi, ve Cinsel Politika,** (çev.), Cem Soydemir, İstanbul, Ayrıntı Yayınları. 1998.
- ÇELİK, Nur Betül; “**Televizyon Kadın ve Şiddet**” Çelik, N. B.(der.), Televizyon, Kadın ve Şiddet, Ankara: Dünya Kitle İletişim Araştırma Vakfı KİV Yayınları içinde, s.1-23. 2000.
- DAVIDOFF, Leonore; **Feminist Tarih Yazımında Tarih ve Cinsiyet,** İstanbul, İletişim Yayınları, 2002.
- DEMİRKENT, Nezihe; **Medya Medya,** İstanbul, Dünya Yayıncılık,2000.
- DEMİRTAŞ, H. Andaç “ Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar” (Erişim) [http:// dergiler.ankara.edu.tr](http://dergiler.ankara.edu.tr) 19 .07.2010.
- DEREBOY, Ferhan; **Kimlik Bocalaması, Anlamak, Tanımak, Ele Emlak,** Malatya: Özmert Ofset. 1993.
- DEWEY John; **The Public and its Problems.** H.Holt and Co., N.Y. 1927.
- DIJK, Teun Van; “**Söylem ve İdeoloji:Çok Alanlı Bir Yaklaşım**”, Ateş, N(çev.)Söylem ve İdeoloji içinden, Ankara, Su yayınları: Ankara, 2003,
- DIJK Van, T.A; **Opinions & Ideologies in the Press** (içinde) Allan Bell ve Peter Garret (yay. Haz.) Approaches to Media Discourse, 1998.
- DIJK Van, T.A; **Opinions and Ideologies in Editorials,** Paper for the 4th International Symposium of Critical Discourse Analyisi, Language, Social Life and Critical Thoughts, Athens, 1996.

DOOSJE, B ve ELLEMERS, N; Sterotyping under threat: The role of group identification. **“The social psychology of streotyping and group life.**(Der.) R. Spears, v.d.Oxford: Blackwell.257-273. 1997.

DURAKBAŞA, Ayşe; **“Cumhuriyet Döneminde Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Oluşumu: Kemalist Kadın Kimliği ve Münevver Erkekler”**, 75 Yılda Kadınlar Ve Erkekler, (Editör) Ayşe Berktaş Hacimirazoğlu, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları ,1998.

ERIKSON, Erik H; **Identity: Youth and Crisis.** New York,Norton and Company. 1968.

Erikson, Erik H; **Dimensions of a New Identity.** New York: Norton. 1974.

FISCHER, Gustave, N.; **Les Concepts Fondamentaux De La Psycgologie Sociale**, Presses de L' Universite de Montreal, Montreal. 1987.

FİSCHER, Claude. S; **THE URBAN EXPERİENCE**, Harcourt, N. Y, 1984.

FOUCAULT, Michel; **Cinselliğin Tarihi** (çev.), Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.2003.

GENCEL-BEK, Mine, BİNARK Mutlu; **Medya ve Cinsiyetçilik**, Ankara, 2000.

GERAY Cevat; **Halk Eğitimi**, Ankara, İmaj Yayınevi, 2002.

GIDDENS, Anthony ; **Sosyoloji**, Ankara ,Ayraç Yayınevi, 2000.

GOLDENBERG, Sheldon; **Thinking Sociologically**, California,1987.

GROTEVANT, Harold.D.; **Kişilik Gelişimi**. J.F. Adams (Ed) Ergenliği anlamak, (Çev. Ö. Hakan Ersever) B. Onur (Ed.). Ankara, imge Yayınevi,1995.

GÜLEÇ, Cengiz; **Türkiye’de Kültürel Kimlik Krizi**, Ankara V yayınları, 1992.

GÜVENÇ, Bozkurt; **Türk Kimliği**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993.

GÜVENÇ, Bozkurt;; **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1991.

HECKMANN, Lale-Yalçın; **“Aşiretli Kadın:Göçer ve Yarı Göçer Toplumlarında Cinsiyet Roller ve Kadın Stratejileri”**, 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, (Der), Şirin Tekeli, İstanbul, İletişim Yayınları.1995.

HESS, Beth.B; **Sociology**,U.S.A.,1988.

HOPE Samuel; **Ourselves, our Values."** Arts Education Policy Review. v. 94, Jan./Feb. 1993.

HYMAN Herbert H; **The Psychology of Status**, Archives of Psychology. 1942.

ILLICH, Ivan., **Gender**, Çev: Ahmet Fethi, Ayraç Yayınevi, Ankara, 1996.

İstanbul. Paradigma Yayınları. 1999.

İÇEL, Kayıhan; **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1998.

İNÜĞÜR,M.Nuri; **Basın ve Yayın Tarihi**, 4. Basım, İstanbul, Der Yayınları,1999.

JOSSELYN Ruthellen;. **Finding Herself: Pathways to Identity Development in Women.** San-Francisco, Jossey-Bass. Inc. Publishers. 1987.

KANDİYOTİ, Deniz; **Cariyeler Bacılar Yurttaşlar Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler,** (çev.) Aksu Bora, Fevziye Sayılan, Şirin Tekeli, Hüseyin Tapınç, Ferhunde Özbay, İstanbul, Metis Kadın Araştırmaları.1997.

KELLY, Cameron; **“Group Identification, intergroup perceptions and collective action” European Review of Social Psychology.** Vol.4 (Der.) W.Stroebe ve M. Hewstone. Chichester: John Wiley ve Sons.59-85. 1993.

KILIÇ Öztürk-, E; Ergenlik döneminde aile ve arkadaş ilişkileri. **Türk Psikiyatri Dergisi,** 5 (2), 113-118, 1994.

KOCADAŞ, Bekir; **“Kitle İletişim Araçları ve Siyaset Kurumuna Etkisinin Analizi”** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. 1996.

KOHUT, Heinz; **The Search for the Self: selected writings of Heinz Kohut;1978-1981.** P.H Ornstein (Ed) Connecticut: International Universities Press. 1991.

KURUOĞLU, Huriye Şükran, **“Kadın Medyada Nasıl yer alıyor** (Erişim) <http://arsiv.kazete.com.tr/sayilar/2000/19/yazarlar/huriye.htm>. 26 Ocak 2010.

LEWONTİN, Richard; **Human Diversity,** London: W.H Freeman,1982.

MARCIA, JE; **Identity in Adolescence. Handbook of Adolescent Psychology** New York,Wiley, 1980.

MARCIA, JE; **The Empirical Study of Ego Identity. Identity and Development.** USA,1994.

MARSHALL, Gordon; **Sosyoloji Sözlüğü.** Ankara, Bilim Sanat Yayınları, 1999.

Mc QUAIL, Denis, WINDHAL Sven; **İletişim Modelleri: Kitle İletişim Çalışmalarında,** Çev: Konca Yumlu, 2. Baskı, İmge Kitabevi, 2005.

Mc QUAIL, Denis; **Kitle İletişim Kuramına Giriş.** Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 1994.

MEAD, George, H; **Mind, Self, and Society.** Chicago: University of Chicago Press, 1934.

MEŞE, Gülgün; **“Sosyal Kimlik ve Yaşam Stilleri”** Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999.

MICHENER. Andrew. H; **Social Psychology.** San Diego: Harcourt Brace Jovanovich. 1990.

MLICKI, P.P ve ELLEMERS, N; **“Being different or being Better? National Stereotypes and identifications of Polish and Dutch students.”** European Journal of Social Psychology, 26-97-114. 1996.

MORA, Necla. **Haber Söylem Çözümlemesinde Van Dijk Yöntemi.** 30.01.2007.(Erişim)www.dorduncukuvvetmedya.com/dkm/article.php?sid=7771 04.09.2010.

MUMMENDEY, A ve SCHREIBER, H.J ,“ **Better or just different? Positive Social Identity by Discrimination against , or by differentiation from outgroups”** European Journal of Social Psychology, 13, 389-397. 1983.

MUUSS, R.E; **Theories of Adolescence**. New York, McGraw-Hill. 1988.

NEWCOMB Theodore; **Continuities in Social Research**. American Journal of Sociology. 1951.

OZANKAYA Özer; **Toplumbilim**. İstanbul, Cem Yayınevi.1996.

PARKER,I; **Discourse Analysis**. P.Banister., E.Burman., I Parker., M.Taylor.,C.Tindal.In.Quantitive Methods in Psychology: A research Guide.(s.92-108).Buckingham: Open University Pres. 2002.

POSTMAN, Neil; **Amusing Ourselves to Dealt. Public Discourse in the Age of Showbusiness. Televizyon Öldüren Eğlence, Gösteri Çağında Kamusal Söylem**. Çeviren: Osman Akınhay, İstanbul, Ayrıntı Yayınları. 1994.

POTTER J. & Wetherell, M; **Discourse and Socail Pscyhology: Beyond Attitudes and Behaviour**, London: Sage. 1987.

POTTER W.J; **An analysis of thinking and research about qualitive methods**. Lawrence Erlbaum Associates. 1996.

SABUNCUOĞLU, Ayşe, “**Televizyon Reklamlarında Toplumsal Cinsiyet**” Yüksek lisans Tezi s: 122-123, İzmir,2006.

SAKTANBER, Ayşe; **Türkiye’de Medyada Kadın: Serbest Müsait Kadın veya İyi Eş Fedakar Anne, 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995.

SİMMEEL,George; **Conflict and the Web of Group Affiliations**, Translated by K. Wolf and R. Bendix, The Free Press, N.Y. 1955.

SÖZEN, E; **Söylem, belirsizlik,mübadele, bilgi, güç ve refleksivite**.

SUNSTEIN, Cass R; **Notes on Feminism and Political Thought, in Feminism and Political Theory**, (Edit. By) Cass R. Sunstein, London, The University of Chicago Press .1990.

T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Politika dokümanı "**Kadın ve Medya**" (2008) (Erişim) www.ksgm.gov.tr/pdf/media.pdf . 22.03.2010

TAJFEL, Henri; **Instrumentality, identity and Social Comparisons. Social Identity and intergroup Relations**, Cambridge Universtity Press, 1982.

TAJFEL, Henri; **Interindividual Behaviour and Intergroup Behaviour**, H.Tajfel (Ed.). **Differentiation Between Social Groups:Studies in the Social Psychology of Intergroup Relations** (27-60), Academic Press, London, 1978.

TANRIÖVER, Uğur Hülya, "**Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın hakları İhlalleri**", Alankuş, S.(der.), Kadın Odaklı Habercilik, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları içinde, s. 149-167.2007.

TEZCAN, Mahmut; **Kültür ve Kişilik (Psikolojik Antropoloji)**. Ankara: Bilim Yayınları Ltd. Şti. 1987.

THOİTS, Peggy. A; "**Multiple Identities and Psychological Well-Being: A Reformulation and Test of the Social Isolation Hypothesis.**" American Sociological Review, Vol.4, 1983.

TOKGÖZ, Oya; **Temel Gazetecilik**, 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2006.

TOKGÖZ, Oya; **Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinde Radyo Televizyon Sistemleri**, Ankara, Sevinç Matbaası, AÜ SBF Yayını, 1972.

TUCHMAN, G; **Heart and Home: Images of Women and the Media**, New York:Oxford University Press.1978.

TURNER, John.C. **Social identification and pyhsological group formation**,H. Tajfel (Ed). European Developments in Social Psychology, Cambridge University Press. 1984.

TURNER, John.C; **Social Comparison and Social Identity: Some prospects for intergroup Behaviour**. "European Journal of Social Psychology, 5, 5-34. 1975

UTNE, Eric; "On the Importance of Being Tribal and the Prospects for Creating Multicultural Community" **Utne Reader**, July/Aug. 1992.

VIVIAN, John; **The Media of Mass Communication**, 4th Edition, Allyn ve Bacon, Massachussets, U.SA., 1997.

ZOONEN, L. Van; **Feminist Media Studies**, London:Sage Publications.1994.

ÖZET

İNCEKUL, Hülya. Kadın Kimliğinin Algılanmasında Medyanın Rolü, Yüksek lisans Tezi, Ankara, 2010.

Kadın Kimliğinin Algılanmasında Medyanın Rolü başlıklı tez çalışmamda amaçlanan toplumsal cinsiyet kalıpları göz önünde bulundurularak kadın kimliğinin medyada yansıtılmasının gözler önüne serilmesidir. Medya aracı olarak gazete köşe yazılarından Hürriyet Gazetesinden Ayşe Arman, Radikal Gazetesinden Perihan Mağden ve Zaman Gazetesinden Nihal Bengisu Karaca'nın 2008 tarihli kadınla ilgili yazıları seçilmiştir. Söylem analizi yapılan yazılar sonucunda medya da toplumsal cinsiyet mesajlarının üstü örtülü yada açık bir şekilde yeniden ve yeniden üretildiği ancak kadın yazarların kadın konusunda yeni söylemler üretme kaygısı taşıdığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler:

1. Kadın
2. Kimlik
3. Kadın Kimliği
4. Toplumsal Cinsiyet
5. Medya

ABSTRACT

İNCEKUL, “The role of Media at perception of Women Identity” Master Thesis, Ankara, 2010.

The aim of this thesis “The role of Media at perception of Women Identity” is to define women identity on media considering gender roles. As media medium, columns of Ayşe Arman from Hurriyet, Perihan Mağden from Radikal and Nihal Bengisu Karaca from Zaman newspapers which are related to women issue that were written in 2008 have been selected to be reviewed by discourse analysis method. As a result, it has been defined that media re-generate gender role messages again and again even clearly or implicitly however women writers have concern to form an untold new discourses .

Key Words:

1. Woman
2. Identity
3. Women Identity
4. Gender
5. Media